

BAŞLARKEN

Sevgili Okuyucularımız!

Dergimizin yeni bir sayısı ile tekrar birlikte olmanın mutluluğu içindeyiz.

Sevgili okuyucularımız, bir tarafta A.B.D. ile Kuzey Kore ve Rusya ile yaşanan gerginlik, diğer tarafta Ortadoğu ve Körfezdeki krizde yaşanan gelişmelerle geçtiğimiz ayı geride bırakırken, ekonomiye ilgili gelen olumlu haberler bizleri bir nebze rahatlattı.

*Son günlerde dış dünyanın dikkatle ve endişe ile takip ettiği ABD ile Kuzey Kore arasındaki söz düellosu giderek sertleşiyor. Kuzey Kore'nin Amerikan adası Guam'ı vururuz tehdidine karşı, ABD Başkanı Trump, tansiyonu daha da yükseltecek açıklamalar yaparken, diğer taraftan, ABD'nin Kuzey Kore'ye karşı BMGK'ya (Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi) sunduğu yeni yaptırım tasarısının Çin ve Rusya'nın da desteğini alarak oybirliği ile geçtiği ve Kuzey Kore'nin maden ve deniz ürünlerini ihrac etmesini yasaklayan kararın 3,5 milyar dolar tutarındaki yıllık ihracatının üçte birini azaltacağı açıklandı.

* Rusya ile ABD, soğuk savaş dönemindeki diplomatik gelirim ortamına geri döndü. ABD Kongresinin Rusya'ya karşı yeni yaptırımları kabul etmesinin ardından, Moskova 755 Amerikan temsilcilik çalışanının görevine son verilmesi kararını alırken, bu durumun son 31 yılın en büyük diplomatik krizi olduğu belirtildi.

* İsrail, iki haftadır süren eylemlerin ardından, başta Cumhurbaşkanı Erdoğan olmak üzere, İslam dünyasından yükselen tepkiler sonucunda, Mescid-i Aksa'daki güvenlik tedbirlerini tamamen kaldırdı. Filistinliler, İsrail'in geri adımını kutlarken, Müslüman dini liderler, halka protestolarını durdurma ve namazlarını Mescid-i Aksa'da kılama çağrısı yaptı. 14 Temmuz'dan beri namazlarını Aksa'nın çevresinde kılan Filistinlilerin namazlarını kılmak üzere Aksa'ya girmeye başladıkları ifade edildi.

*Cumhurbaşkanı Erdoğan, Körfezde yaşanan krizin çözümü için Suudi Arabistan ve Kuveyt'in ardından Katar'ı ziyaret etti ve çözüm için Suudi Kralı'ndan beklentileri bulunduğunu ve son dönemde Katar'ın takındığı olumlu tavrın takdire şayan olduğunu ifade etti.

Sevgili okuyucularımız, ekonomiyle ilgili sevindirici haberleri de sizlerle paylaşmak istiyoruz.

- Rüzgarda ilk Yenilenebilir Enerji Kaynak Alanları (YEKA) ihalesini Siemens-Türkerler-Kalyon ortaklığı açık eksiltmede fiyatı 3,48 dolar/cent'e kadar indirerek kazandı. Enerji Bakanı Albayrak, rüzgarda yerli katkı payıyla 10,3 dolar/cent olan alım fiyatının 3,48 dolar/cent'e düşürülerek bir dünya rekoru kırıldığını söyledi.
- Yıllık enflasyon piyasasının da beklentisi doğrultusunda Temmuz'da %0,15 arttı ve yıllık enflasyon 6 ayın ardından %9,79 ile yeniden tek haneye indi.
- Otomotiv sektörü %41,1'lik ihracat artışının ardından, Temmuz ayında iç pazarda da %41 oranında büyüdü. Yılın ilk 7 ayında 193 ülkeye ihracat yaparak rekor kıran otomotiv sektörü, Türkiye'nin ihracatına da rekor artış getirdi. Son 6 yılın en iyi, tarihinin ise üçüncü en yüksek artışını Temmuz'da %31,2 ile yakalayan ihracat 11,4 milyar dolar oldu.
- Çalışma Bakanlığı istihdam seferberliği kapsamında yılın ilk dört ayında yaklaşık 1,5 milyon yeni istihdam yaratıldığını açıkladı. Bu olumlu katkıya rağmen, işgücüne katılım oranındaki hızlı yükselişin işsizlik oranında istenilen düşüşün yaşanmasını engellediği açıklandı.

Gelecek sayıda yurtiçinden ve yurtdışından, gerilimden uzak, güzel haberlerle birlikte olmak dileğiyle, mutlu ve sağlıklı günler dileriz.

İÇİNDEKİLER

MAKALE ADI / YAZARI

MAKALE ADI	YAZAR	UNVAN	SAYFA
Diğer Kuruluşlarla İlişkiler Bağlamında Belediyeler Arası Geçici Süreli Görevlendirmeler	Dr. Selman ÖZDEMİR	Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı	3
Belediyelerde Zabıta Müdürlüğüne Asaleten veya Vekâleten Atama Sorunu	Akın ŞİMŞEK	Kamu Yönetimi Uzmanı Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör	12
Mahalli İdarelerce Düzenlenmesi Gerekli İş Sağlığı ve Güvenliği Belge ve Raporları	Recep GÜNER	ÇSGB, İş Müfettişi, Elektrik ve Elektronik Müh.	18
Mahalli İdarelerde Faaliyet Raporları İle İlgili Olarak Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri-1 (Faaliyet Raporlarının Meclis Tarafından Değerlendirilmesi)	Sedi KAVAK & Engin KÜKRER	İç Denetçi Anadolu Üniversitesi & İç Denetçi, CGAP Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü	26
Kamu İhale Mevzuatında Eksik Belge ve Bilgilerin Tamamlanması	Ahmet ALTAY	İstanbul Büyükşehir Belediyesi İhale İşleri Müdürü	29
Teklif Mektuplarının Tüm Sayfalarının İmzalı Olması İle İlgili KİK İhtihadi Değişti	Av. Necati TORUN	İhale ve İş Hukuku Uzmanı	37
Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu	M. Lamih ÇELİK	Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı	42
İnşaat Durdurma Ve Yıkım İşlemlerinde Muhtemel Hukuka Aykırılık Nedenleri-3	Suat ŞİMŞEK	Maliye Bakanlığı Milli Emlak Kontrolörü (E)	48
Personele Yapılan Fazla, Yersiz Ve Haksız Ödeme Hangi Hallerde Geri Tahsil Edilebilir?	Mustafa Kemal ÇAYIROĞLU	Rektör Danışmanı Mali Hizmetler Uzmanı	53
Kurumlara Verilen Banka Promosyonlarının Kamu Kaynağı Niteliği ve Yapılması Gerekli İşlemler	Ahmet ARSLAN	Denetçi SM Mali Müşavir	57
Belediye Şirketlerinin Borçlanabilme Koşulları	Mustafa YAVUZ	Gümrük ve Ticaret Uzmanı	66
Son Değişikliklere Göre Kamu Kurumlarında İşçi Alımı	Cumhur Sinan ÖZDEMİR	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Başmüfettişi	72
Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun Kapsamında Binaların Yıkılıp Yeniden Yapılması	Harun BİRBİLEN	Elit Grup Emlak Danışmanı	77
5393 Sayılı Belediye Kanunu Kapsamında Kentsel Dönüşüm Alanı İçerisinde Bulunan İnşaatlarla İlgili Sözleşme Düzenlenmesi	Salih ÇALAL	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müfettişi	83
Faiz Ve Gecikme Zammının Bütçeden Ödenmesi Sonucu Oluşan Kamu Zararından Kim Sorumludur?	Ayşe Çiğdem TAŞPINAR	Gelir Uzmanı	90
Bina Üzerine Asılan İlan Ve Reklamlar Nedeniyle Oluşan İlan Ve Reklam Vergisinin Tahsilinde Hangi Belediye Yetkilidir?	Ufuk ÜNLÜ	Başbakanlık Müfettişi	94
Emekliler Açısından İndirimli (Sıfır Oranlı) Emlak Vergisi Uygulaması	Altar Ömer ARPACI	Maliye Bakanlığı Vergi Başmüfettişi E. Gelirler Başkontrolörü	99
Mevzuat Fihristi			125
Yargı Kararları			136
Tebliğler, Genelge ve Görüşler			151
Soru - Cevap			164

PRATİK BİLGİLER

657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNU TABİ OLARAK ÇALIŞANLAR İÇİN MAAS KATSAYILARI	166	394 SAYILI HAFTA TATILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	181
DEVLET MEMURLARINA İLİŞKİN SOSYAL YARDIMLAR	167	6301 SAYILI ÖĞLE DİNLENMESİ HAKKINDA KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	181
BELEDİYE BAŞKAN ÖDENEĞİ	167	TAHSİLCİLERİN ÜZERİNDE TUTULABİLECEKLERİ PARA LİMİTİ	181
BELEDİYE MECLİS ÜYELERİ HUZUR HAKKI	168	YURTÇI HARCIRAHLAR	182
BELEDİYE ENCÜMEN ÜYELERİ ÖDENEĞİ	168	3194 SAYILI İMAR KANUNUNA GÖRE VERİLECEK İDARI PARA CEZALARI	184
İL GENEL MECLİS ÜYELERİNİN HUZUR HAKLARI	169	2559 SAYILI POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNUNA GÖRE 2017 YILI BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	187
İL ENCÜMEN BRÖT ÖDENEKLERİ	169	BÜTÇE KANUNUNDAKİ 5018 SAYILI KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNU LİMİTLERİ	188
GELİR VERGİSİNE TABİ GELİRLERİN VERGİLENDİRİLMESİNDE ESAS ALINAN TARİFE	169	2886 SAYILI DEVLET İHALE KANUNUNDAKİ PARASAL LİMİTLER	189
ASGARİ ÖCRETİN NET HESABI VE İSVEREN MALİYETİ	170	4857 SAYILI İŞ KANUNU'NA GÖRE UYGULANACAK PARA CEZALARI	190
2017 YILI ASGARİ GECİM İNDİRİMİ	170	VERGİ USUL KANUNUNDA YER ALAN VE 1/1/2017 TARİHİNDE GECERLİ OLMAK ÜZERE UYGULANACAK OLAN HAD VE TUTARLAR	192
5228 SAYILI KABANATLER KANUNUNA GÖRE 2017 YILI BELEDİYE PARA CEZALARI	171	GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA UYGULANAN KİRA İSTİSNA TUTARI	194
1408 SAYILI KANUNUNA GÖRE BELEDİYE İDARI PARA CEZALARI	173	HİZMET ERBABINA İŞYERİ VEYA İŞYERİNİN MÜSTEMİLATI DIŞINDA KALAN YERLERDE YEMEK VERİLMEK SURETİYLE SAĞLANAN MENFAATLERE İLİŞKİN İSTİSNA TUTARI	194
MEMUR ÖDEMLERİNDE YAPILAN KESİNTİLER	174	BASİT USUL'E TABİ OLMANIN GENEL ŞARTLARINDA OLAN İŞYERİ KİRA BEDELİNE İLİŞKİN TUTAR	194
DEVLET MEMURLARINA HASTALIK VE REFAKAT İZİNİ	175	ENGELLİLER İÇİN VERGİ İNDİRİMİ	194
MEMURLARDA AÇIKTAN VEKALETTE ÖDENEK ÖCRET	176	YENİDEN DEĞERLEME ORANLARI	194
DEVLET MEMURLARINDA KURUM DIŞINDAN VEKALETTE ÖCRET	176	PARASAL SINIRLAR	195
KURUM İÇİNDEN VEKALETTE ÖDENEK ÖCRET	177	EMEKLİ SANDIĞI İSTİRAKÇİLİĞİ BULUNAN BELEDİYE BAŞKANLARININ 01.07.2017-31.12.2017 TARİHLERİ ARASINDAKİ EMELKİ AYLIK VE İKRAMİYELERİ	198
GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA HALİNDE ÖDENECEK ÖCRET	178	İLK DEFA 4/1-C SİGORTALISI BELEDİYE BAŞKANLARININ PRİME ESAS KAZANÇLARI (01.01.2017-30.06.2017)	199
ÖCRETÜ YILLIK İZİNLER	178	KİK EKİBİ DEĞER VE PARASAL LİMİTLER	204
İS AKDİNİN FESHİNDE İHBAR TAZMİNATI TUTARLARI	178		
5510 SAYILI KANUNDAKİ BAZI PARA CEZALARI	179		

DİĞER KURULUŞLARLA İLİŞKİLER BAĞLAMINDA BELEDİYELER ARASI GEÇİCİ SÜRELİ GÖREVLENDİRMELER

Dr. Selman ÖZDEMİR

Şanlıurfa İdare Mahkemesi Başkanı

1. GİRİŞ

Kamu idarelerinde kimi zaman geçici süreli görevlendirmeler vasıtasıyla kamu hizmetleri yürütülebilmektedir. Bu görevlendirmeler duruma göre kurum içi geçici süreli görevlendirme niteliği taşıyabildiği gibi, kurumlar arası geçici süreli görevlendirme niteliği de taşıyabilmektedir.

Ancak, belediyelerin birbirleri arasındaki geçici süreli personel görevlendirmelerinde özellikli durumlara rastlanabilmektedir. *Zirâ Kanun koyucu, belediyelerin hukuki statüsünü ve gördükleri hizmetlerin niteliklerini dikkate alarak, personel rejimi bakımından belediyelerde, genel idari personel rejiminden farklı kurallar ihdas etmiştir.*

Böylelikle belediyelerde personel hukuku bakımından, genel Kanun olan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre bazı özel nitelikli ve 657 sayılı Kanundan farklı kurallar uygulanabilmektedir. Bu kapsamda çalışmada;

*- Bir örnek olay ve bu olaya ilişkin bir mahkeme kararı çerçevesinde, belediyeler arası geçici süreli personel görevlendirmenin esasları ele alınacak;

*- Mevzuat kapsamında belediyeler arası geçici süreli personel görevlendirmede uygulanacak normlar ve esaslar bağlamında, mahkeme kararının tahlili yapılmaya çalışılacaktır.

2. İNCELEMeye ESAS PERSONELİN STATÜSÜ

Kamu idarelerinin (bürokrasinin) insan unsuruna “personel” adı verilmektedir¹. Bu kapsamda belediye bürokrasisinin insan unsurunu da genel anlamda personel adı verilen görevliler oluşturmaktadır.

Hâl böyle olmakla birlikte belediye personeli incelemesi, personel hukukunun ayrıntıları arasında kaybolma riskini bünyesinde barındırmaktadır². Dolayısıyla, belediye personel hukuku, dışarıdan bakıldığı gibi kolaylıkla çözümlenebilecek bir alan değildir. Zirâ, belediyelerin gördükleri hizmetler ve bu hizmetlere ilişkin mevzuat ele alındığında, bir hizmetin muhtelif hukukî statülerdeki kişilerce görülebildiği; bu kişilerin ise farklı normlara tabi oldukları, dolayısıyla belediye personel hukukuna basit bir gözle bakmanın görüntüyü bulanıklaştıracacağı aşikârdır.

Çalışma kapsamında incelenecek olayda ilgili personel memur statüsünde görev yapmaktadır. Diğer bir deyişle ilgili personel, 657 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin (A) bendi kapsamında istihdam edilmiştir.

Dolayısıyla, bu kişi hakkında uygulanacak olan genel norm da, 657 sayılı Kanundur.

1 Özkal Sayan, s.204.

2 Karahanoğulları, s.279.

Ancak, bir çok özel Kanun ile, belediyede görevli memurlara 657 sayılı Kanundan farklı kuralların yer aldığı özel normların uygulanması esası da benimsenmiştir.

Bu açıdan, belediyede görevli kişinin memur olması, o kişiye sadece ve sadece 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı anlamına gelmemektedir. Konunun daha geniş boyutlu ele alınması gerekmektedir.

3. İNCELEMAYA ESAS OLAY

01.12.2014 tarih ve 353 sayılı Belediye Meclisi Kararı ile Belediye Kanununun 75 inci maddesine³ göre diğer kurumlarla yapılacak protokolü akdetme yetkisi, belediyeyi temsilen belediye başkanına verilmiştir.

... İli, ... İlçe Belediye Başkanlığı tarafından, 05.12.2014 tarihinde ... Belediye Başkanlığına hitaben içeriğinde bir kısım taleplerin yer aldığı bir yazı yazılmıştır. 05.12.2014 tarihli yazı ile özetle,

“- Birecik’te 50 adet köyün oyun grubunun bulunmadığı, üzerinde “Bolu Belediyesi’nin Armağanıdır” yazılı yeterli sayıda çocuk oyun grubunun ve spor aletlerinin Birecik Belediyesi’ne gönderilmesi;

- Ayrıca, Belediyenin yeniden yapılandırılmasına istinaden, bilgi alış-verişinin sağlanabilmesi ve yapılandırmada ölçü olması amacıyla en az yirmi yıl ve üzeri tecrübeli personellerden Tahsildâr, Trafik Memuru, Ölçü Ayar Memuru, Zabıta Memuru, Zabıta Komiser Yardımcısı, V.H.K.İ. ve Şef unvanlı personellerin, ücreti ve harcırahı Bolu Belediyesi tarafından karşılanmak üzere, geçici olarak Birecik Belediyesi’nde görevlendirilmesi” talebinde bulunulmuştur.

Birecik Belediye Başkanlığının bu talebinin Bolu Belediye Başkanlığınca uygun görülmesi üzerine, Bolu Belediye Başkanlığı ve Birecik Belediye Başkanlığı arasında “Per-

sonel Görevlendirilmesine Ait Protokol” ismiyle bir protokol akdedilmiştir.

Taraflarca kararlaştırılan Protokolün 3/c maddesinde, “üç adet personelin 19.01.2015 – 19.07.2015 tarihleri arasında Birecik Belediyesinde görevlendirilmesi” kararlaştırılmıştır.

Görevlendirilen üç adet personelden birisi, zabıta memuru unvanlı olan bir personeldir.

09.01.2015 tarihli yazı ile zabıta memuru görev unvanlı bu personele, 19.01.2015 – 19.07.2015 tarihleri arasında 6 ay süre ile geçici olarak Birecik Belediyesinde görevlendirildiği tebliğ edilmiştir.

Anılan personel ise, söz konusu 6 ay süreli geçici görevlendirmenin hukuka aykırı olduğu iddiası ile, geçici görevlendirmenin iptali talebi ile dava açmıştır.

4. KONU HAKKINDA VERİLEN MAHKEME KARARI

Uyuşmazlığı nihaî olarak inceleyen İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2 nci İdare Dava Dairesi, konuyu 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında ele almıştır.

Ek 8 inci maddenin hem birinci inci fıkrası hem de ikinci fıkrası bakımından konuyu inceleyen Mahkeme özetle,

“- Davacının başka bir kurumda geçici olarak görevlendirilmesine rağmen, 657 sayılı Kanunun Ek 8 inci maddesi uyarınca muvafakatinin alınmadığı;

- Protokol uyarınca görevlendirilmesinin kamu yararı ve hizmet gereği ihtiyaç duyulması durumunda da, Devlet Personel Başkanlığı onayının da bulunmadığı görüldüğünden, dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı” gerekçesi ile, dava konusu geçici süreli görevlendirme işleminin iptaline karar verilmiştir⁴.

3 İlgili mevzuat metinlerine aşağıda yer verilecektir.

4 İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2 nci İdare Dava Dairesininin

5. İLGİLİ MEVZUAT

5.1. Belediye Kanunu (K. N. 5393)

Olayda görevlendirmeye esas protokol, Belediye Kanununun 75 inci maddesinin (1) inci fıkrasının (b) bendine göre akdedilmiş ve görevlendirme bu bent kapsamında yapılmıştır.

Belediye Kanununun “Diğer Kuruluşlarla İlişkiler” başlıklı 75 inci maddesinde,

“Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

(...)

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait aslı görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynı ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.

(...)” kuralına yer verilmiştir.

5.2. Devlet Memurları Kanunu (K. N. 657)

657 sayılı Kanunun “Kurumlar Arası Geçici Süreli Görevlendirme” başlıklı ek 8 inci maddesinde,

“Memurlar, geçici görevlendirme yapmak isteyen kurumun talebi ve çalıştıkları kurumun izni ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarında aşağıda belirtilen şartlarla geçici süreli olarak görevlendirilebilir:

(...)

f) Geçici süreli görevlendirmede memurun muvafakati aranır.

Birinci fıkrada belirtilen hâller dışında memurlar, kamu yararı ve hizmet gerekleri sebebiyle ihtiyaç duyulması hâlinde kurumlarınca, Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşü alınarak diğer kamu kurum ve kuru-

20.12.2016 tarih ve E: 2016/67, K: 2016/847 sayılı kararı.

luşlarında altı aya kadar geçici süreli olarak görevlendirilebilir” hükmüne yer verilmiştir.

6. MAHKEME KARARININ TAHLİLİ

Olayda, geçici süreli görevlendirme, Belediye Kanununun 75 inci maddesi kapsamında yapılmış; Mahkeme ise geçici görevlendirmeyi 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine aykırı bulmuştur.

Diğer bir deyişle Mahkemenin, geçici görevlendirmeyi Belediye Kanununun 75 inci maddesine uygun gördüğü, ancak 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine uygun görmediği anlaşılmaktadır.

Bu noktada, evvelâ Belediye Kanununun 75 inci maddesinin olay özelinde incelenmesi, ardından 75 inci madde kapsamında yapılan geçici görevlendirmelerde, 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasının mümkün olup olmadığının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Zirâ, 657 sayılı Kanun hükümleri, Belediye Kanununun 75 inci maddesi kapsamında yapılan geçici görevlendirmelerde uygulanamayacak ise, olaya uygulanmayacak Kanun hükümlerinin uyumsuzluğa tatbikinin, madde tatbikinde hata kapsamında kalacağı tabiidir.

Velev ki, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin Belediye Kanununun 75 inci maddesi kapsamında yapılan geçici görevlendirmelerde uygulanacağı düşünülmüş ise, bu durumda Mahkeme kararının ek 8 inci madde kapsamında nasıl bir hukuka uygunluk denetimi yaptığının tahlil edilmesi gerekmektedir.

6.1. Belediye Kanununun 75-1/b Maddesinin Olay Bakımından İncelenmesi

Belediye Kanununun 75 inci maddesinin 1 inci fıkrasının (b) bendi incelendiğinde;

- Belediye meclisinin kararı alındıktan sonra,

- Gerek bir başka mahallî idare ile gerekse merkezi idare ile anlaşma yaparak,

- Yapılan bu anlaşmaya uygun şekilde, ilgili mevzuatlar ile belediyelere verilen görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

- Mahallî idarelere ve merkezî idareye ait, aslı görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla,

Bir belediye,

** Gerekli aynı ihtiyaçları karşılayabilir,

** Geçici olarak araç temin edebilir,

** Geçici olarak personel temin edebilir.

Olayda, geçici süreli olarak personel teminine yönelik olan, geçici süreli personel görevlendirilmesi uyumsuzluk konusu yapılmıştır.

Kanun koyucu, neden böyle bir maddeyi ihdas etmiştir?

75 inci maddenin gerekçesinde, 75 inci maddenin neden ihdas edildiği hususuna ilişkin olarak, “Belediye hizmetlerinin etkili, verimli, ekonomik, hızlı ve uyum içerisinde yürütülebilmesi için; belediyelerin diğer mahallî idareler ve merkezî idare kuruluşları ile ortak proje gerçekleştirebilmesi ve bu amaçla kaynak aktarımında bulunma; bina, tesis, araç ve personel tahsis etme (...) imkânı getirilmektedir” açıklamalarına yer verildiği görülmektedir⁵.

Şayet böyle bir madde olmasa idi Belediye, geçici süreli personel temin edemeyecek miydi?

Bize göre, “böyle bir madde olmasa idi, Belediye elbette geçici süreli personel temin edebilecekti”. Fakat bu maddenin olmadığı durumda, geçici süreli görevlendirmenin genel Kanun olan 657 sayılı Kanun hükümlerine göre yapılması gerekecekti.

Kanun koyucu, belediyelerin gördükleri hizmetlerin niteliğini dikkate alarak; 657 sayılı Kanundaki şartlara tabi biçimde geçici süreli görevlendirme yapılmasının uygulamada ortaya çıkardığı sıkıntıları aşmak için, yukarıdaki özel hükmü ihdas etmiştir.

Örneğin, 657 sayılı Kanununun ek 8 inci maddesinde, geçici süreli görevlendirilecek personelin muvafakatinin alınması gerekmektedir. Şayet personel muvafakat etmezse, geçici süreli görevlendirme yapılamayacaktır. Böyle bir durumda ise, kamu hizmetleri yürütülemeyecektir.

Yahut, 657 sayılı Kanununun ek 8 inci maddesinde, geçici süreli görevlendirme yapabilmek için Devlet Personel Başkanlığının onayı gerekmektedir. Şayet Devlet Personel Başkanlığı görevlendirmeyi onaylamaz ise, geçici süreli görevlendirme yapılamayacaktır. Böyle bir durumda da, idarî ve malî özerkliği haiz olduğu belirtilen belediye hizmetlerinde aksamalar vuku bulabilecektir.

Kanun koyucu bu durumları düşünerek, şahsi menfaat ile kamu menfaatinin çatıştığı böyle hallerde, belediyeler bakımından kamu menfaatinin tercih etmiş; şahsi menfaate ilişkin muvafakat kurumuna, 75 inci madde kapsamındaki görevlendirmelerde yer verilmemiştir.

Kezâ kanun koyucu, idarî ve malî özerkliği haiz belediyelerin kendi aralarındaki personel görevlendirmelerinde, Devlet Personel Başkanlığının onayının olması kuralına 75 inci madde kapsamındaki görevlendirmelerde yer vermeyerek, 75 inci madde kapsamındaki görevlendirmelerde, Devlet Personel Başkanlığı onayı olmadan görevlendirme yapılmasında kamu yararı görmüştür.

Nitekim Belediye Kanununun genel gerekçesinde de, belediyelerde “Esnek ve yatay örgütlenme” modelinin benimsendiği

5 30.05.2005 tarih ve 849/2476 sayılı Başbakanlık Tezkeresi eki Belediye Kanunu Tasarısı, s.20.

vurgulanarak⁶, personel görevlendirmelerde 657 sayılı Kanunun katı tutumu yerine, Belediye Kanunu ile daha esnek bir personel rejimi benimsendiği izah edilmiştir.

6.2. Belediye Kanununun 75 inci Maddesi Kapsamında Yapılan Geçici Süreli Görevlendirmelerde, 657 Sayılı Kanunun Ek 8 inci Maddesi Hükümlerinin Uygulanıp Uygulanmayacağına İncelenmesi

Olayda aktarılan geçici süreli görevlendirmede Mahkeme, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin uygulanması gerektiğine hükmetmiştir.

Yukarıda “Belediye Kanununun 75-1/b Maddesinin Olay Bakımından İncelenmesi” başlığı altında 75 inci madde hükmüne yer verilmiş; 75 inci madde hükmünün neden ihdas edildiği açıklanmıştır.

75 inci maddede kanun koyucu, personelin bir başka kurumda görevlendirilmesinde muvafakatının alınacağına dair bir kurala yer vermemiştir. Kezâ maddede, Devlet Personel Başkanlığının (DPB) onayının alınmasına dair bir hükme de yer verilmemiştir.

Dolayısıyla kanun koyucu, 75 inci maddede kapsamında yapılan geçici görevlendirmelerde görevlendirilen personelin muvafakatının alınmasını ve kezâ DPB onayı alınmasını öngörmemiştir. Bu açıdan, muvafakat alınmasa veya personelin muvafakati olmasa veya DPB onayı olmasa dahi, 75 inci madde kapsamında personel bir başka kurumda geçici süreli görevlendirilebilecektir.

Şayet 75 inci madde kapsamındaki görevlendirmelerde kanun koyucu muvafakat alınmasını istese idi yahut DPB’den onay alınmasını istese idi, açıkça maddeye “görevlendirilecek personelin muvafakatının alın-

ması sûretiyle personel görevlendirilebilir” şeklinde, yahut “DPB onayı ile görevlendirme yapılabilir” şeklinde veyahut da “657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinde yer alan şartlarda personel görevlendirilebilir” şeklinde bir hükmü madde metnine derc ederdi.

Kanun koyucu böyle bir hükmü maddeye yazmadığına göre, 75 inci madde kapsamında yapılan geçici görevlendirmelerde, personelin muvafakatının alınması ve DPB onayı şartı bulunmamaktadır.

Ayrıca, 75 inci maddede, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesine bir yollama/atıf da yapılmamıştır.

Kaldı ki; yukarıda “Belediye Kanununun 75-1/b Maddesinin Olay Bakımından İncelenmesi” başlığı altında bahsedildiği üzere, kanun koyucunun Belediye Kanunu ile personel görevlendirmelerde, 657 sayılı Kanunun katı tutumu yerine daha esnek bir personel rejimi benimsediği belirtilmiştir.

Bütün bu hususlar, Belediye Kanununun 75 inci madde kapsamında yapılan geçici süreli görevlendirmelerde, personelin muvafakatının alınması veya DPB’nin onayının alınması şartının bulunmadığını; ancak 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında yapılan görevlendirmelerde personelin muvafakatının alınması veya DPB’nin onayının alınması şartının bulunduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla yukarıda bahsedilen olayda, her iki kanun hükmünden hangisi uygulanacaktır? **(75 inci madde kapsamında yapılan görevlendirmelerde personelin muvafakati alınacak mıdır, yoksa alınmayacak mıdır?)**

Bu sorunun cevabını, kanun koyucu Belediye Kanununun 84 üncü maddesinde açıkça cevaplamıştır.

Belediye Kanununun “Uygulanmayacak Hükümler” başlıklı 84 üncü maddesinde,

6 30.05.2005 tarih ve 849/2476 sayılı Başbakanlık Tezkeresi eki Belediye Kanunu Tasarısı, s.2.

“Bu Kanunla, belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle sınırlı olarak; (...) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bu Kanun hükümlerine aykırılık bulunması durumunda, bu Kanun hükümleri uygulanır” hükmüne yer verilmiştir.

Kanun koyucu açıkça, “belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle ilgili” olan bir konuda, 657 sayılı Kanun hükümleri ile Belediye Kanunu hükümlerinin farklı muhteviyatı haiz olması durumunda veya çelişmesi durumunda, Belediye Kanunu hükümlerinin uygulanacağını, 657 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmayacağını belirtmiştir.

Olayda davacı, 5393 sayılı Kanunun 75 inci maddesi kapsamında, “**belediyenin sorumlu ve yetkili kılındığı görev ve hizmetlerle ilgili olarak**” geçici süreyle bir başka belediyede görevlendirilmiştir.

Belediye Kanununun 75 inci maddesi kapsamında yapılan geçici süreli görevlendirmelerde, personelin muvafakatının alınması veya DPB'nin onayının alınması şartı bulunmamakta iken; 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında yapılan görevlendirmelerde personelin muvafakatının alınması veya DPB'nin onayının alınması şartı yer almaktadır.

Her iki Kanun hükmü, Belediye Kanununun 84 üncü maddesi ile birlikte ele alındığında; olayda tartışmaya mahal vermeyecek biçimde 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin uygulanmasının hukuken mümkün olmadığı sonucuna varılmaktadır.

Ayrıca, bu hükümler, işlemi tesis eden idareye bağladığı gibi; işlemin hukuka uygunluk incelemesini yapan Mahkemeyi de bağlamaktadır. Diğer bir deyişle idare bu hükümle bağlı iken, yargının evleviyetle bu hükümle bağlı olacağı tabiidir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle, Mahkemenin olayda 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi hükmünün uygulanacağına dair yorumuna ve gerekçesine katılmamaktayız.

Öte yandan; 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK ile,

“ Devlet Personel rejiminin temel ilke ve politikasının,

- Kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde çalışacak memur ve diğer kamu görevlilerinin tabi olacakları personel rejimlerinin,

- Personel rejimleri arasında uyum, denge ve koordinasyonun sağlanması (...) ile görevli ve yetkili olmak üzere Devlet Personel Başkanlığı (DPB)” kurulmuştur (m.1).

Dolayısıyla, memurların tabi olacakları personel rejimini belirleme görevi ve yetkisi, DPB'ye aittir.

DPB tarafından; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, TBMM Genel Sekreterliği, Başbakanlık, İl Özel İdareleri, **Belediye** gibi kamu kurum ve kuruluşlarında, söz konusu Kurumların kendi teşkilat kanunlarında yer alan hükümlerine istinaden yapılan görevlendirmelerin, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında kalıp kalmayacağı hususu incelenmiştir.

DPB tarafından yapılan inceleme neticesinde, içlerinde belediyelerin de yer aldığı bahse konu kamu kurum ve kuruluşlarında, söz konusu Kurumların kendi teşkilat kanunlarında yer alan hükümlerine istinaden yapılan görevlendirmelerin (belediyeler bakımından Belediye Kanunu hükümlerine göre yapılan görevlendirmelerin), 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında kalmadığı belirtilmiştir⁷.

⁷ DPB, s.129.

Dolayısıyla, DPB, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin, Belediye Kanununa göre yapılan görevlendirmelerde uygulanamayacağını belirtmiştir⁸.

Memurların tabi olacakları personel rejimini belirleme görevi bulunan DPB'nin değerlendirmesi dikkate alındığında, bu yönden de Mahkemenin olayda 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi hükmünün uygulanacağına dair yorumuna ve gerekçesine katılmamaktayız.

6.3. Velew ki, Olayın 657 Sayılı Kanunun ek 8 inci Maddesi Kapsamında Kaldığı Düşünülmür İse, Bu Halde Yapılan Hukukî Denetimin İncelenmesi

Yukarıda arz ve izah edildiği üzere, mahkeme kararı her ne kadar uygulamış ise de, hukuk tekniği bakımından uyumsuzlukta 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin uygulanmaması gerektiğini değerlendirmekteyiz.

Mahkeme ise, olayda 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin uygulanması gerektiğini belirterek;

“ Davacının başka bir kurumda geçici olarak görevlendirilmesine rağmen, 657 sayılı Kanunun Ek 8. maddesi uyarınca muvafakatinin alınmadığı;

- Protokol uyarınca görevlendirilmesinin kamu yararı ve hizmet gereği ihtiyaç duyulması durumunda da, Devlet Personel Başkanlığı onayının da bulunmadığı görüldüğünden dava konusu işlemden hukuka uygunluk bulunmadığı” gerekçesi ile geçici görevlendirme işleminin iptaline hükmetmiştir.

Geçici görevlendirilecek personelin muvafakatinin alınması zorunluluğu, 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer almaktadır.

⁸ DPB, s.129.

Ek 8 inci maddenin ikinci fıkrasına göre yapılacak görevlendirmelerde ise, kişinin muvafakatinin alınması gerekli değildir.

Ancak, ek 8 inci maddenin ikinci fıkrasına göre yapılacak görevlendirmelerde, DPB'nin onayının bulunması gerekmektedir.

Mahkeme, geçici görevlendirmeyi 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesinin hem birinci fıkrasına hem de ikinci fıkrasına aykırı bulmuştur.

Evvelâ belirtmek gerekir ki; geçici görevlendirmenin ek 8 inci maddenin hem birinci hem de ikinci fıkrasına aynı anda aykırı olması hukuken mümkün değildir. Zirâ bir geçici süreli görevlendirmenin aynı anda hem ek 8 inci maddenin birinci fıkrasına, hem de ikinci fıkrasına göre yapılması mümkün değildir.

Çünkü her iki fıkradaki geçici görevlendirmeler, birbirinden farklı içerikleri ihtiva etmekte; farklı görevlendirmeleri düzenlemektedir. Nitekim, birinci fıkra **“memurun isteğine bağlı olan”** geçici süreli görevlendirmeleri düzenlemekte iken, ikinci fıkra **“memurun isteğine bağlı olmayan”** geçici süreli görevlendirmeleri düzenlemektedir.

Dolayısıyla Mahkemenin, geçici görevlendirmenin ek 8 inci maddesinin birinci fıkrasına göre yapılması gerektiği kanaatine varmış ise, bu durumda işlemi sadece kişinin muvafakati alınmadığından bahisle iptal etmesi gerekirdi.

Yok eğer Mahkeme, geçici görevlendirmenin ek 8 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre yapılması gerektiği kanaatine varmış ise, bu durumda da işlemi sadece DPB'nin onayı olmadığı gerekçesi ile iptal etmesi gerekirdi.

Bu açılardan da Mahkeme kararının gerekçesinin bütünlük arz etmediği değerlendirilmektedir.

Bu noktada “DPB’nin onayının alınmaması” hususunun ayriyeten incelenmesi uygun olacaktır.

Zirâ, Mahkeme kararının gerekçesinde, “(...)Devlet Personel Başkanlığı onayının da bulunmadığı görüldüğünden, dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı” belirtilmiştir.

Diyelim ki idare, 09.01.2015 tarihli geçici süreli görevlendirmeyi yapmadan evvel, DPB’ye onay için başvurursa, bu durumda ne olacaktır? Mahkemenin ““(…)Devlet Personel Başkanlığı onayının da bulunmadığı” şeklinde hukuka aykırılık gerekçesi ortadan kalkacak mıdır?

Yukarıda da değinildiği üzere, 217 sayılı KHK ile “memurların tabi olacakları personel rejimini belirleme görevi ve yetkisi” DPB’ye verilmiştir.

DPB ise, “Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği, Başbakanlık, **İl Özel İdareleri, Belediye** gibi kamu kurum ve kuruluşlarında, söz konusu Kurumların kendi teşkilat kanunlarında yer alan hükümlerine istinaden yapılan görevlendirmelerin, 657 sayılı Kanun’un Ek 8 inci maddesi kapsamında kalmadığını”, dolayısıyla “657 sayılı Kanun’un ek 8 inci maddesinin, özel teşkilât kanunlarına göre yapılan görevlendirmelerde uygulanamayacağını” belirtmiştir⁹.

Dolayısıyla idare, 09.01.2015 tarihli geçici süreli görevlendirmeyi yapmadan evvel, DPB’ye onay için başvurursa idi, DPB bu görevlendirmenin 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında kalmadığını, bu nedenle DPB’nin onay yetkisinin olmadığını belirterek, herhangi bir işlem yapmadan yazıyı aynen iade edecekti.

DPB’nin onay yetkisinin olmadığı bir konuda Mahkemenin geçici görevlendirme konusunda DPB’nin onayının alınmamasını bir hukuka aykırılık olarak görmesi ise, dikkate şayan bir durumdur.

Netice itibarıyla, bir an için olayın 657 sayılı Kanunun ek 8 inci maddesi kapsamında kaldığı düşünülse dahi, Mahkemenin gerekçesinin ek 8 inci madde ile birebir örtüşmediği değerlendirilmektedir.

7. SONUÇ

Geçici süreli görevlendirme denildiğinde, akla genellikle, doğrudan 657 sayılı Kanun kapsamında yapılan geçici süreli görevlendirmeler gelmektedir. Hâlbuki, bir hususta evvelâ özel mevzuat ve özel düzenlemeler olup olmadığına, bu konuda DPB’nin tavrının ne olduğuna bakılması gerekmektedir.

Böylelikle, özel mevzuat ve özel düzenlemelerin mevcut olup olmadığı görülecek, “memurların tabi olacakları personel rejimini belirleme görevi ve yetkisi” olan DPB’nin konuya ilişkin nasıl bir rejim benimsediği anlaşılacak, ulaşılan sonuca göre bir yol izlenecektir.

Zirâ, 657 sayılı Kanun haricinde pek çok özel mevzuatta geçici süreli görevlendirme müessesesi düzenlenmiştir ki; (içeriği beğenilse de, beğenilirse de) bu özel mevzuatlar da düzenlenen geçici süreli görevlendirme kurallarının ilgili kamu idarelerince uygulanması gerekmektedir.

Bu özel mevzuatların neden ihdas edildiği, kanun koyucunun bu mevzuatlarda neden 657 sayılı Kanundan farklı uygulamalar benimsediği araştırılmaz/anlaşılabilir ise, her geçici görevlendirmede 657 sayılı Kanun uygulanması yoluna gidilecektir. Böyle bir uygulama ise, kanun koyucunun amacı dışında hatalı neticeler ortaya çıkmasına sebep olabilecektir.

9 DPB, s.129.

Diğer bir ifadeyle, bir belediye personelinin geçici süreli görevlendirmesinde konuya doğrudan 657 sayılı Kanun gözlüğü ile bakıldığında, görüntü bulanık biçimde görülebilecektir. Ancak, görevlendirmenin belediye personeline ilişkin olduğu ve belediye personeli hakkında bazı özel düzenlemelerin bulunduğu hatıra getirilerek, olaya ayrıca Belediye Kanunu gözlüğü ile bakıldığında, o zaman daha berrak bir görüntü elde edilebilmesi mümkün olabilecektir.

Aksi halde, tabir-i caizse dış ağrısına da dış tedavisi uygulanması, bel ağrısına da dış tedavisi uygulanması, iç hastalıklarına da dış tedavisi uygulanması, diz ağrısına da dış tedavisi uygulanması gibi, her hastalığa aynı tedavinin uygulanmasına benzer bir durum ortaya çıkacak; farklı rahatsızlıklara aynı tedavinin uygulanmasından ise sağlıklı neticeler elde edilmesi pek mümkün olmayacaktır.

Netice itibariyle, Mahkemenin olayda 657 sayılı Kanununun ek 8 inci maddesi hükmünün uygulanacağına dair yorumuna ve gerekçesine katılmamaktayız.

Belediye Kanununun 75 inci maddesi kapsamında yapılan görevlendirmenin ise mevzuata uygun olduğunu değerlendirmekteyiz.

Ancak, ortada bir Mahkeme kararı mevcuttur. Mevzû bakımından veya akademik bakımdan Mahkeme kararlarının tartışılması pek tabii ki mümkündür. Fakat bir hukuk Devletinde, fikrî olarak içeriğine/gerekçesine veya hükmüne/sonucuna katılınsa da katılınmasa da, Mahkeme kararına uyulması, Mahkeme kararının bütün gerekleri ile yerine getirilmesi gerektiği de hatırdan çıkarılmamalıdır.

KAYNAKÇA

30.05.2005 tarih ve 849/2476 sayılı Başbakanlık Tezkeresi eki Belediye Kanunu Tasarısı,

<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c090/tbmm22090123ss0944.pdf>, 30.07.2017.

DPB'nin 26.04.2011 tarih ve 6632 sayılı mütalaası; Devlet Personel Başkanlığı, Mütalaalar Özel Bülteni, DPB Yayınları, Ankara, 2013.

ÖZKAL SAYAN, İpek, “Türkiye’de Kamu Personel Sistemi: İdarî, Askerî, Akademik, Adli Personel Ayrımı”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Yıl 2009, C. 64, Sayı 1.

KARAHANOGULLARI, Onur, “Belediye Personelinin Hukukî Yapısına İlişkin Gözlemler”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 1998, C. 47, Sayı 1-4.

İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 2 nci İdare Dava Dairesi'nin 20.12.2016 tarih ve E: 2016/67, K: 2016/847 sayılı kararı.

217 sayılı Devlet Personel Başkanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK.

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu.

5393 sayılı Belediye Kanunu.

www.mevzuat.gov.tr

BELEDİYELERDE ZABITA MÜDÜRLÜĞÜNE ASALETEN VEYA VEKÂLETEN ATAMA SORUNU

Akın ŞİMŞEK

Kamu Yönetimi Uzmanı
Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör

1. GİRİŞ

Son zamanlarda belediyelerde zabıta müdürlüğü kadrosuna atama yapılmasında sınav şartı aranıp aranmayacağı konusu çok tartışılmaktadır. Bu konuda iki görüş ortaya çıkmıştır. *Birinci görüş sadece dar kapsamlı olarak Belediye Zabıta Yönetmeliği kapsamında yapılan değerlendirmeye göre zabıta müdürlüğü kadrosuna sınavsız atama yapılabileceğidir* ve bu doğrultuda da bazı belediyelerde zabıta müdürlüğüne sınavsız atama yapılabilmektedir. *İkinci görüş ise Sayıştay Temyiz Kurulu kararı ile de şekillenen ve sadece Belediye Zabıta Yönetmeliği kapsamında değil diğer genel yönetmelikler de dikkate alınarak yapılan değerlendirme neticesinde zabıta müdürlüğü kadrosuna sınavla atama yapılabileceği* görüşüdür. Bu farklı görüşler de farklı uygulamaları ortaya çıkarmakta sınavsız atama mümkünse sınav açılması gerektiğini düşünen belediyelerde çalışanlar mağdur olabilmekte, sınavla atama zorunlu ise de sınavsız atanan kişiler Sayıştay denetimi, Temyiz Kurulu incelemesi veya yargı kararları ile atamaları sorgulanarak mağdur olabilmektedirler. Bu mağduriyetlerin yaşanmaması ve yasal işlem yapılabilmesi için yetkili makamlar tarafından bu konunun ivedilikle açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Aynı problem zabıta müdürlüğüne vekaleten atamalarda da zaman zaman yaşanmakta ve bu husus da Sayıştay Temyiz Kurulu kararlarına yansımaktadır.

Bu makalede 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik, Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik, Belediye Zabıta Yönetmeliği ve diğer yönetmelikler ile Sayıştay Temyiz Kurulu kararları çerçevesinde zabıta müdürlüğü kadrosuna asaleten veya vekaleten atama yapılmasına ilişkin usul ve esaslar ile önerilerden bahsedilecektir.

2. ZABITA MÜDÜRLÜĞÜNE SINAVSIZ ASALETEN ATAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Belediyelerde zabıta müdürlüğü kadrosuna sınavsız atama yapılabileceğine dair görüşün temelini Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 17 nci maddesi oluşturmaktadır. Ancak bu değerlendirme yapılırken Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 51 inci maddesi gözardı edilmektedir. Tek başına Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 17 nci maddesine göre değerlendirme yapmak Zabıta Müdürlüğüne asaleten atanmak için birkalın sınav şartını öğrenim şartını bile gözardı etmek anlamına gelmektedir. Yani sadece sınav değil başka da hiçbir şart olmadan 657 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinde istisnai memurluklar gibi atama yapılabilecek bir kadro olduğu sonucuna varılarak asaleten atama yapılabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

2.1. Belediye Zabıta Yönetmeliği Kapsamında Değerlendirme

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin¹ “Görevde yükselme şartları” başlıklı 17 nci maddesi ile daire başkanı, zabıta müdürü, zabıta şube müdürü, zabıta amiri, zabıta komiseri ve zabıta memuru unvanlı kadrolardan daire başkanı ve zabıta müdürü dışındaki kadrolara yapılacak atamalarda sınav şartı aranacağı hükme bağlanmıştır. Belediye Zabıta Yönetmeliğinde ayrıca belediye zabıta teşkilatında bulunan daire başkanı ve zabıta müdürü kadrolarına atama için gerekli diğer şartlardan bahsedilmemiştir. Bu doğrultuda da Belediye Zabıta Yönetmeliğinde zabıta daire başkanı ve zabıta müdürlüklerine sınavsız atama yapılabileceğine dair hatta atama yapılırken başka hangi şartların aranacağına dair açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. **Bu değerlendirme sonucunda da zabıta müdürlüğüne atama yapılırken sınav şartı aranmayacağı sonucuna varılırsa öğrenim şartı da aranmayacak gibi sıkıntılı bir durum ortaya çıkabilmektedir.** Kaldı ki, Sayıştay incelemeleri ve nihai olarak Sayıştay Temyiz Kurulu kararları² ile zabıta müdürlüğüne yapılan asaleten veya vekaleten atamalarda 1999 yılından sonra iki yıllık yüksek öğrenimden mezun olanlara da borç çıkarılmaktadır.

Belediye Zabıta Yönetmeliğinin 17 nci maddesinde zabıta daire başkanı ve zabıta müdürü kadrosuna yapılacak atamalar görevde yükselme şartları içinde sayılmamış ve yönetmelikte zabıta müdürü kadrosuna yapılacak atamalar için açık bir şart belirtilmemişse de Belediye Zabıta Yönetmeliğinin “Yönetmelikte hüküm bulunmayan haller” başlıklı 51 nci maddesinde Belediye Zabıta Yönetmeliğinde hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak yönetmelikler içerisinde

1 11.04.2007 tarih ve 26490 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2 Sayıştay Temyiz Kurulunun, 15.12.2015 tarih ve 41216, 28.05.2013 tarih ve 37256, 15.12.2015 tarih ve 41203 tutanak numaralı kararları.

15.03.1999 tarihli ve 99/12647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğe de yer verilmiştir. Bu kapsamda zabıta müdürlüğüne atama şartları ile ilgili Belediye Zabıta Yönetmeliğinde bir hüküm bulunmadığından Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğe bakmak gerekmektedir.

2.2. Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik Kapsamında Değerlendirme

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin³ “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde bu Yönetmeliğin özel kanunlardaki düzenlemeler saklı kalmak kaydıyla il özel idareleri ve belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmelere ait memur kadrolarında istihdam edilen personelin, müdür ve daha alt görevlere yapılacak görevde yükselme mahiyetindeki asaleten atamaları ile en az orta öğretim düzeyinde mesleki veya teknik eğitim sonucu ihraz edilen unvanlara ilişkin unvan değişikliği mahiyetindeki asaleten atamaları hakkında uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Yine aynı maddede:

“Ancak;

a) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun değişik 59 uncu maddesinde belirtilen istisnai memurluklara,

b) Mülki İdare Amirliği Hizmetleri, Emniyet Hizmetleri, Jandarına Hizmetleri ve Sahil Güvenlik Hizmetleri sınıflarına dahil kadrolara,

c) Kanunlar, tüzükler veya yönetmelikler çerçevesinde yardımcılık ya da stajyerlik dönemi sonunda öngörülen yeterlilik sınavı ve/

3 18.04.1999 tarih ve 23670 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

veya tez aşamalarında başarılı olduktan sonra atanabilecek görevlere,

d) Dışişleri Bakanlığı uzmanlıklarına,

e) Anayasa Mahkemesi Başkanlığına ait 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi kadrolara, Adalet Bakanlığı icra müdür ve yardımcısı kadroları, atanma usul ve esasları Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yönetmelikle belirlenen Gümrük ve Ticaret Bakanlığı gümrük müdürü, gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürü, tasfiye işletme müdürü, gümrük müdür yardımcısı ve bölge amiri kadroları, Sosyal Güvenlik Kurumunda sosyal güvenlik merkezi müdürü kadroları, Spor Genel Müdürlüğünde gençlik merkezi müdürü kadroları, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğünde yurt müdürü kadroları ile Diyanet İşleri Bakanlığında protokol işlerini yürütmekle görevli şube müdürü kadrosuna,

f) Bu Yönetmelik kapsamında bulunan ve doktora öğrenimini bitiren personelden, atanacak görev için aranan ve 6 ncı maddenin ikinci fıkrasına göre hesaplanan toplam hizmet süresine sahip olmaları ve mevzuatla aranan öğrenim şartını taşımaları kaydıyla uzman veya aynı düzeydeki görevler ile daha alt görevlere,

g) Başmüdür, işletme, müessese, fabrika, kombina ve meydan müdürlüklerine, taşra teşkilatı bölge ve il müdürü ile doğrudan merkeze bağlı taşra kuruluşlarının müdür kadrolarına ve bunların yardımcılıklarına, ilçe müdürü kadrolarına, atanma usul ve esasları kurumlarınca yönetmelikle belirlenen ilçe idare şube başkanlıkları ile bunlarla aynı düzeydeki diğer kadrolara,

h) Millî Eğitim Bakanlığında eğitim ve öğretim hizmetleri sınıfına dâhil kadrolardan eğitim uzmanı kadrolarına,

ı) Avukat kadro veya pozisyonlarından hukuk müşaviri kadro veya pozisyonlarına,

yapılacak atamalarda bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.” denilmek suretiyle

dolaylı olarak hangi kadrolara sınavsız atama yapılabileceği açıkça belirtilmiştir. Ancak, zabita müdürlüğü kadrosu bu istisnalar arasında sayılmamıştır. Özel kalem müdürlüğü 657 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinde sayılan istisnai memurluklar arasında sayıldığından belediyelerde bulunan özel kalem müdürlüklerine görevde yükselme sınavı olmadan atama yapılabilmektedir.

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin “Görevde yükselme yönetmelikleri” başlıklı 15 inci maddesinde de il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri ve belediyelerin kurdukları birlik, müessese ve işletmeler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlardaki personel için bu Yönetmeliğin kapsamına giren görevlere atanacaklarda aranacak şartları ve yapılacak sınavlara ilişkin usul ve esaslar ile diğer hususları Devlet Personel Başkanlığının uygun görüşünü alarak bu Yönetmeliğe aykırı olmamak üzere çıkaracakları yönetmelikle düzenleyecekleri ve bu Yönetmeliğin uygulanması sırasında doğacak tereddütleri gidermeye Devlet Personel Başkanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir.

Bu açıklamalar doğrultusunda Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik hükümleri çerçevesinde zabita müdürlüğüne sınav şartı olmadan atama yapılabileceğine dair bir hüküm bulunmadığı görülmektedir.

2.3. Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik Kapsamında Değerlendirme

Mahalli idarelerde görev yapan Devlet memurlarının liyakat ve kariyer ilkeleri çerçevesinde, hizmet gerekleri ve personel planlaması esas alınarak görevde yükselme ve unvan değişikliklerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla çıkarılan Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve

Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmeliğin⁴ “Kapsam” başlıklı 2 nci maddesinde bu Yönetmeliğin, il özel idareleri, belediyeler ve bu idarelerin bağlı kuruluşları ile bunların kurdukları birlik, müessese, işletme ve bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerine tabi olarak görev yapan devlet memurlarından, 5 inci maddede sayılan kadrolara görevde yükselme veya unvan değişikliği suretiyle atanacakları kapsayacağı hükme bağlanmıştır. Yönetmeliğin 5 inci maddesinde görevde yükselmeye tabi kadrolar arasında “Yönetim hizmetleri grubu” içerisinde müdür kadroları da sayılmıştır. Aynı Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde de görevde yükselme suretiyle atanacaklarda görevde yükselme sınavında başarılı olmak şartının aranacağı belirtilmiştir. Aynı Yönetmeliğin 21 inci maddesinde de zabıta ve itfaiye personelinin görevde yükselme işlemlerinin, ilgili mevzuat hükümlerine göre yürütüleceği belirtilmiştir. **Bu düzenleme kapsamında zabıta müdürü kadrosuna atama yapılması için Belediye Zabıta Yönetmeliğine bakmak gerektiği sonucuna varılsa da Belediye Zabıta Yönetmeliğinin “Yönetmelikte hüküm bulunmayan haller” başlıklı 51 inci maddesindeki Belediye Zabıta Yönetmeliğinde hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak yönetmelikler içerisinde 15.03.1999 tarihli ve 99/12647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan, Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik de sayıldığından yine bir döngü başlamakta ve genel yönetmelik karşımıza çıkmaktadır.**

2.4. Sayıştay Temyiz Kurulu kararı Çerçevesinde Değerlendirme

Asaleten atanma şartlarını taşımadığı halde Zabıta Müdürlüğü kadrosuna atanan bir kişiye bu usulsüz atama dolayısıyla özel

4 04.07.2009 tarih ve 27278 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

hizmet tazminatı, gösterge, ek gösterge ve yan ödemenin fazla ödenmesi sonucu oluşan tutarın kamu zararına neden olduğu gerekçesiyle tazmin hükmü verilen daire kararının değerlendirildiği Sayıştay Temyiz Kurulunun 15.12.2015 tarih ve tutanak 41203 numaralı kararında;

- Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik,
- Belediye Zabıta Yönetmeliği,
- Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik,

hükümlerine yer verildikten sonra, anlaşılacağı üzere, 18/4/1999 tarihinden sonrası için, fakülte veya dört yıllık yüksek okul mezunu olmak gerekmektedir.

Halbuki, Belediyesi Zabıta müdürlüğü kadrosuna, Belediye Başkanının 08.06.2012 tarih ve 385/766 sayılı atama onayı ile atanan’nın bu atama işleminin belirtilen mevzuat hükümlerine uygun olmadığı anlaşılmaktadır.’nın iki yıllık bir yüksek okul mezunu olması, yüksek okulu da 18.04.1999 tarihinden sonra bitirmiş olması nedenleri ile **zabıta müdürlüğü kadrosuna asaleten atanması, asilde aranan şartları taşımadığından ve aynı zamanda da, bu atamanın yapılabilmesi için gerekli olan eğitim ve sınav şartları da yerine getirilmemiş olduğundan**, mümkün görülmemektedir.

Dolayısıyla, her iki kadro için ödenen; gösterge, ek gösterge, yan ödeme, özel hizmet tazminatı ve ek ödemeler arasındaki 2012 yılında oluşan toplam farka tazmin hükmü verildiği anlaşılmıştır.

Bu itibarla, 5.Daire tarafından 53 sayılı ilamın 1 inci maddesine ilişkin verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE,

Karar verildiği 15.12.2015 tarih ve 41203

sayılı tutanakta yazılı olmakla iş bu ilam tanzim kılındı, denilmek suretiyle karar verilmiştir. Bu kararda kişinin iki yıllık yüksek okuldan mezun olduğu tarihe bakılırken genel yönetmeliğe göre bir değerlendirme yapılması sınav şartının da genel yönetmeliğe göre değerlendirilmesi sonucunu doğurmuştur. Sonuçta kararda da “... zabita müdürlüğü kadrosuna asaleten atanması, asilde aranan şartları taşımadığından ve aynı zamanda da, bu atamanın yapılabilmesi için gerekli olan eğitim ve sınav şartları da yerine getirilmemiş olduğundan ...”, denilerek **açıkça belirtildiği üzere zabita müdürlüğü kadrosuna asaleten atanmak için sınav şartının yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiştir.**

3. ZABITA MÜDÜRLÜĞÜNE VEKÂLETEN ATAMANIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Zabita müdürlüğü kadrosuna ihtiyaçtan dolayı belediyeler tarafından vekaleten de atama yapılabilmekte hatta bu vekaleten görevlendirme süresi çok uzun süre devam edebilmektedir. Vekaleten atama yapılması da vekalet ücreti ödenmesini gündeme getirmektedir. Bazı belediyelerde vekaleten yapılan ödemelerde de kişinin vekalet ettiği kadroya asaleten atanma şartlarını taşımadığı gerekçesiyle geri alınması gündeme gelebilmektedir.

17.04.2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Kararın “Vekalet” başlıklı 9 uncu maddesinde, 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca kurumlarınca bir göreve kurum içinden veya diğer kurumlardan vekalet ettirilenlere;

- Vekaletin, 657 sayılı Kanunun 86 ncı maddesine binaen yapılması ve bu hususun onayda belirtilmiş olması,
- Vekaletin, Bakanlar Kurulu kararı veya müşterek karar ile atama yapılması gereken kadro veya görevler

için ilgili Bakan, diğer kadro veya görevler için asili atamaya yetkili amir tarafından verilmesi,

- **Vekillerin, genel ve ilgili özel mevzuatı uyarınca asaleten atanmada aranan tüm şartları (asaleten atanmada sınav şartı aranan kadro veya görevler için bu sınavlara girilme hakkının elde edilmiş olması dahil) bir arada taşımaları,**

kaydıyla vekalet ettikleri kadro veya görevler için bu Karar uyarınca öngörülen zam ve tazminatların toplam net tutarının, asli kadro veya görevleri karşılığında fiilen aldıkları zam ve tazminatların toplam net tutarından fazla olması halinde, aradaki farkın 657 sayılı Kanunun 175 inci maddesindeki oranlar dikkate alınmaksızın, vekalet görevine başlanıldığı tarihten itibaren ve vekalet görevinin fiilen yapıldığı sürece ödeneceği belirtilmiştir. **Aynı düzenlemede ayrıca bu şartları bir arada taşımayanlara vekalet nedeniyle öngörülen zam ve tazminatların ödenmeyeceği de belirtilmiştir.**

Nitekim, Zabita Müdürlüğüne vekalet edene asilde aranan bazı şartları taşımadığı halde, vekalet ettiği kadro görevine ait zam ve tazminatın kendisine ödenmesine ve vekalet ettiği kadro görevine ait zam ve tazminatın kendisine ödenmesi sonucunda kamu zararına neden olduğu gerekçesiyle tazmin hükmü verilen daire kararının değerlendirildiği Sayıştay Temyiz Kurulunun 15.12.2015 tarih ve tutanak 41216 numaralı kararında;

- *Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik,*
- *657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,*
- *Belediye Zabita Yönetmeliği,*
- *Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik,*

- *Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik,*

hükümlerine yer verildikten sonra Zabıta Müdürlüğüne vekalet eden , asilde aranan “Fakülte veya dört yıllık yüksek okul mezunu olmak” şartını taşımamaktadır. Bu nedenle vekalet edilen görevin zam ve tazminatlardan yararlanamaz.

Bu itibarla, Zabıta Müdürlüğüne vekalet edenya asilde aranan bazı şartları taşımadığı halde, kendisine vekalet ettiği kadro görevine ait zam ve tazminatların ödenmesi gerekçesiyle 6.Daire tarafından 209 sayılı ilamın 14 üncü maddesine ilişkin verilen tazmin hükmünün TASDİKİNE,

Karar verildiği 15.12.2015 tarih ve 41216 sayılı tutanakta yazılı olmakla iş bu ilam tanzim kılındı, denilmek suretiyle karar verilmiştir.

Bu kararda da görüleceği üzere zabıta müdürlüğüne asaleten değil vekaleten atamalarda bile görevlendirilecek kişinin sınav şartı haricinde Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik ve Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik hükümleri çerçevesinde müdür kadrosuna atanmak için sınav haricindeki diğer gerekli şartları sağlıyor olması gerekmektedir.

Yani öğrenim olarak da bu genel yönetmelikler gereğince 18.04.1999 tarihinden önce iki yıllık yüksek okul mezunu veya bu tarihten sonra dört yıllık üniversite mezunu olma şartı aranmaktadır.

4. SONUÇ

Belediyelerde zabıta müdürlüğü kadrosuna atama yapılması konusunda mevzuattaki çelişki uygulayıcıları farklı uygulamalara yönlendirmektedir. Hatta İdare Mahkemeleştirince zabıta müdürlüğüne sınavsız atama yapılmasının uygun görmemesi üzerine Danış-

tayın bazı kararlarında⁵ da zabıta müdürlüğü kadrosuna sınavsız atama yapılabileceğine ilişkin görüşlere yer verilmektedir. Mahkeme kararları kişiye münhasır olduğundan genel-leştirilmek de mümkün olamamaktadır.

Sınavsız atama yapılan bazı belediyelerde denetimlerde sorun çıkmaması diğer belediyelere yol gösterici olarak kullanılabilir. Ancak, sonuçta Sayıştay denetimlerinde uygulamanın yanlış olduğunun değerlendirilmesi neticesinde kişiler mali yaptırımlara maruz kalabilmektedir. Konunun bir an önce ilgili kurumlar nezdinde değerlendirilerek yapılacak yasal değişiklikler ile çözülmesi gerekmektedir. En azından konu Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin 15 nci maddesinin ikinci fıkrasının “*Bu Yönetmeliğin uygulanması sırasında doğacak tereddütleri gidermeye Devlet Personel Başkanlığı yetkilidir.*” hükmü gereğince Devlet Personel Başkanlığı görüşü ile de açıklığa kavuşturularak kamuoyuna duyurularak uygulama yönlendirilebilir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelik

Mahalli İdareler Personelinin Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Yönetmelik

Belediye Zabıta Yönetmeliği

Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar

www.mevzuat.gov.tr

www.danistay.gov.tr

www.sayistay.gov.tr

5 Danıştay 5. Daire 02.02.2016 tarih ve Esas No: 2015/6912 sayılı YD kararı.

Recep GÜNER

ÇSGB, İş Müfettişi,
Elektrik ve Elektronik Müh.

MAHALLİ İDARELERCE DÜZENLENMESİ GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ BELGE VE RAPORLARI

ÖZET

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve bu Kanuna istinaden çıkarılan yönetmeliklere göre mahalli idarelerce rapor, tutanak, periyodik kontrol vb. belge ve evraklar düzenlenmesi ve bunların saklanması gerekmektedir. Söz konusu evrak ve raporlara; risk değerlendirmesi, acil durum eylem planı, kişisel koruyucu donanım zimmet tutanağı, iş sağlığı ve güvenliği kurul toplantı tutanağı, onaylı defter vb. sayılabilir.

Anahtar Kelimeler: Mahalli idarelerce Düzenlenmesi Gereken Evraklar, İş Sağlığı ve Güvenliğine Dair Belgeler, Risk Değerlendirmesi, Acil Durum Eylem Planı, İş Sağlığı ve Güvenliği Belgeleri, İşyerinde Olması Gereken Belgeler

1. GİRİŞ

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve Kanununun 30 uncu maddesine istinaden çıkarılan yönetmelikler kapsamında mahalli idarelere işveren olarak birçok sorumluluk yüklenmiştir. Bu sorumluluklar kapsamında yürütülen iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin kayıt altına alınması ve takip edilebilmesi için iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, destek personeli, işveren vekili gibi kişiler tarafından bazı rapor, tutanak, evrak ve belgeler düzenlenmesi, saklanması ve gerekli olduğunda ibraz edilmesi gerekmektedir. Bu Evrakların bazıları şu şekilde sıralanmaktadır; *risk değerlendirmesi, acil durum eylem planı, kurul toplantısı, onaylı defter, iş güvenliği eğitim sertifikası, kişisel koruyucu zimmet tutanağı, yüksekte çalışma, sıcak ve kapalı alanda çalışma izin belgesi, sağlık raporu, düzenleyici ve önleyici faaliyet, yıllık değerlendirme raporu, yıllık*

eğitim planı, ortam ölçümleri vb. rapor ve belgeler. Söz konusu rapor ve evrakları düzenlemeyen ve işyerinde uygun şekilde saklamayanlara ağır idari para cezaları ve hatta bazı şartlar altında işin durdurulması yaptırımı uygulanmaktadır. Bu sebeplerden ötürü mahalli idarelerin söz konusu rapor ve evrakı büyük bir özenle düzenlenmesi ve işyerinde uygun bir şekilde arşivlenmesi son derece önemlidir.

2. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİM SERTİFİKALARI

Mahalli idareler 6331 sayılı Kanununun 17 nci maddesi kapsamında çalışanlarına iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmesini sağlamakla yükümlüdür. Yapılan iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinden sonra mutlaka yapılan çalışmalar tutanak altına alınmalı ve bu tutanağın ekine eğitime katılanların isim listesi imzaları ile eklenmelidir. İş sağlığı ve

güvenliği eğitim programını başarıyla bitirenler için katılım belgesi düzenlenmelidir. **Katılım belgesi çalışanların özlük dosyalarında muhafaza edilir ve belgede şu hususların yer alması gerekmektedir;**

- Eğitime katılan kişinin adı, soyadı, görev unvanı,
- Eğitimin konusu, süresi,
- Eğitimi verenin adı, soyadı, görev unvanı, imzası,
- Eğitimin tarihi.

Eğitimlerin işyeri dışındaki bir kurum tarafından verilmesi durumunda bu kurumun unvanı da düzenlenen sertifikada yer almaktadır. (İSG Eğitim Yön. madde 15)¹. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri işyerinde görevli iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri tarafından, işçi, işveren ve kamu görevlileri kuruluşları veya bu kuruluşlarca kurulan eğitim vakıfları ve ortaklaşa oluşturdukları eğitim merkezleri, üniversiteler, kamu kurumlarının eğitim birimleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile Çalışma Bakanlığınca yetkilendirilmiş eğitim kurumları ve ortak sağlık ve güvenlik birimleri tarafından eğitimcilerin Çalışanların İş Sağlığı Ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinin Ek-1'deki eğitim programında yer alan konulara göre uzmanlık alanları dikkate alınarak belirlenmesi kaydıyla verilir.

3. RİSK DEĞERLENDİRMESİ

İşyerinde risk değerlendirmesi yapılmasının amacı iş kazası ve meslek hastalığı meydana gelmeden önce bunlara sebep olabilecek tehlikelerin analiz edilmesi ve gerekli önlemlerin alınmasıdır. Risk değerlendirmesi “işyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu

tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli” çalışmalardır. Mahalli idareler risk değerlendirmesini kendi yapabileceği gibi dışarıdan hizmet alarak da yapabilir. Esas itibarıyla risk değerlendirmesi çalışmaları işyerinde kurulacak bir ekip tarafından yürütülmelidir. **İşyerleri İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 6 ncı maddesine göre ekibinde bulunması gerekenler şu şekilde sıralanır;**

- İşveren veya işveren vekili
- İş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi,
- İşyerindeki çalışan sayısının 2 ve üzerinde olması halinde çalışan temsilcisi,
- İşyerinde görevlendirilen destek elemanları²,
- İşyerinin bölümlerinden homojen bir şekilde seçilmiş işyerinin riskleri ile ilgili bilgiye sahip çalışanlar bulunması gerekmektedir.

Kamu kurumları niteliğinde olan mahalli idareler için 01.07.2020 tarihine kadar iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi istihdam etme zorunluluğu olmadığından dolayı, risk değerlendirmesi ekibinde uzman ve hekim bulunması zorunlu değildir. Esas itibarıyla risk değerlendirmesi iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından yukarıda saymış olduğumuz ekibin bilgilerine başvurularak hazırlanır. İçerisinde uzman veya hekim bulunmadan oluşturulan ekibin risk değerlendirmesi hazırlamasında mevzuat yönünden bir sakınca olmasa da uygulama ve pratikte büyük sakatlıklar doğuracağı aşikârdır. Bu noktada mahalli idarelerin bir

2 **Destek elemanı:** Asli görevinin yanında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda özel olarak görevlendirilmiş uygun donanım ve yeterli eğitime sahip kişiyi denilmektedir.

1 Daha Detaylı Bilgi için Recep GÜNER Mahalli İdarelerin Çalışanlarına İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Aldırma Yükümlülüğü, Mahalli İdareler Dergisi- Mart 2016

OSGB³den (ortak sağlık ve güvenlik birimi) hizmet olarak risk değerlendirmesi hazırlamaları veya dışarıdan bir iş güvenliği uzmanından yardım almaları daha uygundur. Eğer risk değerlendirmesi ekibinde iş güvenliği uzmanı veya işyeri hekimi bulunmayacaksa ekipte yer alan birkaç kişinin risk değerlendirmesi hazırlanması konusunda eğitim alması yerinde olacaktır.

İşyerleri İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 11 inci maddesine göre mahalli idareler, risk değerlendirmesi çalışmalarını doküman haline getirmeli ve işyerinde arşivlemelidir. Risk değerlendirmesi dokümanı yazılı halinin yanı sıra elektronik ve benzeri ortamlarda hazırlanarak saklanabilir. Risk değerlendirmesi çalışmalarında yapılan faaliyetler aşağıdaki hususları içerecek şekilde rapor haline getirilir;

- İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı,
- Gerçekleştiren kişilerin isim ve unvanları ile bunlardan iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi olanların Bakanlıkça verilmiş belge bilgileri,
- Gerçekleştirildiği tarih ve geçerlilik tarihi.
- Risk değerlendirmesi işyerindeki farklı bölümler için ayrı ayrı yapılmışsa her birinin adı.
- Belirlenen tehlike kaynakları ile tehlikeler.
- Tespit edilen riskler.
- Risk analizinde kullanılan yöntem veya yöntemler.

3 Ortak sağlık ve güvenlik birimi (OSGB): Kamu kurum ve kuruluşları, organize sanayi bölgeleri ile 13.01.2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa göre faaliyet gösteren şirketler tarafından, işyerlerine iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini sunmak üzere kurulan gerekli donanım ve personele sahip olan ve Çalışma Bakanlığınca yetkilendirilen birimi ifade eder.

- Tespit edilen risklerin önem ve öncelik sırasını da içeren analiz sonuçları.
- Düzeltici ve önleyici kontrol tedbirleri, gerçekleştirilme tarihleri ve sonrasında tespit edilen risk seviyesi.

Risk değerlendirmesi dokümanının sayfaları numaralandırılarak; gerçekleştiren kişiler tarafından her sayfası paraflanıp, **son sayfası imzalanmak suretiyle işyerinde saklanmalıdır**⁴.

Risk değerlendirmesi yükümlülüğünü yerine getirmeyen iş yerlerine ağır para cezaları uygulamaktadır. Bununla beraber 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 25 inci maddesi kapsamında risk değerlendirmesi yapmayan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, işin tamamen durdurulması söz konusudur.

4. ÇALIŞAN TEMSİLCİSİ ATAMA YAZISI

İşyerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerine çalışanların katılımının sağlanması ve çalışanların görüşlerini paylaşabilmelerine imkân verilebilmesi amacıyla 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda bazı hükümlere yer verilmiştir. Özellikle çalışanların işyerinde alınacak iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine dair karar mekanizmasının içinde yer alması için Kanunun 18 ve 20 nci maddelerinde düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu düzenlemeler kamu ve özel bütün işyerlerine çalışanların iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına iştirak etmesini sağlamak amacıyla çalışan temsilcisi görevlendirme zorunluluğu getirmektedir. Bu noktada belediyeler, il özel idareleri hatta

4 Daha Detaylı Bilgi İçin: Recep GÜNER, Mahalli İdarelerin Risk Değerlendirmesi Yükümlülüğü-1: Yükümlülüğün Usulü, Esası ve Hukuki Boyutu, Mahalli idareler Dergisi Mayıs 2015 ve Mahalli İdarelerin Risk Değerlendirmesi Yükümlülüğü-2: Yükümlülüğün Yerine Getirilmesi, Mahalli İdareler Dergisi Haziran 2015

muhtarlıklar bile çalışan temsilcisi görevlendirmek zorundadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 20 nci maddesi kapsamında kamu kurumları dâhil olmak üzere bütün işyerlerinin çalışan temsilcisi görevlendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. İşyerinde çalışan temsilcileri çalışanlar arasında yapılacak seçim veya seçimle belirlenemediği durumda atama yoluyla belirlenmektedir. Gerekli atama yapıldıktan sonra kimin veya kimlerin çalışan temsilcisi seçildiği, seçim veya atamanın hangi yolla yapıldığı tutanak altına alınması ve çalışan temsilcisi olarak seçilen kişi veya kişilerin ilgili konularda görevlendirildiklerine dair atama yazısının tanzim edilmesi gerekmektedir⁵. Söz konusu atama yazısı mahalli idarelerde işveren vekili sıfatı ile görevlendirilen kişilerce yapılmalıdır.

5. ACİL DURUM PLANI

Acil durum planı işyerlerinde meydana gelebilecek acil durumlarda yapılacak iş ve işlemler dahil bilgilerin ve uygulamaya yönelik eylemlerin yer aldığı plan şeklinde İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelikte tanımlanmaktadır. Aynı yönetmeliğin 7 nci maddesine göre acil durum planı, tüm işyerleri için tasarım veya kuruluş aşamasından başlamak üzere acil durumların belirlenmesi, bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirlerin alınması, görevlendirilecek kişilerin belirlenmesi, acil durum müdahale ve tahliye yöntemlerinin oluşturulması, dokümantasyon, tatbikat ve acil durum planının yenilenmesi aşamaları izlenerek hazırlanır. Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğinin 5 inci maddesinde acil durum planları hazırlamak mahalli idarelerin yükümlülüğü olduğu belirtilmiştir. Yalnız acil durum planları hazırlamak hem teknik bilgi hem de çevresel koşullara, çalışma

ortamına, işyerinde yürütülen mal veya hizmet üretimine vb. konulara hakim olmayı gerektirmektedir. Bu sebeplerden ötürü **risk değerlendirmesinde olduğu gibi acil durum planları da işyerinde kurulan bir ekip tarafından hazırlanmalıdır.**

Acil Durumlar Hakkında Yönetmeliğinin 12 nci maddesine göre **acil durum planı asgarî aşağıdaki hususları kapsayacak şekilde dokümente edilmelidir;**

- a) İşyerinin unvanı, adresi ve işverenin adı.*
- b) Hazırlayanların adı, soyadı ve unvanı.*
- c) Hazırlanma tarihi ve geçerlilik tarihi.*
- ç) Belirlenen acil durumlar.*
- d) Alınan önleyici ve sınırlandırıcı tedbirler.*
- e) Acil durum müdahale ve tahliye yöntemleri.*
- f) Aşağıdaki unsurları içeren işyerini veya işyerinin bölümlerini gösteren kroki:*

- Yangın söndürme amaçlı kullanılacaklar da dâhil olmak üzere acil durum ekipmanlarının bulunduğu yerler.
- İlk yardım malzemelerinin bulunduğu yerler.
- Kaçış yolları, toplanma yerleri ve bulunması halinde uyarı sistemlerinin de yer aldığı tahliye planı.
- Görevlendirilen çalışanların ve varsa yedeklerinin adı, soyadı, unvanı, sorumluluk alanı ve iletişim bilgileri.
- İlk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında işyeri dışındaki kuruluşların irtibat numaraları.

⁵ Daha Detaylı Bilgi İçin Recep GÜNER Mahalli İdarelerin İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda Çalışan Temsilcisi Görevlendirme Yükümlülüğü, Mahalli İdareler Dergisi- Nisan 2015

Acil durum planının sayfaları numaralandırılarak; hazırlayan kişiler tarafından her sayfası parafı ve son sayfası imzalanır ve söz konusu plan, acil durumla mücadele edecek ekiplerin kolayca ulaşabileceği şekilde işyerinde saklanır. Acil durum planı kapsamında hazırlanan kroki bina içinde kolayca görülebilecek yerlerde **asılı olarak bulundurulur**. Acil durum planı kapsamında hazırlanan kroki bina içinde kolayca görülebilecek yerlerde asılı olarak bulundurulur. Acil eylem planları işyerinde görevlendirilen iş güvenliği uzmanları tarafından hazırlanmaktadır.

6. ÇALIŞANLARIN SAĞLIK KAYITLARI

Çalışanların sağlık ve güvenliklerinin sağlanması amacıyla 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu işveren olarak mahalli idarelere çalışanlara yönelik sağlık gözetimi yapma sorumluluğu yüklemektedir. Söz konusu yükümlülük hem “*İşverenin Genel Yükümlülüğü*” başlığı altında “Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önüne alır” ibaresiyle belirtilmiş ve aynı Kanununun 15 inci maddesinin yanı sıra bazı yönetmeliklerde Sağlık Gözetimi yükümlülüğü dile getirilmiştir. Bu kapsamda birer işveren olarak **mahalli idareler belli durumlarda ve belli periyotlarda çalışanların sağlık gözetimine tabi tutulması sağlanmalı, bunları rapor haline getirip dosyalamalı**, işyerindeki etkenlerden veya yaptıkları işlerden dolayı sağlıklarının bozulmaması amacıyla sağlık gözetiminin sonuçlarını göz önünde bulundurarak gerekli önlemleri almalıdır.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu madde 15'e göre işveren çalışanların işyerinde maruz kalacakları sağlık ve güvenlik risklerini dikkate alarak sağlık gözetimine tabi tutulmalarını sağlamakla yükümlüdür. Sağlık gözetimi yükümlülüğü çalışanların sağlık

muayenesine tabi tutulması, sürekli olarak kontrolden geçirilmesi, işe alımda, işe alınacak kişilerin yapacaklara işe uygun olup olmadıklarının kontrol edilmesi ve işin devam sürecinde belli durumlarda sağlık muayenelerinin tekrarlanması olarak tanımlanabilir.

Söz konusu hükme göre işveren aşağıdaki hallerde çalışanların sağlık muayenelerinin yapılmasını sağlamak zorundadır:

- *İşe girişlerinde.*
- *İş değişikliğinde.*
- *İş kazası, meslek hastalığı veya sağlık nedeniyle tekrarlanan işten uzaklaşmalarından sonra işe dönüşlerinde talep etmeleri hâlinde.*
- *İşin devamı süresince, çalışanın ve işin niteliği ile işyerinin tehlike sınıfına göre Bakanlıkça belirlenen düzenli aralıklarla.*

Çalışanların sağlık raporları mahalli idareler tarafından arşivlenmeli, saklanmalı ve gerekli olduğu zamanlarda ilgili birimlere ibraz edilmelidir. 6331 sayılı kanun kapsamında alınması gereken sağlık raporları işyeri hekiminden alınır. 10'dan az çalışanı bulunan ve az tehlikeli işyerleri için ise kamu hizmet sunucuları veya aile hekimlerinden de alınabilir. Raporlara itirazlar Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen hakem hastanelere yapılır, verilen kararlar kesindir.

7. ONAYLI DEFTER

Onaylı Defter İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliğinde işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı tarafından yapılan tespit ve tavsiyeler ile gerekli görülen diğer hususların yazıldığı, seri numaralı ve sayfaları bir asıl iki kopyalı şekilde düzenlenmiş her işyeri için tek olan defter olarak tanımlanmıştır. **Onaylı defter yapılan tespitlere göre iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi ile işveren vekili tarafından birlikte veya ayrı ayrı doldurulur**

ve imzalanır. Onaylı deftere yazılan tespit ve öneriler mahalli idarelere tebliğ edilmiş sayılır. Onaylı defterde genel itibariyle işyerinde tespit edilen noksanlıklar veya mevcut önlemlerin iyileştirilmesine yönelik tavsiyeler yer alır. Deftere yazılacak hususların mevzuat dayanaklarıyla beraber ve anlaşılabilir düzeyde açık yazılması önemlidir. Onaylı defter 3 nüsha olarak düzenlenmelidir. Karbon kâğıt veya fotokopi olarak asıl sayfadan iki sayfa daha çoğaltılabilir. Onaylı defterin asıl sureti işveren vekili, diğer suretleri ise iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından saklanır. Defterin imzalanması ve düzenli tutulmasından mahalli idareler sorumludur. Teftişe yetkili iş müfettişlerinin her istediğinde mahalli idareler onaylı defteri göstermek zorundadır. Yukarıdaki tanımda işyerine özel olması gerektiğinin altı çizilmiştir. Bu sebepten onaylı defterin kapağında işyerine ait genel bilgiler yer almalıdır; işyeri ünvanı, SGK sicil numarası, görevli iş güvenliği ve işyeri hekimi, işyeri adresi, işveren veya işveren vekili isimleri vb. bilgiler. Defterin noter veya Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlükleri tarafından onaylanması gerekmektedir. İl müdürlükleri onaylama işlemi için herhangi bir ücret almamaktadır. Mevzuatımızda defterin şekli ile ilgili her hangi bir husus belirtilmemiştir. Söz konusu kayıtların yukarıda saymış olduğumuz konular dikkate alınarak bir şekilde tutulması yeterli olup özel bir deftere ihtiyaç yoktur.

8. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI KAYITLARI

Mahalli idareler 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 14 üncü maddesine göre iş kazası veya meslek hastalığından sonra bildirimde bulunmak ve söz konusu olayı araştırarak rapor düzenlemekle yükümlüdür. **İş kazalarını kazadan sonraki üç iş günü içinde, sağlık hizmeti sunucuları veya işyeri hekimi tarafından kendisine bildirilen meslek hastalıklarının, öğrendi-**

ği tarihten itibaren üç iş günü içinde Sosyal Güvenlik Kurumuna durumu bildirmek zorundadır.

İşyerinde meydana gelen iş kazalarının ve meslek hastalıklarının mahalli idareler tarafından incelenmek suretiyle ve kayıt altına alınmalıdır. İşveren iş kazası ve meslek hastalıklarının yanında yaralanma veya ölüme sebep olmamasına rağmen işyerini, malzeme veya ekipmanı zarara uğratan olayları ve ramak kala olarak nitelendirilen **zarara uğratma potansiyeli olan olayları da rapor altına almakla mükelleftir.** İşveren öncelikle meydana gelen bütün iş kazalarını ve meslek hastalıklarını SGK'ya bildirmek, gerekli araştırma ve analizleri yaparak çalışmalarını rapor haline getirmek ve kayıt altına almakla yükümlüdür. Bu sorumluluğun yanı sıra iş kazası olarak değerlendirilmeyen ve her hangi bir yaralanmaya veya zarara sebep olmayan olayları da mahalli idareler araştırmak ve rapor altına almakla yükümlüdür. Mahalli idareler meydana gelen iş kazası ve meslek hastalıklarının bildirimini yapılmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu noktada işyerinde görevli her hangi biri iş kazası ve meslek hastalığının bildirimini yapabilir. Yalnız söz konusu durumlarla ve ramak kala ile sadece işyerine zarar veren olayların raporlanması iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimince beraber yapılmalıdır.

Gerekli bildirim e-sigorta sistemi üzerinden veya işyerinin bağlı bulunduğu sigorta müdürlüğüne başvurularak yapılabilir. Özellikle ülkemizde iş kazaları ve meslek hastalıklarıyla ilgili istatistik verilerin çok sağlıklı olmadığı göz önüne alınırsa kayıt sisteminin aslında ne kadar önemli olduğu daha rahat görülecektir⁶. Söz konusu kayıtlar işyerinde görevli iş güvenliği uzmanı tarafından tutulur. SGK'ya iş kazasının bildirimini her hangi bir görevli tarafından yapılabilir.

6 Daha Detaylı Bilgi İçin: Recep Güner Mahalli İdarelerin İş Kazası ve Meslek Hastalıklarından Sonra Ortaya Çıkan Sorumlulukları, Mahalli İdareler Dergisi- Mayıs 2016

9. PERİYODİK KONTROL RAPORLARI

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 10 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasında işveren olarak *mahalli idarelere iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılması ödevi yüklenmiştir.* Bu yükümlülük kapsamında işyerinde kullanılan bazı ekipmanların periyodik kontrolleri yapılması gerekmektedir.

Mevzuatta iş ekipmanlarının periyodik kontrolü “*öngörülen aralıklarda ve belirtilen yöntemlere uygun olarak, yetkili kişilerce yapılan muayene, deney ve test faaliyetleri*” olarak tanımlanmaktadır. İşveren buhar kazanı, kompresör, topraklama tesisatı, vinç, forklift, havalandırma tesisatı vb. ekipman ve sistemlerin periyodik kontrollerinin yaptırılmasını sağlamalıdır. Periyodik kontrol raporları kontrol yapılacak olan sistem veya iş ekipmanına, İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğinde belirtilen hususlara ve ilgili standartlara bağlı olarak belirli alanda uzman mühendis veya teknikerler tarafından düzenlenir.

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği Ek-III maddede 1.7’ye göre periyodik kontrol raporları şu 8 bölümden oluşur; Genel bilgiler, İş ekipmanına ait teknik özellikler, Periyodik kontrol metodu, Tespit ve değerlendirme, İkaz ve öneriler, Sonuç ve kanaat, Onay⁷. Periyodik muayeneler İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği ve ilgili standartlarda belirtilen uzmanlık alanına sahip kişilerce yapılmaktadır. Örnek olarak kazan, tank, kompresör gibi ekipman-

7 Daha Detaylı Bilgi İçin: Recep GÜNER Asansör, Vinç, Forklift Gibi İş Ekipmanlarının Periyodik Kontrollerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar, Mahalli İdareler Dergisi- Şubat 2015

ların muayenesi makine mühendisleri, topraklama tesisatı, elektrik tesisatı kontrolleri elektrik mühendisleri tarafından yapılmaktadır.

10. KİŞİSEL KORUYUCU ZİMMET TUTANAĞI

Mahalli idarelerin iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı kapsamında yükümlülükleri bulunmaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 4 üncü maddesine göre işveren olarak mahalli idareler çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede; **mesleki riskleri önlenmeli, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbiri almalı, organizasyon yapılmalı, gerekli araç ve gereçleri sağlamalıdır.** Bu kapsamda mahalli idareler çalışanların sağlık ve güvenliklerini sağlamakla yükümlüdür. **İşyerinde meydana gelmesi muhtemel iş kazaları ve meslek hastalıkları ile mücadele etmek mahalli idare yetkililerinin görevidir.** Mahalli idareler çalışanlarının sağlık ve güvenliklerini korumak için gerekli bütün tedbirleri almalı ve tedbirlerin yerine getirilmesini denetlemelidir. Çalışma ortamlarında sağlık ve güvenliğin temin edilmesi için alınması gereken tedbirlerin bazıları korkuluk, topraklama, güvenlik ağı gibi toplu önlemler iken, bazıları maske, baret, eldiven gibi kişisel önlemlerdir. Kişisel önlemler genel itibarıyla çalışana KKD olarak adlandırılan kişisel koruyucu donanımların verilmesi ile yerine getirilmektedir. KKD ile ilgili iş sağlığı ve güvenliği düzenlemeleri genel olarak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununda, 02.07.2013 tarih ve 28695 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kişisel Koruyucu Donanımların İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmeliğinde, 29.11.2006 tarih ve 26361 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kişisel Koruyucu Donanım Yönetmeliğinde ve muhtelif yönetmeliklerde yer almaktadır. Mahalli idareler çalışanlarına vermiş olduğu KKD’lere ilişkin bir

zimmet tutanağı tanzim etmesi gerekmektedir. Söz konusu tutanakta KKD'leri teslim alan çalışanın adı, soyadı, yapmakla görevli olduğu iş, çalıştığı bölüm, kendisine verilen KKD'ler ve bunların özellikleri, KKD'lerin verilme tarihi ve KKD'lerin teslim eden ile teslim alanın imzaları yer almalıdır. KKD zimmet tutanağı kişisel koruyucunun verildiği çalışanın bölüm yetkilisi gibi amiri tarafından tanzim edilir ve imzalanır.

11. YILLIK DEĞERLENDİRME RAPORU VE EĞİTİM PLANI

Bir önceki yıl içerisinde yapılan iş sağlığı ve güvenliği faaliyetlerinin değerlendirilmesinin yapıldığı faaliyetlerin yeterliliği, eksikliği, yapılması gerekenler vb. bilgilerin yer aldığı raporu ifade eder. Bunun yanı sıra **çalışanlara verilmesi gereken iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin zamanı, içeriği ve kimin tarafından verileceği yıllık eğitim planında düzenlenir.** Söz rapor ve plan işyerinin İSG-Katip üzerinden görevlendirilmiş **iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimince hazırlanır.** Raporun ve planların şekli ile ilgili mevzuatımızda bir düzenleme bulunmamaktadır. Dijital ortamda tutulması ve gerekli hallerde ibraz etmek için işyerinde saklanması yeterlidir. Yıllık değerlendirme raporu işyerinde görevlendirilen iş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından beraberce hazırlanır.

12. İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KURUL TOPLANTILARI

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 22 nci maddesine göre elli ve daha fazla çalışanı olan ve altı aydan fazla süren sürekli işlerin yapıldığı bütün işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturmak zorunludur. **İşyerinde oluşturulan iş sağlığı ve güvenliği kurulları ayda en az bir defa toplantı yapması gerekmektedir.** Ancak kurul, işyerinin tehlike sınıfını dikkate alarak, tehlikeli işyerlerinde bu sürenin iki ay, az teh-

likeli işyerlerinde ise üç ay olarak belirlenmesine karar verebilir (İSGK m.9.1.a). Kurul toplantılarında işyerinde yürütülen iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin çalışmalar, tehlikeler, önlemlerin yerindeliği, alınması gereken tedbirler görüşülür ve alınan kararlar tutanak altına alınır. Kurulun sekretarya işleri iş güvenliği uzmanı tarafından yürütülür, iş güvenliği uzmanının tam zamanlı çalışma zorunluluğu olmayan işyerlerinde ise kurul sekretaryası; insan kaynakları, personel, sosyal işler veya idari ve mali işleri yürütmekle görevli bir kişi tarafından yürütülür. Kurul kayıtları sekretarya işlerini yürüten tarafından tutulur. İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmeliğin 9 uncu maddesine göre her toplantıda, görüşülen konularla ilgili alınan kararları içeren bir tutanak düzenlenir. Tutanak, toplantıya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. İmza altına alınan kararlar herhangi bir işleme gerek kalmaksızın mahalli idarelere bildirilmiş sayılır. İmzalı tutanak ve kararlar sırasıyla özel dosyasında saklanır⁸. Kurulun sekretarya işleri iş güvenliği uzmanı tarafından yürütüldüğünden tutanaklar iş güvenliği uzmanı tarafından düzenlenir.

13. SONUÇ

İşyerinde gerekli kayıtların tutulmasını sağlama ve saklanması işveren olarak mahalli idarelerin sorumluluklarından birisidir. Söz konusu **belge, rapor ve tutanaklar Çalışma Bakanlığı iş müfettişleri tarafından talep edilmeleri durumunda mahalli idareler tarafından ibraz edilmesi gerekir.** Bundan dolayı söz konusu kayıtların düzgün şekilde tutulup, uygun bir şekilde saklanması son derece önemlidir.

8 Daha Detaylı Bilgi İçin: Recep GÜNER, Mahalli İdarelerin İSG Kurulu Oluşturma Yükümlülüğü, Mahalli İdareler Dergisi-Temmuz 2015.

Sedi KAVAK

İç Denetçi
Anadolu Üniversitesi

MAHALLİ İDARELERDE FAALİYET RAPORLARI İLE İLGİLİ OLARAK UYGULAMADA KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ-1 (Faaliyet Raporlarının Meclis Tarafından Değerlendirilmesi)

Engin KÜKRER

İç Denetçi, CGAP
Eskişehir B.B. ESKİ Genel Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Kamunun mali yönetimine yön veren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na göre *“Kamu Kaynağının Kullanılmasının Genel Esasları”* üç ana ilkeye dayanmaktadır: Bu ilkeler; *“Mali saydamlık”, “Hesap verme sorumluluğu” ile “Stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme”* olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu kapsamda mahalli idarelerin hazırladıkları faaliyet raporları;

a) Raporun kamuoyuna açıklanması nedeniyle *“Mali Saydamlık”*

b) Rapordaki unsurların kamuoyu ile iç ve dış denetim birimleri tarafından denetlenmesi, aynı zamanda kendi meclislerinin incelemesine ve onayına sunulması yönüyle *“Hesap Verme Sorumluluğu”*

c) Kurumun Stratejik Planında belirlediği hedeflere ulaşma derecesini ve hedeften sapma nedenlerini ortaya koyması yönüyle de *“Stratejik Planlama ve Performans esaslı bütçeleme”*

ilkelerinin uygulamaya geçirilmesini sağlayan, kuruma yön veren ve kamuoyunu aydınlatan önemli bir dokümandır. Rapor aynı zamanda Belediye meclisinin bilgi edinme ve denetim yetkisini kullanmasını sağlayan bir araçtır.

2. KAMU MALİ YÖNETİMİ VE KONTROL KANUNUNUNDA FAALİYET RAPORU

5018 Sayılı Kanunun “Faaliyet Raporları” başlıklı 41’inci maddesindeki *“Üst yöneticiler ve bütçeyle ödenek tahsis edilen harcama yetkililerince, hesap verme sorumluluğu çerçevesinde, her yıl faaliyet raporu hazırlanır. Üst yönetici, harcama yetkilileri tarafından hazırlanan birim faaliyet raporlarını esas alarak, idaresinin faaliyet sonuçlarını gösteren idare faaliyet raporunu düzenleyerek kamuoyuna açıklar...”*

... Mahalli idarelerce hazırlanan idare faaliyet raporlarının birer örneği Sayıştay ve İçişleri Bakanlığına gönderilir...

...

İdare faaliyet raporu, ilgili idare hakkındaki genel bilgilerle birlikte; kullanılan kaynakları, bütçe hedef ve gerçekleştirmeleri ile meydana gelen sapmaların nedenlerini, varlık ve yükümlülükleri ile yardım yapılan birlik, kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin bilgileri de kapsayan mali bilgileri; stratejik plan ve performans programı uyarınca yürütülen faaliyetleri ve performans bilgilerini içerecek şekilde düzenlenir.

Bu raporlarda yer alacak hususlar, raporların hazırlanması, ilgili idarelere verilmesi,

kamuoyuna açıklanması ve bu işlemlere ilişkin süreler ile diğer usul ve esaslar, İçişleri Bakanlığı ve Sayıştay'ın görüşü alınarak Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.” hükümleriyle faaliyet raporunun hazırlanmasının amacı, kapsamı ile içeriği genel hatlarıyla belirlenmiştir. Ayrıca; raporun hazırlanması, ilgili idarelere gönderilmesi ve kamuoyuna açıklanmasına ilişkin süre, usul ve esasların Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikte belirlenmesi ön görülmüştür. Süre, usul ve esaslarla ilgili olarak karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri bir sonraki makalemizde ayrıntılı olarak izah edileceğinden dolayı makalemizde bu konuya değinilmeyecektir.

3. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNUNDA FAALİYET RAPORU

5393 sayılı Belediye Kanununun “Faaliyet Raporu” başlıklı 56 ncı maddesindeki; “Belediye başkanı, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 41 inci maddesinin dördüncü fıkrasında belirtilen biçimde; stratejik plân ve performans programına göre yürütülen faaliyetleri, belirlenmiş performans ölçütlerine göre hedef ve gerçekleştirme durumu ile meydana gelen sapmaların nedenlerini ve belediye borçlarının durumunu açıklayan faaliyet raporunu hazırlar. Faaliyet raporunda, bağlı kuruluş ve işletmeler ile belediye ortaklıklarına ilişkin söz konusu bilgi ve değerlendirmelere de yer verilir.

Faaliyet raporu nisan ayı toplantısında belediye başkanı tarafından meclise sunulur. Raporun bir örneği İçişleri Bakanlığına gönderilir ve kamuoyuna da açıklanır.” hükmüyle belediyeler ve belediyelere bağlı kurumlarda faaliyet raporu hazırlanma usul ile esasları belirlenmiş ve faaliyet raporunun nisan ayı toplantısında belediye meclisine sunulması öngörülmüştür.

Meclise sunulan bir önceki yılın faaliyet raporunun oylanması ile ilgili olarak; 5393 sayılı Kanununun 22 nci maddesi “Belediye meclisi, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz...” hükmüyle toplantı ve karar yeter sayılarını düzenlenmekle birlikte, bu maddenin faaliyet raporunun oylanmasında işletilmesi uygun olmayacaktır.

Çünkü aynı Kanununun 26 ncı maddesinde “Belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır...” denmekte ve aynı maddenin 4 üncü fıkrasındaki;

“...Belediye başkanı meclise sunulan bir önceki yıla ait faaliyet raporundaki açıklamalar, meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse, yetersizlik kararıyla görüşmeleri kapsayan tutanak, meclis başkan vekili tarafından mahallin mülki idare amirine gönderilir.

Vali, dosyayı gerekçeli görüşüyle birlikte Danıştay'a gönderir.

Yetersizlik kararı, Danıştay'ca uygun görüldüğü takdirde belediye başkanı, başkanlıktan düşer...” hükümleriyle de faaliyet raporunun değerlendirme esaslarının nasıl olacağı ve bu karara istinaden yapılacak işlemler açıklanmaktadır.

Buna göre faaliyet raporunun yetersiz görülebilmesi için belli sayının yarısından az olmayan çoğunluğunu ifade eden salt çoğunluğun değil, ilgili maddede belirtilen “dörtte üç nitelikli çoğunluğun” red oyu vermesi gerekmektedir. Faaliyet raporunun meclis tarafından yetersiz görülmesi kararının Danıştay tarafından da uygun görülmesi halinde, Belediye Başkanının başkanlıktan

düşmesiyle sonuçlanabilecek ciddi sonuçlarla karşılaşılması mümkündür. Bu nedenle, **kanun koyucu 5393 sayılı Kanununun 22 nci maddesinde belirtilen “salt çoğunluk” ile karar alınma şartından farklı olarak 26 ncı madde de bu kararın verilebilmesi için “nitelikli çoğunluk” ve “gerekçeli görüş” şartı aramıştır.**

Diğer taraftan, 5393 sayılı Kanununun 22 nci maddesi uyarınca “salt çoğunluk” tarafından kabul edilmeyen, ancak aynı Kanununun 26 ncı maddesi uyarınca da “nitelikli çoğunluk” sayısına da ulaşmayan faaliyet raporunun; yetersiz görülemeyeceği gibi yeterli görülmesi de uygun bir yaklaşım olmayacaktır.

Bir örnekle açıklayacak olursak; 36 meclis üyesine sahip bir Belediye meclisinin o günkü oturumuna 32 meclis üyesi katılmış olsun. Faaliyet raporunun kabul edilmesi ile ilgili olarak; bu üyelerden 26 üyenin ret, 6 üyenin de çekimser oy verdiğini varsayalım. Buna göre; değerlendirme yapmadan önce; öncelikle toplantı yeter sayısına bakmamız gerekir. 36 meclis üyesinden 32’si toplantıda hazır bulunduğundan, toplantı için gerekli salt çoğunluk sağlanmıştır. Faaliyet raporunun meclis tarafından yetersiz bulunması için Kanununun 26 ncı maddesindeki “...meclis üye tam sayısının dörtte üç çoğunluğuyla yeterli görülmezse...” hükmü gereği 27 üyenin (üye tam sayısı olan 36’nın dörtte üçü) ret oyu kullanması gereklidir. Örneğimizde bu sayıya ulaşamadığından dolayı faaliyet raporu yetersiz görülmemiştir. Ancak 36 üyeye sahip bir mecliste; hiçbir üyenin kabul oyu kullanmadığı bir raporun da yeterli görülemeyeceği aşikârdır. **Nitekim bu ve buna benzer durumlar yaşayan mahalli idareler; gerek İçişleri Bakanlığına, gerekse yargı kanalına konuyla ilgili olarak görüş sormak ve/veya dava açmak suretiyle mü-**

racaat etmişlerdir. Ayrıca, salt çoğunluğa reddedilen, ancak ret oyu sayısında nitelikli çoğunluğa ulaşmayan faaliyet raporu sonucunda idarenin ibra edilip/edilmeyeceği hususunda, ilgili mahalli idarenin faaliyet raporunun kabul edilmiş olacağı tezine karşılık, Sayıştay Başkanlığı’nın aksi yönde görüş ve bulguları da mevcut olup konu hakkında kurumlar arasında bir uygulama birliği tesis edilememiştir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Faaliyet raporları, 5018 sayılı Kanununun “Mali saydamlık”, “Hesap verme sorumluluğu” ile “Stratejik planlama ve performans esaslı bütçeleme” ilkeleri çerçevesinde hazırlanan, kurum hakkında kamuoyuna bilgi ve belge sunan önemli bir dokümandır. **Bu raporun kabul edilip/edilmemesi hem mali, hem hukuki açıdan, hem de kamuoyunu etkilemesi bakımından ciddi sonuçlar doğurmaktadır.** Bu nedenle; mevzuatın farklı yorumlanmasından kaynaklı ayrı uygulamaların giderilmesi için faaliyet raporunun kabul edilmesi hususuyla ilgili konuların ayrıntılı olarak yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Ayrıca yapılacak bu düzenlemede; ibra edilmeyen idarenin mali ve hukuki durumları ile yetki, görev ve sorumluluklarının devamına ilişkin konuları da kapsamı gerektirdiği kanaatindeyiz.

Sonuç olarak; hem hukuki sonuçları hem de kamuoyunun ve meclisin bilgilendirmesi bakımından faaliyet raporuna ilişkin olarak makalemizde yer alan değerlendirmeler de göz önünde bulundurularak, “Faaliyet Raporunun Kabul/Red Edilme Esasları”nın, açık bir şekilde yasal bir düzenlemeye kavuşturulmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

KAMU İHALE MEVZUATINDA EKSİK BELGE VE BİLGİLERİN TAMAMLATILMASI

Ahmet ALTAY

Istanbul Büyükşehir Belediyesi
İhale İşleri Müdürü

ÖZET

Eksik belge veya bilgilerin tamamlanması uygulaması ihale hukukuna 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu ile girmiştir. Söz konusu Kanunda bulunan önceki uygulamalarda, teklif dosyasında önemsiz sayılabilecek bir bilginin eksik olması nedeniyle ihalelerde en uygun teklifi veren isteklinin teklifi reddedilerek idare için daha maliyetli teklif sunan istekli üzerine ihale bırakılmakta ve bu da idarelere ek külfetler getirmektedir. Yaşanan bu olumsuzlukları önlemek amacıyla isteklilerin sunmuş oldukları teklif dosyası içinde bulunması gereken belgelerde yer alan bilgilerin eksik olması hâlinde belli şartlar altında bunların tamamlanması imkânı getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi eksikliği, eksik belge, tamamlama, süre, ikinci defa, müeyyide

1. GİRİŞ

Kamunun yaptığı alımların büyük bir kısmı 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri uyarınca gerçekleştirilmektedir. Bu alımlara büyük ölçüde dayanak teşkil eden söz konusu Kanunun getirdiği bazı düzenlemelerde, farklı yorumlamalara sebebiyet verebilecek nitelikte eksiklikler ve muğlaklıklar bulunmakta olup, teklif dosyalarında bulunan belgelerde yer alan bilgi eksikliklerinin tamamlanması hususu da bu muğlaklıklardan birisidir.

Bu makalede, 4734 sayılı Kanuna ve ikinci mevzuata uygun olarak eksik belge veya bilgilerin tamamlanması hususu işlenecek olup, konuya açıklık getirmek amacıyla da ilgili Kamu İhale Kurulu kararlarına yer verilecektir.

2. EKSİK BELGE VE BİLGİLERİN TAMAMLATILMASINDA AMAÇ

Kamu İhale Kanununun 37 nci maddesinde, "İhale komisyonunun talebi üzerine idare tekliflerin incelenmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesinde yararlanmak üzere net olmayan hususlarla ilgili isteklilerden yazılı olarak tekliflerini açıklamalarını isteyebilir. Ancak bu açıklama, hiçbir şekilde teklif fiyatında değişiklik yapılması veya ihale dokümanında yer alan şartlara uygun olmayan tekliflerin uygun hale getirilmesi amacıyla istenilmez ve yapılmaz... teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla, belgelerde bilgi eksikliği bulunması halinde idarece belirlenen sürede isteklilerden bu eksik bilgilerin tamamlanması yazılı olarak istenir." hükmü bulunmaktadır.

Söz konusu hüküm uyarınca teklif dosyasında sunulan belgelerde eksik bilgi bulunması hâlinde bilgi eksikliklerinin tamamlanması mekanizması işletilerek belgelerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilmesi ve mevzuata uygun bir karar verilmesi amaçlanmaktadır.

Konu ile ilgili olarak 4734 sayılı Kanunun 37 nci maddesinin gerekçesinde ise “... açıklama yapılmasıyla netlik kazanacak teklifleri hemen reddetmek yerine ...” ibaresine yer verilmiştir. Mezkûr gerekçede, ihale kapsamında sunulan belgelerde yer alan bir bilgi, istekli hakkında doğru değerlendirme yapılabilmesi ve mevzuata uygun olarak ihalenin sonuçlandırılabilmesi için yeterli veri sağlamıyor ise belirsizliğin giderilmesi maksadıyla eksik belge ve bilgilerin tamamlanması mekanizmasının işletilmesi gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Buna göre kamunun, “kaynakların etkili, verimli ve zamanında kullanılması” ilkesine ve kamu ihale mevzuatına uygun olarak alım yapabilmesi için yukarıda belirtilen hükümler doğrultusunda eksik belge ve bilgilerin tamamlanması mekanizmasını işletmesi gerekmektedir.

3. BELGE VE BİLGİ EKSİKLİKLERİNİN TAMAMLATILMASINDA İDARENİN TAKDİR YETKİSİ

Kamu İhale Kanununun 37 nci maddesinin ilk bendindeki, “İhale komisyonunun talebi üzerine idare tekliflerin incelenmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesinde yararlanmak üzere net olmayan hususlarla ilgili isteklilerden yazılı olarak tekliflerini açıklamalarını isteyebilir.” hükmünde yer alan “isteyebilir” kelimesinden bilgi eksikliklerinin tamamlanması uygulamasına gidilmesinin idarenin takdirine bağlı olduğu anlamı çıkarılabilmektedir. Fakat aynı maddenin ikinci fıkrasındaki “... Ancak, teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla, belgeler

de bilgi eksikliği bulunması halinde idarece belirlenen sürede isteklilerden bu eksik bilgilerin tamamlanması yazılı olarak istenir...” hükmünde yer verilen “istenir” ibaresinde ise kesinlik bulunup bilgi eksikliklerinin tamamlanması zorunlu kılınmıştır.

Kamu İhale Genel Tebliğinin 16.6.1 inci maddesinin (b) bendinde yer alan, “Aday ve isteklilerce sunulan ve başka kurum, kuruluş ve kişilerce düzenlenen belgelerde, belgenin taşınması zorunlu aslı unsurlar dışında, belgenin içeriğine ilişkin tereddüt yaratacak nitelikte olan ve belgeyi düzenleyen kurum, kuruluş veya kişilerden kaynaklanan bilgi eksikliklerinin giderilmesine ilişkin belgeler idarelerce tamamlanacaktır.” hükmü ile de belgelerdeki bilgi eksikliklerinin tamamlanmasının zorunlu olduğu ifade edilmiş olup idarenin bu konuda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır.

4. BELGE VE BİLGİLERDE BULUNAN EKSİKLİKLER HANGİ AŞAMADA TAMAMLATILMALI?

4734 sayılı Kanunun 37nci maddesinde ve ihale uygulama yönetmeliklerinin ilgili hükümlerinde, bilgi eksiklikleri tamamlandıktan sonra tekliflerde aritmetik hata olup olmadığının kontrolünün yapılacağı belirtilmiştir. Buna göre, bilgi eksikliklerinin tekliflerin değerlendirildiği ilk aşamada tamamlanması gerekmektedir¹. Makalenin birinci bölümünde belirtilen mevzuat hükümlerine göre, varsa belgelerdeki bilgi eksikliklerinin tamamlanması, daha sonra ise aritmetik hata kontrolü yapılması ve son olarak da şartnamede belirtilmiş ise teklifleri aşırı düşük olanlara sorgulama yapılması gerekmektedir.

Kanaatimize göre, bu konuda yapılacak olan mevzuat değişikliği ile aritmetik hata yapmaları nedeniyle tekliflerinin değerlendirilmesinde

1 bk. Kamu İhale Kurulunun 16/01/2012 tarihli ve 2012/UH.III-319 sayılı Uyuşmazlık Kararı

dirme dışı bırakılması gereken isteklilerin durumu netleştikten sonra belgelerdeki bilgi eksikliklerinin tamamlanması süreç açısından daha uygun olacaktır. Aksi durumda aritmetik hata yapmış olması nedeniyle teklifi değerlendirme dışı bırakılması gereken bir isteklinin eksik bilgilerinin tamamlanması, usul ekonomisi açısından uygun olmayacaktır. Ayrıca, birim fiyat teklif cetvelinde aritmetik hata bulunması nedeniyle teklifi değerlendirme dışı bırakılması gereken ve dolayısıyla ihale üzerinde kalma ihtimali olmayan bir istekli, bilgi eksikliği talebine cevap vermemesi durumunda geçici teminatının gelir kaydedilmesi gibi bir mağduriyetle karşı karşıya kalacaktır.

Bahsedilen nedenlerden dolayı aritmetik hata kontrolleri yapıldıktan sonra bilgi eksikliklerinin tamamlanması gerektiğine yönelik yasal bir düzenleme yapılması Kanun sistematığına uygunluk açısından önem arz etmektedir.

5. BİLGİ EKSİKLİĞİ KAPSAMINDA SONRADAN TAMAMLATILABİLECEK OLAN BİLGİLER

İhalelerde hangi eksik bilgilerin tamamlanabilirliği kamu ihale mevzuatında ayrıntılı olarak belirtilmemiştir. Bu durumda, bilgi eksikliklerinin tamamlanması mekanizmasının hangi hususlara binaen yapılacağı ya da hangi bilgiler için kullanılacağı hususunun, Kanunun 37 nci maddesinde ve kamu İhale Genel Tebliğinin 16.6.1 inci maddeleri çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Tebliğin ilgili maddelerinde, bilgi eksikliğine ilişkin “teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması” ve “belgenin taşınması zorunlu asli unsurlar dışında olması” şeklinde yapılan vurgular, eksikliklerin tamamlanmasının sınırlarını çizmektedir. Dolayısıyla, hangi bilgilerin bilgi eksikliği kapsamında değerlendirilip tamamlanabilirliği bu hususlar esas alınarak belirlenecektir.

Mevzuatta yer alan “teklifin esasını değiştirecek nitelikte” hüküm ile, belgelerde olması gereken bilgiler, imzalar, onaylar² kastedilmektedir. İhalelerde sunulan her bir belgenin istenilen şartları sağlayıp sağlamadığının ayrıntılı olarak incelenmesi gerekmektedir. Ayrıntılı incelemelerde ise şekilden ziyade içeriğe odaklanılması önem taşımaktadır. Örneğin, Kamu İhale Kurulunun, banka referans mektubunun asli unsurlarından olan belge düzenlenme tarihi, referans mektubu üzerinde bulunmamasına rağmen, banka referans mektubunda ihaleyi yapan idare ile ihalenin adının yazılı olduğu bir durumda, söz konusu belgenin ilgili banka tarafından ihale ilan tarihi ile ihale tarihi arasında düzenlenmiş olduğuna ve ilgili belgenin kabul edilmesi gerektiğine dair verdiği Uyuşmazlık Kararının³, “ihtiyaçların uygun şartlarla ve kaynakların verimli kullanılması” ilkesine ve belgenin düzenlenme amaçlarına uygun olduğu kanaatindeyiz.

Bu konuya ilişkin olarak sıkça karşılan sorunlardan birisi de iş deneyim belgelerinde, benzer iş kapsamına giren kısımların tutarlarının belirlenebilmesi için gerekli bilgilerde eksiklik olması hâlinde bu bilgilerin bilgi eksikliklerinin tamamlanması kapsamına girip girmeyeceğidir. Bu nedenle, iş deneyim belgesinde benzer iş kapsamına giren kısımların tutarının belirlenebilmesi için gerekli olan eksik bilgilerin tamamlanabilirliği gerektiği değerlendirilmektedir⁴.

Bilgi eksikliklerinin tamamlanması na yönelik bir başka önemli konu da yerli istekliler ile ilgili kamu ihale mevzuatında yer alan düzenlemelerdir. Kamu İhale Genel

2 bk. Kamu İhale Kurulunun 04/02/2015 tarihli ve 2015/UH.I-375 sayılı; 03.05.2017 tarihli ve 2017/UY.I-1273 sayılı; 18/06/2014 tarihli ve 2014/UM.II-2405 sayılı Uyuşmazlık Kararı

3 bk. Kamu İhale Kurulunun 03/11/2011 tarihli ve 2011/UH.I-3713 sayılı Uyuşmazlık Kararı

4 bk. Kamu İhale Kurulunun 25/03/2014 tarihli ve 2014/UY.III-1513 sayılı Uyuşmazlık Kararı

Tebliğinin 6.1.2.1inci maddesine göre, istekli tüzel kişiden, yerli istekli olduğunu tevsik etmek amacıyla istenecek belgelerde bilgi eksikliği olması hâlinde bilgi eksikliğinin tamamlattırılması kapsamında eksikliğin giderilmesi istenecektir.

Kamu İhale Genel Tebliğinin 16.6.1 inci maddesine göre, eksik bilginin tamamlattırılabilmesi için biri olumlu biri olumsuz iki şartın bir arada bulunması gerekmektedir. Şartlardan biri eksik olan bilginin tamamlanması hâlinde teklifin esasının değişmesi, diğeri ise eksikliğe belgeyi düzenleyen kurum, kuruluş ya da kişilerin sebep olmasıdır. Fakat kanaatimizce, mevzuatta düzenlenmemiş olsa da isteklinin kendisinden kaynaklanan ve teklifin esasını değiştirmeyecek nitelikte olan bir bilginin de bilgi eksikliği kapsamında tamamlattırılabilmesi gerekmektedir. Çünkü belge ve bilgi eksikliklerinin tamamlatılması mekanizmasının düzenlenmesindeki amaç, açıklama yapımları hâlinde teklifleri netlik kazanacak isteklilerin mezkûr sebepten değerlendirme dışı bırakılmasının “kamu kaynaklarının etkin verimli ve zamanında kullanılması” ilkesi ile bağdaşmayacak olmasıdır. Bu nedenle, eksikliğe kimin sebep olduğundan çok eksikliğin, teklifin esasını değiştirecek nitelikte bir eksiklik olup olmadığının araştırılması ve buna göre işlem yapılmasının, düzenlemenin ruhuna daha uygun düşeceği kanaatindeyiz.

6. EKSİK BİLGİLERİ KİM TAMAMLAMALIDIR?

İdare tarafından düzenlenen ve eksik bilgilerin tamamlatılması talebini içeren yazının, eksik belgeyi düzenleyen kuruma mı yoksa belgeyi sunan istekliye mi gönderileceği hususu mevzuatta açık şekilde düzenlenmediğinden, idareler tarafından farklı uygulamalara gidilebilmektedir. 4734 sayılı Kanunun 37 nci maddesindeki “... bilgi eksikliği bulunması halinde idarece belirlenen

sürede isteklilerden bu eksik bilgilerin tamamlanması yazılı olarak istenir.” hükmünde bilgi eksikliğinin isteklilere tamamlattırılacağına vurgu yapılmıştır. Ancak, KİK Tebliğinin 16.6.1 inci maddesindeki “Bilgi eksikliklerinin giderilmesine ilişkin belgeler, idarece ilgili kurum veya kuruluştan reşen istenebilir.” hükmünden belgelerdeki bilgi eksikliklerinin giderilmesini idarelerin ilgili kurumlardan doğrudan isteyebilecekleri anlaşılmaktadır. İdarelerin, bilgi eksikliğinin giderilmesini hangi şartlarda isteklilerden hangi şartlarda ise kurumlardan istemesi gerektiğine yönelik mevzuatta açık bir hüküm bulunmamaktadır.

Teklif kapsamında sunulan belgelerin doğruluğunu teyit etmek amacıyla istekliden veya belgeyi düzenleyen kurum veya kuruluştan ya da diğer idarelerden ilave bilgi ve belge talep edebileceğine dair öğretide⁵ ve uyuşmazlık kararlarında⁶ görüşler bulunmaktadır. Bu hususla ilgili bir Kurul Kararında⁷ ise bilgi eksikliğine konu olan hususun belgeyi düzenleyen kurumdan kaynaklandığı, belgedeki tereddüt duyulan konularla ilgili belgeyi düzenleyen idareye yazı yazılması gerektiği belirtilmiştir. Mevzuattaki düzenlemelerde ve başka bir Kurul Kararında⁸, belgeyi düzenleyen kurum, kuruluş veya kişilerden kaynaklanan bilgi eksikliklerinin belgeyi düzenleyen kurumlardan tamamlatılması gerektiğine yönelik bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu yaklaşıma göre, belgeyi düzenleyen kuruluşlardan ilgili belge hakkında daha detaylı bilgi alınabiliyorsa eksikliğin belgeyi düzenleyen kurum tarafından giderilmesinin talep edilmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca, uygu-

5 GÖK, Yaşar, Açıklamalı Kamu İhale Kanunu, 5. Baskı, İlskan Matbaası, Ankara, 2012, s.1021.

6 bk. Kamu İhale Kurulunun 08/07/2015 tarihli ve 2010/UH.II-37292015/UY.II-1912 sayılı Uyuşmazlık Kararı

7 bk. Kamu İhale Kurulunun 18/02/2015 tarihli ve 2015/UH.III-606 sayılı Uyuşmazlık Kararı

8 bk. Kamu İhale Kurulunun 25/03/2014 tarihli ve 2014/UY.III-1513 sayılı Uyuşmazlık Kararı

lama yönetmeliklerinin “İhale komisyonlarının inceleme yetkisi” başlıklı maddelerindeki “... iş deneyim belgeleri ile ilgili bilgi talepleri ilgililerce ivedilikle karşılanmalıdır.” hükmü gereği, kendisinden eksiliği gidermesi beklenen ilgililerin bu eksikliği ivedilikle gidermeleri gerekmektedir.

7. BİLGİ EKSİKLİĞİNİN GİDERİLMESİ TALEBİNİ KARŞILAMAYAN İSTEKLİYE UYGULANACAK YAPTIRIM

Bilgi eksikliğini giderilmesi kapsamında isteklilerden talep edilen belgelerin istekli tarafından idareye süresinde ulaştırılmadığı veya hiç sunulmadığı durumlarda, Kanunun 37 nci maddesinde yer alan, “... Belirlenen sürede bilgileri tamamlamayan istekliler değerlendirme dışı bırakılır ve geçici teminatları gelir kaydedilir.” hükmü gereği, isteklinin teklifi değerlendirme dışı bırakılmakta ve geçici teminatı gelir kaydedilmekte ancak, istekli hakkında ihalelerden yasaklama kararı verilmemektedir. Mezkûr maddede, eksik bilgilerin tamamlanmaması durumunda uygulanacak müeyyidelere yönelik düzenleme yapılmış ancak, sunulan belgenin yetersiz olması hususuna yönelik bir hüküm konulmamıştır.

Kamu İhale Kuruluna göre, eksik bilgi olması sebebiyle idarece istenilen bilgilerin bir kez daha eksik veya yanlış sunulması ya da sunulan belgede ilgili konu hakkında yeterli bilgi bulunmaması durumunda isteklinin yalnızca teklifi değerlendirme dışı bırakılacak, geçici teminatı gelir kaydedilmeyecektir?⁹ Bilgi eksikliğini tamamlanması talebinin belgeyi düzenleyen kurum, kuruluş veya kişiye yapılması hâlinde ilgililerin bu talepleri karşılamaması ya da eksik veya geç karşılaması durumunda, bilgi eksikliği sorgulanan isteklinin geçici teminatının gelir kaydedileceğine dair mevzuatta herhangi

9 bk. Kamu İhale Kurulunun 31/08/2010 tarihli ve 2010/UH.I-2595 sayılı Uyuşmazlık Kararı

bir düzenleme bulunmamaktadır. Tekliflerin incelenmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesinde yararlanmak üzere isteklilerden, açık olmayan hususlarla ilgili istenecek açıklamaya cevap vermeyenlere yönelik de herhangi bir yaptırım öngörülmemiştir¹⁰.

8. AŞIRI DÜŞÜK TEKLİFLERİ SOR-GULAMA SÜRECİNDE EKSİK BİLGİLER TAMAMLATILABİLİR Mİ?

Aşırı düşük teklif sorgulama sürecinde, eksik bilgilerin tamamlattırılıp tamamlattırılmayacağına yönelik mevzuatta herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Fakat aşırı düşük tekliflerin açıklanması kapsamında sunulan belgelerdeki eksikliklerin sonradan tamamlanmayacağına¹¹; isteklilerce sunulan aşırı düşük teklif açıklamalarındaki eksik bilgi ve hesaplama hatalarının bilgi eksikliği kapsamında değerlendirilmesinin ve aşırı düşük teklif açıklamalarındaki eksiklik ve hataların düzeltilmesinin mümkün olmadığına; kamu ihale mevzuatı uyarınca gerek tekliflerin değerlendirilmesi gerekse aşırı düşük tekliflerin değerlendirilmesi aşamalarında, istekliler tarafından eksik olarak sunulan belgelerin idarelerce tamamlanmasının mümkün olmadığına dair Kamu İhale Kurul kararları¹² bulunmaktadır.

9. BİLGİ EKSİKLİĞİNİN TAMAMLATILMASI İÇİN İSTEKLİYE NE KADAR SÜRE TANINMALI?

Kamu İhale Genel Tebliğinin 16.6.1 inci maddesinde yer alan, bilgi eksikliği durumunda “... iki iş gününden az olmamak üzere makul bir tamamlama süresi verileceği...” hükmüne istinaden, **bilgi eksikliğini tamamlanması için isteklilere iki iş günün-**

10 bk. Kamu İhale Kurulunun 02/04/2014 tarihli ve 2014/UH.III-1568 sayılı Uyuşmazlık Kararı

11 bk. Kamu İhale Kurulunun 17/03/2011 tarihli ve 2011/UY.III-1021 sayılı Uyuşmazlık Kararı

12 bk. Kamu İhale Kurulunun 05/11/2014 tarihli ve 2014/UH.III-3615 sayılı; 27.10.2016 tarihli ve 2016/UH.I-2643 sayılı uyuşmazlık kararları

den az olmamak üzere bir süre verilmesi gerekmektedir. Bu süre tüm ihale türleri için asgari gün sayısını belirtmektedir.

Bilgi eksikliğinin giderilmesi için idare tarafından ilgili kuruma gönderilen talebin kuruma ulaşması, ilgili kurum tarafından eksik bilgileri içeren belgelerin idareye ulaşması için gereken makul sürelerin toplamının ihaleyi yapan idarece hesaplanması ve hesaplanan bu süre esas alınarak ilgililere eksik bilgileri tamamlamaları için yeterli sürenin verilmesi gerekmektedir.

10. BİLGİ EKSİKLİĞİNİN TAMAMLATILMASI İÇİN İKİNCİ KEZ SÜRE VERİLEBİLİR Mİ?

4734 sayılı Kamu İhale Kanununa göre yürütülen tüm işlerde, Kanunun 5 inci maddesinde yer alan temel ilkelerin dikkate alınması gerekmektedir. Özellikle, “saydamlık”, “eşit muamele”, “ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması” ve “kaynakların verimli kullanılması” ilkeleri gereği, bilgi eksikliğinin tamamlanması süreci yürütülürken ne istekli mağdur edilmeli ne de istekliye avantaj sağlanmalıdır.

İdarece verilen sürede belgelerini tam olarak vermeyen ya da eksik belge veren isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması gerekmektedir. Kanun ve uygulama yönetmelikleri hükümleri ile Tebliğ hükümleri dikkate alındığında, açıklamaları yeterli görülmeyen, teklifini açıklamak için yeterli belge sunmayan ya da teklifini açıklamak için sunması gereken belgeleri sunmayan istekliye ikinci defa yeni belge sunması ve sunmadığı belgeyi tamamlaması imkânı verilmemiştir¹³.

11. EKSİK BELGENİN BİLGİ EKSİKLİĞİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLMEMESİ

İhalelerde yeterlik kriteri olarak istenilen

13 bk. Kamu İhale Kurulunun 07/06/2010 tarihli ve 2010/UH.I-1630 sayılı Uyuşmazlık Kararı

belgelerin teklif ile birlikte sunulmaması hâlinde sunulmayan bu belgelerin bilgi eksikliği kapsamında sonradan tamamlatılabileceği şeklinde yanlış yorumlamalar yapılmaktadır. Ancak, Tebliğin 16.6.1 inci maddesindeki, “İhale dokümanında başvuru veya teklif zarfı içinde sunulması istenilen belgeler ve bu belgelere ilgili mevzuat gereğince eklenmesi zorunlu olan eklerinden herhangi birinin, aday veya isteklilerce sunulmaması halinde, bu eksik belgeler ve ekleri idarelerce tamamlatılmayacaktır.” hükmünden de anlaşılacağı üzere, ihalede teklif ile birlikte sunulması gerektiği hâlde ibraz edilmeyen herhangi bir belgenin sonradan tamamlanması mümkün değildir¹⁴. *İhalelerde belge eksikliği değil ancak teklif ekinde sunulan belgelerde yer alan bilgilerde eksiklik olması hâlinde bu bilgilerin tamamlatılabilmesi mümkündür.*

12. TAMAMLATILABİLECEK NİTE-LİKTE OLMAYAN BİLGİ EKSİKLİKLERİ

4734 sayılı Kanunun 37 nci maddesinde yer alan “... ancak teklifin esasını değiştirecek nitelikte olmaması kaydıyla ...” hükmü gereği, teklifin esasını değiştirecek nitelikteki bilgi noksanlıkları tamamlanamayacaktır. Ayrıca, teklif zarfı içinde sunulması istenilen belgeler veya bu belgelere ilgili mevzuat gereğince eklenmesi zorunlu olan eklerden herhangi birinin isteklilerce sunulmaması hâlinde bunlar da idarece tamamlanamayacaktır¹⁵. *Belgelerin teklif ile birlikte sunulması yeterli değildir; aynı zamanda bu belgelerin ihale dokümanlarında istenilen şartları da sağlaması gerekmektedir. Sunulan belgelerin istenilen nitelikleri taşımadığı durumlarda (beşinci bölümde açıklanan bilgi eksikliklerinin tamamlanması hâli dışında) istekliye, usulüne uygun dü-*

14 bk. Kamu İhale Kurulunun 25/03/2014 tarihli ve 2014/UY.II-1535 sayılı Uyuşmazlık Kararı

15 bk. D.13D,30.9.2009.E.2009/4856,K.2009/8839, Kamu İhale Kurulunun 19.04.2017 tarihli ve 2017/UY.I-1098 sayılı Uyuşmazlık Kararı

zenlenmiş yeni belge ibrazı için tamamlama fırsatı da verilemeyecek ve teklifin değerlendirme dışı bırakılması gerekecektir.

EKAP'a kayıtlı olması gerektiği halde ihalede sunulan iş deneyim belgesinin EKAP'a kayıtlı olmaması bilgi eksikliği kapsamında sonradan tamamlanmaz¹⁶.

Yapım İşlerinde Benzer İş Grupları Tebliğinin 2.5 inci maddesinde, şartnamede hangi iş deneyim belgelerinin sunulabileceği belirtilmek koşuluyla, ihale kapsamında sunulan iş deneyim belgelerindeki benzer iş kapsamına giren kısımların tutarlarının tespiti için gerekli bilgi ve belgelerin de teklif kapsamında sunulması gerektiği belirtilerek, bu belgelerde herhangi bir eksiklik olması hâlinde belgelerin bilgi eksikliği kapsamında değerlendirilmeyeceğine yönelik düzenleme yapılmıştır.

13. BİLGİ EKSİKLİKLERİNİN TAMAMLATILMASI SÜRECİNDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Kamu İhale Genel Tebliğinde yer alan, "16.6.2. İdarelerce bilgi eksikliklerinin tamamlanmasına ilişkin olarak verilen süre içinde aday veya isteklilerce sunulan belgelerin, başvuru veya ihale tarihinden sonraki bir tarihte düzenlenmesi halinde, bu belgeler, aday veya isteklinin başvuru veya ihale tarihi itibarıyla ihaleye katılım şartlarını sağladığını tevsik etmesi halinde kabul edilecektir.

16.6.3. Bilgi eksikliklerinin tamamlanmasına ilişkin belgelerin yazılı olarak istenilmesi ve aday ve isteklilerce bir dilekçe ekinde sunulması gerekmektedir." hükümleri gereği, **bilgi eksikliği kapsamında sunulan belgelerin ihale tarihi itibarıyla yeterli şartını karşılaması gerekmektedir. Ayrıca bilgi eksikliğinin tamamlanmasının idarece yazılı**

16 bk. Kamu İhale Kurulunun 28.12.2016 tarihli ve 2016/UH.II-3222 sayılı; 26.04.2017 tarihli ve 2017/UH.III-1181 sayılı uyuşmazlık kararları

olarak istenilmesi, isteklilerce de ilgili belgelerin bir dilekçe ile idareye sunulması gerekmektedir.

Tip idari şartnamelerdeki, "İhale komisyonunun talebi üzerine İdare, tekliflerin incelenmesi, karşılaştırılması ve değerlendirilmesinde yararlanmak üzere açık olmayan hususlarla ilgili isteklilerden açıklama isteyebilir.

Bu açıklama, hiçbir şekilde teklif fiyatında değişiklik yapılması veya ihale dokümanında öngörülen kriterlere uygun olmayan tekliflerin uygun hale getirilmesi amacıyla istenilmez ve bu sonucu doğuracak şekilde kullanılamaz." hükümlerine göre, bilgi eksikliğinin tespiti aşamasında, teklif ile birlikte sunulan belgelerde anlaşılmayan hususların bulunması hâlinde isteklilerden "açıklama" istenmesi mümkündür. Ancak, bu açıklamaların, uygun olmayan tekliflerin uygun olması amacıyla kullanılması söz konusu olamayacaktır.

Tüm bunların yanında, sunulması zorunlu olmayan bir belgedeki eksiklik nedeniyle tekliflerin değerlendirme dışı bırakılmaması gerekmektedir¹⁷.

Bilgi eksikliğinin tamamlanması talebine ilişkin idarelerce yazılan yazılarda, hangi bilgilerin istenildiğinin anlaşılır bir şekilde ve açıkça yazılması gerekmektedir.

14. SONUÇ

Kanaatimizce, ihalede sunulan belgede bilgi eksikliği olması hâlinde ilgili belgeye internet üzerinden ulaşılabiliyorsa idarelerce internette sorgulama yapılarak belgenin bu şekilde teyit edilmesi ve yine idare tarafından internette alınacak çıktı ile bilgi eksikliğinin giderilmesi yönünde mevzuatta değişiklik yapılması, 4734 Sayılı Kanunun "ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında

17 bk. Kamu İhale Kurulunun tarihli 31/05/2010 ve 2010/UM.II-1551 sayılı Uyuşmazlık Kararı

karşılanması” ilkesinin etkin uygulanması açısından faydalı olacaktır.

Aritmetik hata yapılmasından dolayı isteklinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılması ihtimali nedeniyle, bilgi eksikliği sürecinin, aritmetik hata kontrolü yapıldıktan sonra gerçekleştirilmesi; istekliye haksız yapının önlenmesi, gereksiz bilgi eksikliğini yapılması ve ihale sürecinin daha sorunsuz gerçekleştirilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bilançolara ve iş hacmine ilişkin olarak gelir tablolarına EKAP üzerinden ulaşılabilir. Ayrıca, ticaret sicil gazeteleri de ilgili kurumlar tarafından internet üzerinden düzenlenmekte, ilgili belgelere kurumların sayfalarından ulaşılabilir. e-İhale sürecinin alt yapısının oluşturulmasına yardımcı olabilmesi, özellikle de isteklileri iha-

le sürecindeki belgelerin sunuluş şekline dolaylı olarak elenmelerinin kurumlara çıkaracağı daha yüksek maliyetlerin önlenmesi amacıyla mevzuatta yapılacak değişikliklerle internet üzerinden düzenlenen veya ulaşılabilen belgelerin, ihalelerde teklif zarfında sunulması yerine, ihalesine girilen idarece kurumların internet sitelerinden indirilmesi veya bu belgeler üzerinden değerlendirmenin yapılmasına yönelik düzenleme yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

<http://www.ihale.gov.tr/>

<https://ekap.kik.gov.tr>

GÖK, Yaşar, Açıklamalı Kamu İhale Kanunu, 5. Baskı, İlksan Matbaası, Ankara, 2012,

TEKLİF MEKTUPLARININ TÜM SAYFALARININ İMZALI OLMASI İLE İLGİLİ KİK İÇTİHADI DEĞİŞTİ

Av. Necati TORUN

İhale ve İş Hukuku Uzmanı

1. GİRİŞ

Kamu ihaleleri idare ile istekli arasında kuralları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda yer alan ve ihalelerin sonuçlanmasını müteakip 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeler Kanunundaki maddelerin öncelikli olarak uygulandığı ekonomik değeri 120 milyar TL'yi geçen bir alandır.¹

Bu alandan ekonomik olarak yararlanmak isteyen isteklilerle ihaleyi yapan idareler arasında; ayrıca ihaleyi kazanan yüklenici ile idare arasında zaman zaman oluşan uyuşmazlıklar sebebiyle davalar açılabilmekte ve ilgi alanına göre idari yargı veya adli yargıda bu davalar görülebilmektedir.

Kamu İhale Kurulu yıllar içerisinde gerek yargı kararları gerekse de üye profilinin veya ihale süreçlerine bakış açısının değişmesi kaynaklı bazı konularda içtihat değişikliğine gidebilmektedir. Makalemizin konusunu geçtiğimiz ay içerisinde gerçekleştirilen teklif mektupları ile ilgili içtihat değişikliği teşkil edecektir.

2. TEKLİF MEKTUBU NEDİR?

Teklif mektubu bir ihaleli iş için başvuruda bulunan isteklilerin ilgili ihale komisyonuna vermek durumunda oldukları, işi ne kadar bir bedelle ya da yüzde kaç indirimle

yapacaklarına dair, matbu, kısa ve öz mektuplardır.

3. TEKLİF MEKTUBU İLE İLGİLİ 4734 SAYILI KAMU İHALE KANUNUNDAKİ TEMEL DÜZENLEMELER

4734 sayılı Kamu İhale Kanununun “Tekliflerin hazırlanması ve sunulması” başlıklı 30 uncu maddesinde teklif mektubu kendine Kanun bir temel bulmaktadır. İlgili düzenleme aşağıdaki gibidir;

“Teklif mektubu ve geçici teminat da dahil olmak üzere ihaleye katılabilme şartı olarak istenilen bütün belgeler bir zarfa konulur. Zarfın üzerine isteklinin adı, soyadı veya ticaret unvanı, tebligata esas açık adresi, teklifin hangi işe ait olduğu ve ihaleyi yapan idarenin açık adresi yazılır. Zarfın yapıştırılan yeri istekli tarafından imzalanır ve mühürlenir.

Teklif mektupları yazılı ve imzalı olarak sunulur. Teklif mektubunda ihale dokümanının tamamen okunup kabul edildiğinin belirtilmesi, teklif edilen bedelin rakam ve yazı ile birbirine uygun olarak açıkça yazılması, üzerinde kazıntı, silinti, düzeltme bulunmaması ve teklif mektubunun ad, soyad veya ticaret unvanı yazılmak suretiyle yetkili kişilerce imzalanmış olması zorunludur. Mal alımı ihalelerinde, ihale dokümanında

¹ www.kik.gov.tr/istatistikler/2016

alternatif teklif verilebileceğine dair hüküm bulunması halinde, alternatif tekliflerde aynı şekilde hazırlanarak sunulur...”

4. TEKLİF MEKTUBU İLE İLGİLİ İHALE UYGULAMA YÖNETMELİĞİNDEKİ DÜZENLEMELER

Teklif mektupları ile ilgili temel düzenleme yukarıda belirttiğimiz gibidir. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun Kamu İhale Kurumuna yüklediği görevlerden bir tanesi de ihale hukuku ile ilgili düzenleme yapma yetkisidir. Kamu İhale Kurumu bu görevini mal, hizmet, yapım ve danışmanlık ihalelerinde ihale uygulama yönetmelikleri düzenleyerek yerine getirmektedir.

Makalemizin konusunu teşkil eden olay mal alımlarına yönelik bir ihalede gerçekleşmiş olduğundan ötürü teklif mektupları ile ilgili mal alım ihalelerinde ihale uygulama yönetmeliğinde aşağıdaki düzenlemelere makalemizde yer verdik.

Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin “Başvuru ve teklif mektuplarının şekli” başlıklı 52 nci maddesinde (1) Başvuru ve teklif mektupları, bu Yönetmeliğin ekinde yer alan standart formlar esas alınarak hazırlanır. Ancak birden fazla mal kaleminden oluşan ihalelerde teklif mektuplarının, birim fiyat teklif mektubu esas alınarak hazırlanması zorunludur.

(2) Teklif mektubunun aşağıdaki şartları taşınması zorunludur:

- Yazılı olması.
- İhale dokümanının tamamen okunup kabul edildiğinin belirtilmesi.
- Teklif edilen bedelin rakam ve yazı ile birbirine uygun olarak açıkça yazılması.
- Üzerinde kazıntı, silinti, düzeltme bulunmaması.

d) Türk vatandaşı gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, Türkiye’de faaliyet gösteren tüzel kişilerin vergi kimlik numarasının belirtilmesi.

e) Ad ve soyadı veya ticaret unvanı yazılmak suretiyle yetkili kişilerce imzalanmış olması.

(3) Ortak girişim olarak teklif veren isteklilerin teklif mektuplarının, ortakların tamamı tarafından veya yetki verdikleri kişilerce imzalanması gerekir.

(4) Konsorsiyumlarda, konsorsiyum ortakları teklif mektubunu, işin uzmanlık gerektiren kısımları için teklif ettikleri bedeli ayrı ayrı yazmak suretiyle imzalarlar. Konsorsiyum ortaklarının işin uzmanlık gerektiren kısımları için teklif ettikleri bedellerin toplamı, konsorsiyumun toplam teklif bedelini oluşturur.

(5) Teklif mektuplarının şekil ve içerik bakımından yukarıda belirtilen niteliklere ve teklif mektubu standart formuna uygun olmaması teklifin esasını değiştirecek nitelikte bir eksiklik olarak kabul edilir. Taşınması zorunlu hususlardan herhangi birini taşımayan teklif mektuplarının değiştirilmesi, düzeltilmesi veya eksikliklerinin giderilmesi gibi yollara başvurulamaz. Teklif mektubu usulüne uygun olmayan isteklinin teklifi değerlendirme dışı bırakılır.”

hükmü yer almaktadır.

5. TARTIŞMA KONUSU TEKLİF MEKTUBUNUN HER SAYFASININ İMZALI OLMASINA GEREK VAR MIDIR?

Mevzuatın yukarıya aktarılan hükümlerine göre teklif mektuplarının yazılı ve imzalı olarak sunulacağı, teklif mektubunda ihale dokümanının tamamen okunup kabul edildiğinin belirtileceği, teklif edilen bedelin rakam ve yazı ile birbirine uygun olarak açıkça

yazılacağı, üzerinde kazıntı, silinti, düzeltme bulunmayacağı ve teklif mektubunun ad, soyad veya ticaret unvanı yazılmak suretiyle yetkili kişilerce imzalanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, teklif mektuplarının şekil ve içerik bakımından eksik olmasının teklifin esasını etkileyecek bir eksiklik olacağı hükmüne yer verilmiştir.

6. SON SAYFASI İMZALI OLAN ANCAK DİĞER SAYFALARINDA İMZA OLMAYAN TEKLİF MEKTUPLARI GEÇERLİ OLABİLİR Mİ?

Bu soru KİK tarafından bir çok itirazın şikâyet başvurusunda tartışma konusu olmuştur. Kamu İhale Kurulu 12.07.2017 tarihli ve 2017/UM.I-1879 sayılı oy çokluğu ile verdiği kararda bu soruya yeni bir açılım getirdi.

6.1. İtirazın Konusu:

İtirazın şikâyet dilekçesinde özetle, *birim fiyat teklif cetvelinin sadece son sayfasının imzalı ve kaşeli olduğu, diğer sayfalarının imzalı ve kaşeli olmadığı gerekçesiyle tekliflerinin değerlendirme dışı bırakıldığı, birim fiyat teklif cetvelinde aritmetik hata veya yazım hatası bulunmadığı, son sayfada imza ve kaşe yer almasının yeterli olduğu ve bunun sonucunda tekliflerinin değerlendirmeye alınması gerektiği, öte yandan idarece ihale dokümanı kapsamına verilen birim fiyat teklif cetvelinin güncel mevzuata uygun olmadığı ve isteklileri yanılığa düştürdüğü* iddialarına yer verilmiştir.

6.2. Firmanın İhaleyi Gerçekleştiren İdare Tarafından İsteklinin Değerlendirme Dışı Bırakılmasının Sebebi:

29.04.2017 tarihli hale komisyonu kararında

“...3 nolu teklif sahihi M... TİBBİ MALZEMELER PAZARLAMA TİC. LTD. STİ.

firmasına ait teklif değerlendirmesi;

Firmanın sunmuş olduğu Birim Fiyat Teklif Mektubu'nun eki olan Birim Fiyat Teklif Cetveli'nin bütün sayfalarının imzalı ve kaşeli olmadığı,

Mal Alımları İhale Uygulama Yönetmeliğinin Ek-1 kısmında yer alan KİK015.3/M numaralı standart formun 2. Sayfasının 3 numaralı dipnotunda belirtilen

“(Değişik dipnot: 25/01/2017-29959 R.G./8. md.) Teklif vermeye yetkili kişi tarafından her sayfası ad soyad/ticaret unvanı yazılarak imzalanacaktır. Ortak girişim olarak teklif verilmesi halinde, her sayfası ad soyad/ticaret unvanı yazılarak bütün ortaklar veya bu ortakların yetki verdikleri kişiler tarafından imzalanacaktır” hükümlere uymadığı tespit edilmiş olup;

Aynı yönetmeliğin 52. maddesinin 5. bendinde yer alan

“Teklif mektuplarının şekil ve içerik bakımından yukarıda belirtilen niteliklere ve teklif mektubu standart formuna uygun olmaması teklifin esasını değiştirecek nitelikte bir eksiklik olarak kabul edilir. Taşınması zorunlu hususlardan herhangi birini taşımayan teklif mektuplarının değiştirilmesi, düzeltilmesi veya eksikliklerinin giderilmesi gibi yollara başvurulamaz. Teklif mektubu usulüne uygun olmayan isteklinin teklifi değerlendirme dışı bırakılır.” hükmü gereğince tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılmasına...” şeklinde gerekçe belirtilmek suretiyle başvuru sahibinin teklifinin değerlendirme dışı bırakılmasına karar verilmiştir.

Özetle; İhale komisyonu kararından başvuru sahibi M... Tıbbi Malzemeler Pazarlama Ticaret Limited Şirketinin teklifinin, teklif zarfı kapsamında sunduğu birim fiyat teklif cetvelinin her sayfasının kaşe ve imza ile

onaylı olmadığı gerekçesiyle değerlendirme dışı bırakıldığı anlaşılmaktadır. Ve ihale komisyonu bu kararını mevzuata KİK tarafından hazırlanan standart formun en altındaki dip nota dayandırmaktadır.

6.3. Kamu İhale Kurulunun Konuya Bakış Açısı

KİK tarafından gerçekleştirilen incelemede başvuru sahibinin teklif zarfı kapsamında sunduğu birim fiyat teklif cetvelinin 5 sayfadan ibaret olduğu, bu 5 sayfanın ilk dört sayfasında kaşe ve imzanın bulunmadığı, sadece son sayfada ticaret unvanının belirtildiği kaşe ve imzanın bulunduğu görülmektedir.

Mevzuatın yukarıya aktarılan hükümlerine göre teklif mektuplarının yazılı ve imzalı olarak sunulacağı, teklif mektubunda ihale dokümanının tamamen okunup kabul edildiğinin belirtileceği, teklif edilen bedelin rakam ve yazı ile birbirine uygun olarak açıkça yazılacağı, üzerinde kazıntı, silinti, düzeltme bulunmayacağı ve teklif mektubunun ad, soyad veya ticaret unvanı yazılmak suretiyle yetkili kişilerce imzalanacağı belirtilmiştir. Ayrıca, teklif mektuplarının şekil ve içerik bakımından eksik olmasının teklifin esasını etkileyecek bir eksiklik olacağı hükmüne yer verilmiştir.

İsteklilere ihale dokümanı ekinde verilen KİK.015.3/M no'lu Birim Fiyat Teklif Cetveli standart formunun 3 no'lu dipnotunda "Teklif vermeye yetkili kişi tarafından her sayfası ad soyad/ticaret unvanı yazılarak imzalanacaktır. Ortak girişim olarak teklif verilmesi halinde, her sayfası ad soyad/ticaret unvanı yazılarak bütün ortaklar veya yetki verdikleri kişiler tarafından imzalanacaktır" açıklaması yer almaktadır.

Yapılan inceleme birim fiyat teklif mektubunda yer alan toplam teklif bedelinin

1.031.081,40 olduğu, rakam ve yazı ile yazılan tutarların birbiri ile uyumlu olduğu, birim fiyat teklif mektubunun ekinde yer alan birim fiyat teklif cetvelinin 5 sayfadan oluştuğu, birim fiyat teklif mektubunun toplam teklif bedelinin yazılı olduğu ilk sayfası ile birim fiyat teklif cetvelinin yine toplam teklif bedelinin yazılı olduğu son sayfasının imzalı ve kaşeli olduğu, birim fiyat teklif cetvelinin ilk dört sayfasında ise kaşe ve imza bulunmadığı belirlenmiştir.

Kurul bu durumda aşağıdaki kararı almıştır:

"Birim fiyat teklif cetvelinin birim fiyat teklif mektubunun ayrılmaz bir parçası olduğu, teklif mektubunun usulüne uygun şekilde imzalandığı, birim fiyat teklif cetvelinin toplam teklif tutarının yer aldığı son sayfasının yine usulüne uygun olarak imzalandığı, birim fiyat teklif cetvelindeki toplam tutarla teklif mektubundaki tutarın aynı olduğu, imzalı olmayan sayfalar dâhil bütün iş kalemlerinde teklif edilen fiyatların toplam tutarla uyumlu olduğu, birim fiyat teklif cetvelinde yer alan iş kalemleri sıra numaralarının birbirini takip ettiği ve maddi bütünlük sağlandığı hususları göz önünde bulundurulduğunda, birim fiyat teklif cetvelinin ilk dört sayfasının kaşesiz ve imzasız olmasının esasa etkili bir aykırılık niteliği taşımadığı anlaşıldığından başvuru sahibinin iddiasının yerinde bulunması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Öte yandan idarece isteklilere verilen birim fiyat teklif cetvelinin mevzuata uygun olduğu ve isteklileri yanılığa düşürücü nitelikte olmadığı anlaşılmış; kaldı ki anılan hususa yönelik başvurunun, ihale dokümanının indirildiği 30.03.2017 tarihinden itibaren 10 gün içerisinde idareye yapılması gerektiğinden ihale dokümanına yönelik başvurusunun süre yönüyle reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, yukarıda belirtilen mevzuata aykırılıkların düzeltici işlemle giderilebilecek nitelikte olduğu tespit edildiğinden, M Tıbbi Malzemeler Pazarlama Ticaret Limited Şirketinin teklinin değerlendirilmeye alınması ve bu aşamadan sonraki ihale işlemlerinin mevzuata uygun olarak yeniden gerçekleştirilmesi gerekmektedir.”

Özetle KİK standart formdaki ifadeye rağmen teklif mektubunun ayrılmaz bir parçası olan teklif cetvelinin her sayfasının imzalı olmasına gerek bulunmadığı doğrultusunda karar vermiştir.

7. SONUÇ

Teklif mektubu ihaleye katılan isteklilerin söz konusu talep edilen mal, hizmet ve yapım işini ne kadar bir bedelle yapacaklarının taahhüdünü içeren bir beyandır. 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 30 uncu maddesinde ve ihale uygulama yönetmeliklerinde teklif mektubu hakkında bir çok şekil şartı getirilmiştir. Ayrıca, teklif mektupları Kamu İhale Kurulunca standartlaştırılmıştır.

Tüm bu şekil şartlarına uymayan isteklilerin ise tekliflerinin değerlendirme dışı bırakılacağı mevzuatta hükme bağlanmıştır.

Yıllar içerisinde teklif mektubunun ayrılmaz bir parçası olan teklif cetvelinin her sayfasının imzalı olup olmayacağı konusu Kamu İhale Kurulunda tartışma konusu olmuş olup, daha önceki yıllarda KİK tarafından verilen kararlarda teklif mektubunun eki teklif cetvelinin her sayfasının isteklilerce imzalanmış olması gerekliliği belirtilmekteydi. **Ancak, 12.07.2017 tarihinde verilen KİK kararında teklif mektubunun son sayfasının imzalı ve kaşeli olmasının yeterli olduğu doğrultusunda bir karar alınmıştır.** İdarelerimizin yeni ihalelerinde bu **doğrul-**

tuda hareket etmeleri mevcut ihalelerinin aksamamasını sağlayacaktır.

Ancak, şunu da belirtmekte fayda var. Söz konusu kurul kararı oy çokluğu ile alınmıştır. Karşıt oy verenlerin hukuki gerekçesi aşağıdaki gibidir;

“Birim fiyat teklif mektubunun ayrılmaz bir parçası olarak ihale dokümanı kapsamında verilen birim fiyat teklif cetvelinin dipnotuna uygun bir şekilde sunulması gerekmektedir. Birim fiyat teklif cetvelinin imzalanmamış olan ilk dört sayfasında toplam teklif tutarını değiştirmeyecek şekilde birim fiyat tutarında veya teklif miktarlarında yapılabilecek bir değişiklik sözleşmenin uygulanması aşamasında hak edişlerin ödenmesi veya iş artışı/iş eksilişine gidilmesi durumunda uyumsuzluk konusuna neden olabilecektir. Bu nedenle, birim fiyat teklif cetvelinin ilk dört sayfasının teklif vermeye yetkili kişiler tarafından imzalanmamış olmasının esasa etkili olduğu değerlendirilmiştir. Buna göre, başvuru sahibi ...Tıbbi Malzemeler Pazarlama Ticaret Limited Şirketi'nin teklifinin idare tarafından uygun bulunmayarak değerlendirme dışı bırakılması işleminin yerinde olduğu sonucuna varılmıştır.”

Karşıt oy veren Kurul üyelerinin bakış açısı söz konusu **teklif cetvelinin imzalanmamış olmasının sözleşmenin uygulanması aşamasında uyumsuzluklara sebebiyet vereceği doğrultusundadır.** Dolayısıyla, önümüzdeki günlerde Kamu İhale Kurulunca bu konuda yeni bir içtihat değişikliği söz konusu olursa şaşırılmamak gerekir.

KAYNAKÇA

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, erişim: www.basbakanlik.gov.tr/mevzuat

[www.kik.gov.tr/istatistikler/2016 Yılı İstatistikler](http://www.kik.gov.tr/istatistikler/2016%20Yılı%20Istatistikler)

OLAĞANÜSTÜ HAL İŞLEMLERİ İNCELEME KOMİSYONU

M. Lamih ÇELİK

Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi Teftiş Kurulu Başkanı

1. GİRİŞ

23.01.2017 (Sayı: 29957) tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 685 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede,¹ olağanüstü hal işlemleri inceleme komisyonu kurulması hakkında düzenlemeye yer verilmiştir. 685 sayılı KHK.nin, olağanüstü halin ilanından bu yana çıkarılan 19 adet KHK.nin ortaya çıkarmış olduğu boşluğu doldurmak adına, önemli ve yararlı, yeni bir düzenleme olduğunu söylemek gerekir. Böylece, bugüne kadar yürürlüğe konulmuş olan olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameler ile ortaya çıkabilecek haksızlıkların giderilmesi için gerekli hukuksal denetim yolunun açılmış olduğunu söyleyebiliriz.

Bu yazımızda 685 sayılı KHK ile getirilen yeni düzenlemeler, belediyeden K.H.K. ile ihraç edilen personelin yapması gerekenler ile bu komisyonun çalışma usul ve esasları açıklanacaktır.

¹ KHK’ler 1924 ve 1961 Anayasalarında yer almamıştır. KHK’lerin Türk hukuk sistemine girişi 1971 yılında yapılan bir kanun değişikliği ile gerçekleşmiştir. 1982 Anayasasına ise ayrıntılı bir şekilde eklendiği görülmektedir. 1972 yılından başlanarak 700’e yakın KHK çıkarılmıştır. 1982 ile 1995 yılları arasında yıllık ortalama çıkan KHK sayısı 30’u bulmaktadır. Anayasa Mahkemesinin denetleme ve iptal kararı KHK’leri yavaşlatmıştır. 1995 ile 1999 yılları arasında sadece 6 adet KHK çıkarılmıştır. 17 Ağustos 1999 tarihindeki depremin arkasından 1999 ve 2000 yıllarında yaşanan deprem ile bağlantılı çok sayıda KHK çıkarılmıştır. 2000’den sonra ise 2011 yılına kadar sadece bir adet 2001 yılına ait KHK bulunmaktadır. 2011’de 30’dan fazla KHK çıkarılmasına rağmen 2011 ile 2016’da OHAL ilan edilmesine kadar olan sürede KHK çıkarılmamıştır.

2. BELEDİYE PERSONELİNİN “KAMU GÖREVİNDEN ÇIKARILMASI” SÜRECİ

667 sayılı KHK ‘nın 4 üncü maddesinde

“MADDE 4 – (1) Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;

e) Mahalli idareler personeli, valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine İçişleri Bakanının onayıyla kamu görevinden çıkarılır” düzenlemesi yer almaktadır.

Anılan maddelerde, görevine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyeceği de hüküm altına alınmıştır.

Kamu görevinden çıkarılma kararının verilebilmesi için mutlaka terör örgütüyle, terör faaliyetleriyle ve bu arada darbe teşebbüsüyle belediye personeli arasında bağ kurulması aranmamış; MGK’ca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen “yapı”, “oluşum” veya “gruplar”la bağ kurulması yeterli görülmüştür. Diğer taraftan, maddeye göre kamu görevinden çıkarılma kararının uygulanabilmesi için söz

konusu bağın yapıya, oluşuma veya gruba “üyelik” veya “mensubiyet” şeklinde olması zorunlu olmayıp “iltisak” ya da “irtibat” şeklinde olması da yeterlidir.

Maddede, terör örgütleri veya MGK’ca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplar ile üyeler arasındaki bağın “sübut” derecesinde ortaya konulması aranmamıştır. Böyle bir bağın idarece “değerlendirilmesi” yeterli görülmüştür. Buradaki değerlendirme ulaşılan bilgi ve belgelerden oluşacak bir “kanaati” ifade etmektedir. **Belediyece yapılan değerlendirme ilgililerin suçlu oldukları anlamına gelmemektedir.**

667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname kapsamında belediye personelinin FETÖ/PDY terör örgütüne üyelik, mensubiyet veya iltisak yahut bunlarla irtibatlı olduklarına ilişkin değerlendirmede bulunulması durumunda uygulanacak tedbir hususunda belediyeye takdir yetkisi tanınmamakta, bağlı yetki kapsamında kamu görevinden çıkarılması için Valilik makamına göndermesi gerekmektedir.

667 sayılı KHK’da belediye personelinin İçişleri Bakanlığının Onayı ile Kamu görevinden çıkarılacağı düzenlenmiş ancak bu usuller kullanılmayıp, kişilerin bir düzenleyici işlem olan KHK’nin ekindeki bir listede isim isim sayılarak kamu görevinden çıkarılması yoluna gidilmiştir. Bir başka anlatımla, bu **kamu görevlilerinin ihracı, doğrudan doğruya kanun gücünde olan düzenleyici bir Yürütme işlemi ile gerçekleştirilmiştir.** Danıştay² ve Danıştayın yaklaşımı doğrultu-

sunda idare mahkemeleri, bu ihraç işlemlerinin Anayasanın 121 inci maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan yasa gücündeki KHK’lerle yapıldığı gerekçesiyle, bu ihraç işlemlerini denetmemektedirler³.

Kamu görevlilerinin kamu görevinden çıkarılmalarına ilişkin söz konusu KHK’lerde standart olarak şu ifade bulunmaktadır: *“Terör örgütlerine ... üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (...) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden... çıkarılmıştır”*. Yöneltilen suçlamalara ilişkin herhangi bir yargı kararı ve hatta soruşturma olmadan, bir daha kamu hizmetinde görevlendirilmemek üzere kamu görevinden çıkarılmak (ihraç edilmek) suretiyle olağanüstü halin sona ermesinden sonra da uygulanacak kurallar getirilmiştir.”⁴

3. KOMİSYONUN OLUŞUMU

Doğrudan doğruya OHAL KHK’leri ile gerçekleştirilen ihraç işlemlerine karşı iç hukukta bir yargısal korunmanın bulunmaması sonucu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine çok sayıda başvuru olması üzerine, 685 sayılı *“Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”* çıkarılmış ve 23.01.2017 tarih ve 29957 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe sokulmuştur.

685 sayılı KHK ile, *“Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarih ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı,*

2 Danıştay, KHK ile görevden alma işlemine karşı idari yargı yoluna başvurulabilirlik görüşünü kabul etmemektedir (Danıştay 5. Dairesi 4. 4. 2016 tarih, 2014/1845 E. , 2016/1931 K. Sayılı kararı). - Yine meslekten ihraçları sebebiyle KHK. mağdurları olarak ifade edilenlerin doğrudan Danıştayda açmış oldukları iptal davaları da reddedilmiştir. Danıştay 5. Dairesi, 4 Ekim 2016 tarihinde verdiği üç ayrı karar ile 667, 669 ve 672 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnemeleri ile meslek-

ten ya da kamu görevinden çıkartılan kişiler için idari yargıda görevli yargı yerinin Danıştay değil, İdare Mahkemesi olduğuna karar vermiştir (D. 5.D., 4.10.2016, E. 2016/8196, K: 2016/4066; E: 2016/7983, K: 2016/4079; E: 2016/8136, K: 2016/4076)

3 Bkz. D.5D. 04.10.2016 gün ve E.2016/8136, K.2016/4076 sayılı kararı

4 Prof. Dr. Metin GÜNDAY- OHAL, İHRAÇ KHK’LERİ ve HUKUKİ DURUM-s.32 <http://www.ankarabarosu.org.tr/Siteler/1944-2010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2017-1.pdf>

oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlara irtibatı olduğu gerekçesiyle başka idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek üzere “Olağanüstü Hal İşlemlerini İnceleme Komisyonu” kurulması öngörülmüştür.

685 sayılı KHK'nin “Komisyonun oluşumu” başlıklı 1 inci maddesine göre;

Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu ;

venlik Kurulunca devletin güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesi ile başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamaktır.

Komisyonun çalışmasına ilişkin usul ve esaslar 685 sayılı KHK'nin 13 üncü maddesine göre komisyon tarafından belirlenerek Başbakanlık tarafından 12.07.2017 tarih ve

ÜYE SAYISI	ÜYE STATÜSÜ	ÜYEYİ SEÇECEK KİŞİ
1	Kamu Personeli	Başbakan
1	Kamu Personeli	Başbakan
1	Kamu Personeli	Başbakan
1	Hakim ve Savcı	Adalet Bakanı
1	Mülki İdare Amiri	İçişleri Bakanı
1	Danıştay Tetkik Hakimi	HSYK
1	Yargıtay Tetkik Hakimi	HSYK

Komisyonun görev süresi iki yıl olacak ve fakat bu süre Bakanlar Kurulu kararıyla birer yıllık sürelerle uzatılabilecektir. Komisyonun ilk üyeleri de iki yıl görev yapacaktır. Ancak, sürenin uzatılmasına karar verildiği takdirde aynı usulle yeni üyeler seçilecektir. Komisyonun sekteterya hizmetleri Başbakanlık tarafından yerine getirilecek, bu hizmetler için yeteri kadar personel Komisyona tahsis edilecektir.

4. KOMİSYONUN ÇALIŞMA ESASLARI

Komisyon, OHAL KHK'leri ile bir başka işleme gerek olmaksızın doğrudan tesis edilen işlemler hakkında yapılacak başvuruları değerlendirip karara bağlayacaktır.

Bu komisyonun amacı; Olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya Milli Gü-

30122 sayılı Resmi Gazete'nin mükerrer sayısında yayımlanmıştır.

Bu usul ve esaslara göre 17.07.2017 tarihinden itibaren 685 sayılı KHK'nin 2 nci maddesine göre görev alanına giren hususlarda mağdur olduğunu düşünen gerçek kişilerin kendileri, vekil veya vasileri aracılığı ile tüzel kişiler ise temsilcileri aracılığı ile komisyona başvuru yapabileceklerdir.

685 sayılı KHK'nin 7 nci maddesine göre Komisyona başvurular Valilikler ve ilgilinin son çalıştığı kurum aracılığı ile yapılacaktır.

Ancak, işlemlerin süratli ve düzenli yürütülebilmesi için komisyona ait <https://ohalkomisyonu.basbakanlik.gov.tr/> internet sitesi üzerinden ön başvuru yapma zorunluluğu getirilmiştir.Bu sitede başvuru için gerekli tüm bilgileri yer almaktadır.

Bu işlemler için öncelikle başvuru hakkı olanlar <https://ohalkomisyonu.basbakanlik.gov.tr> internet adresinden başvuru formunu doldurup, çıktısını imzaladıktan sonra illerde valiliklere veya çalıştığı son kurumun bağlı bulunduğu Bakanlık Merkezine teslim etmek suretiyle komisyona başvurularını yapmış olacaklardır. Valilikler ve ilgili kurumlar kendilerine yapılan başvuruları gecikmeksizin komisyona iletir. Mükerrer başvurular işleme alınmaz.

685 sayılı KHK'nin 7 nci maddesinin (3) fıkrasına göre komisyonun başvuru almaya başladığı tarihten önce yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle ilgili olarak başvuru alma tarihinden itibaren altmış gün içinde (engeç 14 Eylül 2017); bu tarihten sonra yürürlüğe konulan kanun hükmünde kararnamelerle ilgili olarak ise Resmi Gazete'de yayımlanma tarihinden itibaren altmış gün içinde yapılmayan başvurular işleme alınmaz.

685 sayılı KHK'de de, Komisyonun yapılacak başvuruları bir ön incelemeden geçireceği, ön incelemeden geçmiş olan başvuruların incelemeye alacağı, incelemenin evrak üzerinden yapılacağı, inceleme için gerekli olan bilgi ve belgelerin ilgililerden istenebileceği düzenlenmiştir. Komisyon, incelemesi sonucunda başvurunun reddine ya da kabulüne karar verecektir. Komisyonun başvuruların reddine dair kararlarına karşı HSYK tarafından belirlenecek Ankara İdare Mahkemesinde iptal davası açılabilir. Komisyon başvurunun kabulüne karar verdiğinde ise, bu karar Devlet Personel Başkanlığına bildirilecek, bildirilen personelin atamaları (statü, ünvan ve yürüttükleri görevler itibarıyla başka kurumlarda görevlendirilmeleri mümkün olmayanlar hariç) daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve ünvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara Devlet Personel Başkanlığı tarafından gerçekleştirilecektir.

Diğer yandan, çalışma usul ve esasları Başbakanlıkça belirlenecek olan Komisyon, incelemesini dosya üzerinden yapacaktır. Başvuru sahibinin Komisyon önünde dinlenmesi söz konusu olmayacaktır. Dolayısıyla, tarafların Komisyonda tanık dinletme vb. bir yola başvurmaları beklenemez. Bu sebeple başvurunun başlangıçta tüm kanıtları içermesi, kanıtlara ulaşamamış olması durumunda ise Komisyonun bunları getirtmesi için talepte bulunması gerekir. Komisyonunda belediyelerden KHK ile ihraç edile personelin özlük dosyası ile ihraç edilmesine ilişkin her türlü belgeyi istemesi inceleme süresini kısaltacaktır.

Kişi *"terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karara verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle"* yaptırıma uğramıştır. Ancak, ne hangi yapı, oluşum veya grup olduğu kendisine bildirilmiştir, ne de hangi davranışının iltisak veya irtibat olarak değerlendirildiği bellidir. Bu durumda, yazılı başvuru yapan kişi veya kurumun söyleyebileceği iki şey vardır. Ya *"ben hiçbir yapı, oluşum veya grupta"* ilgili değilim diyecek ya da tek tek ilgili olabileceğini düşündüğü hangi örgütle bağlantılı olmadığını açıklayacaktır.

5. KOMİSYONUN VERECEĞİ KABUL VE RED KARARININ SONUÇLARI

685 Sayılı KHK'nin 9 uncu maddesine göre OHAL Komisyonu, inceleme sonucunda başvurunun reddine veya kabulüne karar verebilecektir. Kabul kararının sonuçlarının ne olacağı ise 10 uncu maddede düzenlenmiştir. Buna göre: *"(1) Kamu görevinden, meslekten veya görev yapılan teşkilattan çıkarılan ya da ilişkisi kesilenlere ilişkin başvurunun kabulü halinde karar Devlet Personel Başkanlığı'na bildirilir. Bu şekilde bildirilen personelin atama teklifleri; statüleri, ünvanla-*

rı ve yürüttükleri görevler itibarıyla başka kurumlarda görevlendirilmeleri mümkün olmayanlar hariç olmak üzere daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve unvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara Devlet Personel Başkanlığı tarafından ikamet ettikleri il dikkate alınarak onbeş gün içinde yapılır.” ilgili kişinin eski durumuna dönmesi diye bir durum söz konusu olmamaktadır. Tam tersine kural, “daha önce istihdam edildikleri kurumlar dışındaki kamu kurum ve kuruluşlarında eski statülerine ve unvanlarına uygun kadro ve pozisyonlara” atama yapılacağını söylemektedir.

Komisyunun 60 gün içerisinde cevap vermemesi durumunda zimmi red sayılarak dava açılması mümkün değildir. Çünkü KHK’de “685 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yapılan başvurular hakkında 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun “İdari makamların sükutu” başlıklı 10 uncu maddesinin ikinci fıkrası hükümlerinin uygulanmayacağını amirdir.

685 sayılı KHK.nin “Ön İnceleme” başlıklı 8 inci maddesi, Komisyona yapılacak itiraz başvurularının nasıl bir ön incelemeden geçirileceğini düzenlemektedir. Buna göre; Komisyona yapılan başvurular, aranan şartlara uygunluk bakımından ön inceleme ye tabi tutulur. Ön inceleme sonucunda başvurunun süresi içinde yapılmadığı, başvuru sahibinin konuyla ilgili hukuki menfaatinin bulunmadığı, başvuru konusunun 685 sayılı KHK. kapsamına girmediği veya diğer şekil şartlarını taşımadığı tespit edilen başvurular reddedilir.

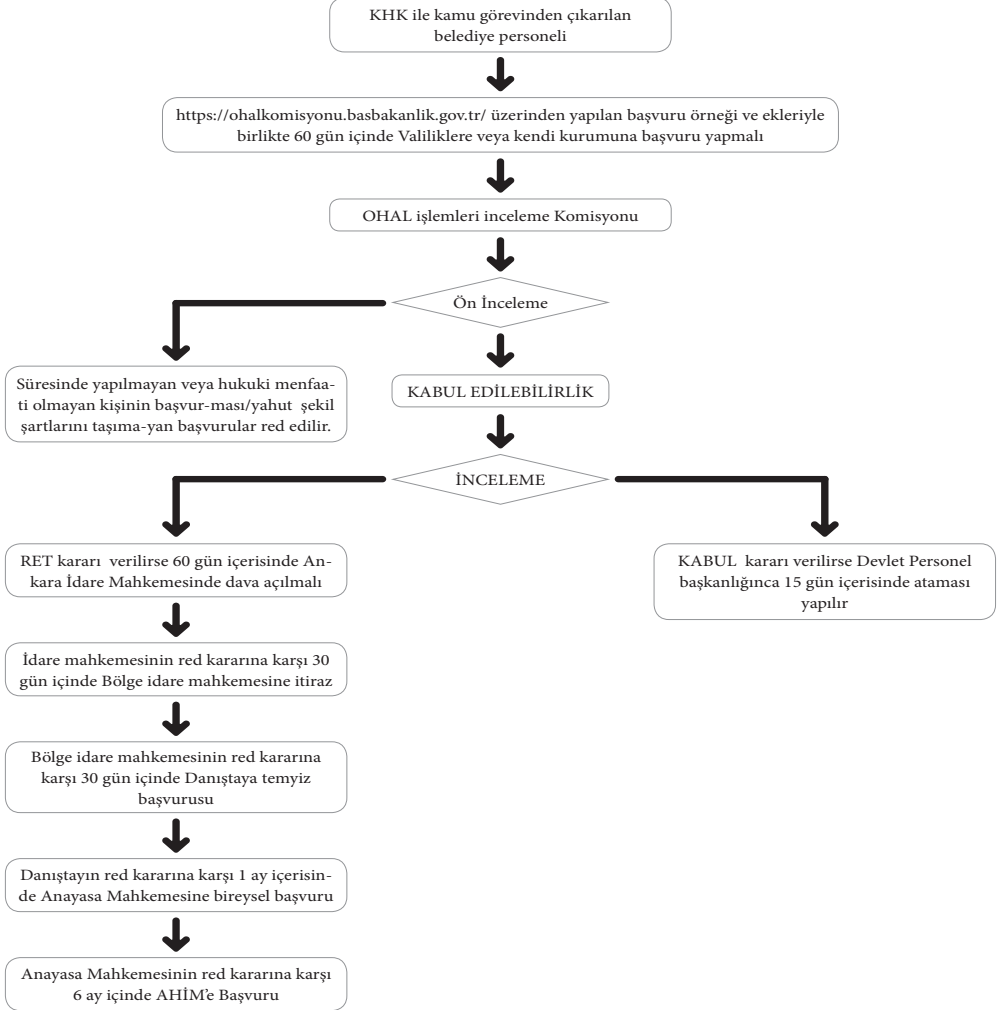
6. KOMİSYON KARARINA KARŞI BAŞVURULACAK YARGI YOLU

Komisyon KHK ile ihraç edilen belediye

personelinin talebini red ederse personel, yetkili ve görevli Ankara İdare Mahkemesinde iptal davası açması gerekir. Açtığı davanın kabul edilmesi halinde, Ankara İdare Mahkemesi tarafından verilen iptal kararı ile idari işlemin (ihraç vb.) hukuka aykırı olduğu ortaya çıkar ve bozulmuş olur. İdari yargı yeri, bir işlem hakkında iptal kararı vermekle yetinir, idare yerine geçerek işlem yapamaz.

Ancak, personelin açtığı dava red edilirse, idare mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir (2577 s. m.45/1). Bölge İdare Mahkemesi, yaptığı inceleme sonunda ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulursa istinaf başvurusunun reddine karar verir. Karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise gerekli düzeltmeyi yaparak aynı kararı verir (2577 s. m.45/3). Bölge idare mahkemesi, ilk derece mahkemesi kararını hukuka uygun bulmadığı takdirde istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına karar verir. Bu hâlde bölge idare mahkemesi işin esası hakkında yeniden bir karar verir. (2577 s. m.45/4). İstinaf mahkemesinin verdiği ve belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları da kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyizi halinde, Danıştayda temyizen incelenebilir (2577 s. m.46/1-c). Danıştay tarafından davası red edilen personelin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının bir ay içerisinde kullanılması gerekecektir. Anayasa Mahkemesinden olumsuz bir sonuç alınması halinde 6 ay içinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulabilir.

BAŞVURU SÜRECİNE İLİŞKİN ŞEMA

Son söz;

Olağanüstü halin ilanından sonra ihraç edilenlerin başvurabilecekleri idari ve yargısal denetim mekanizmalarında eksiklik, belirsizlik ve etkisizlik vardı. 685 sayılı KHK ile en azında idari ve yargısal denetim mekanizmalarının işletilmesinde gündeme gelen boşluk ve etkin başvuru yolu eksikliği giderilmiş oldu. Komisyonun süratle ve isabetli kararlar vereceğini ümit ediyorum.

KAYNAKÇA

“OHAL Komisyonu Etkili Bir Hukuk Yolu mu?”, Kerem Altıparmak, 31 Ocak 2017, bianet <http://bianet.org/bianet/toplum/183186-ohal-komisyonu-etkili-bir-hukuk-yolu-mu>

Prof. Dr. Metin GÜNDAY- OHAL, İHRAÇ KHK'LERİ ve HUKUKİ DURUM-s.32 <http://www.ankarabarasu.org.tr/Siteler/1944-2010/Dergiler/AnkaraBarosuDergisi/2017-1.pdf>

İNŞAAT DURDURMA VE YIKIM İŞLEMLERİNDE MUHTEMEL HUKUKA AYKIRILIK NEDENLERİ-3

Suat ŞİMŞEK

Maliye Bakanlığı
Millî Emlak Kontrolörü (E)

GİRİŞ

Çalışmamızın 1. kısmında inşaat durdurma ve yıkım işlemlerinde muhtemel hukuka aykırılık nedenlerine başlamıştır. Bu kapsamda ilk olarak *durdurma ve yıkım işlemlerinin yetkisiz kamu idaresi tarafından yapılmasını* açıklamıştır.

Çalışmamızın ikinci kısmında, işlemin *kamu idaresinin yetkisiz organı tarafından yapılması, yapı durdurma tutanağın yetkili personel tarafından düzenlenmemesi, ruhsat alınması gerekmeyen parseller hakkında ruhsatsız olduğu gerekçesiyle durdurma ve yıkım kararı alınması* gibi hukuka aykırılık nedenleri incelenmiştir.

Çalışmamızın bu üçüncü kısmında ise *ruhsat alınması gerekmeyen parseller hakkında ruhsatsız olduğu gerekçesiyle durdurma ve yıkım kararı alınması, ruhsat ve eklerine aykırılık olmadığı halde durdurma ve yıkım kararı alınması ve yapı durdurma veya tespit tutanağı düzenlenmeden yıkım kararı alınması* şeklinde ortaya çıkan hatalar izah edilecektir.

6. RUHSAT ALINMASI GEREKMEYEN PARSELLER HAKKINDA RUHSATSIZ OLDUĞU GEREKÇESİYLE DURDURMA VE YIKIM KARARI ALINMASI

İmar Kanununun 32 nci maddesine göre

ruhsat alınmadan veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılan yapılar hakkında durdurma ve yıkım kararı alınabilir. Çalışmamızın ikinci bölümünde ruhsat alınmasını gerektirmeyen yapılardan ilk dördü (yapı kavramına dahil olmayan inşaatlar; kamu kuruluşlarınca yaptırılacak enerji, ulaşım ve benzeri tesisler; erişme kontrolü uygulanan karayolu sınırları içinde kurulacak tesisler; basit tamirat ve tadilatlar) izah edilmişti. Bu bölümde ruhsat alınmasını gerektirmeyen yapılar, beşincisinden başlayarak izah edilecektir.

6.1. Belediye ve Mücavir Alan Sınırı Dışında Bulunan Köy Yerleşik Alanlarındaki Yapılar

İmar Kanununun 27 nci maddesine göre; belediye ve mücavir alanlar dışında köylerin köy yerleşik alanlarında, civarında ve mezaralarda yapılacak konut, entegre tesis niteliğinde olmayan ve imar planı gerektirmeyen tarım ve hayvancılık amaçlı yapılar ile köyde oturanların ihtiyaçlarını karşılayacak bakkal, manav, berber, köy fırını, köy kahvesi, köy lokantası, tanıtım ve teşhir büfeleri ve köy halkı tarafından kurulan ve işletilen kooperatiflerin işletme binası gibi yapılar için yapı ruhsatı aranmaz. **Ancak, etüt ve projelerinin valilikçe incelenmesi, muhtarlıktan yazılı izin alınması ve bu yapıların yöresel doku ve mimari özelliklere fen, sanat ve**

sağlık kurallarına uygun olması zorunludur.

Görüldüğü üzer madde, belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan köylerde yapılacak inşaatlar için ruhsat alınmamasına imkan tanımaktadır.

Köy yerleşik alanlarında inşa edilecek bir yapının, bu kapsama girmesi ve inşaat ruhsatından muaf olabilmesi için belirli şartları taşınması gerekir.

6.2. Büyükşehir Belediyesinde Mahalleye Dönüşen 5000'den Az Nüfuslu Köylerde Yapılacak Yapılar

İmar Kanununun 8 inci maddesine 12.07.2013 tarihli ve 6495 sayılı Kanunla eklenen (ğ) bendine göre, büyükşehir belediyesi sınırının il sınırı olması nedeniyle mahalleye dönüşen, nüfusu 5.000'in altında kalan ve kırsal yerleşim özelliği devam eden yerlerdeki uygulamalar, büyükşehir belediye meclisince aksine bir karar alınmadıkça, uygulama imar planı yapılıncaya kadar 27 nci madde hükümlerine göre yürütülür.

6.3. Halk Konutları

775 sayılı Gecekondu Kanununun 31 inci maddesine göre; Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve bu Başkanlığın izni ile belediyeler, gecekonduların ıslah, tasfiye ve önlenmesi maksadıyla halk konutları, nüve konutlar ve geçici olarak kullanılacak misafir konutları inşasına yetkilidir. Bu yapılar, İmar Kanununun ruhsat alınması, yapı kullanma izni verilmesi ve imar mevzuatına aykırı yapıların yıkılmasını düzenleyen 21, 23, 27, 30, 31 ve 32 nci maddelerine tabi değildir.

6.4. 2981 Sayılı Kanun Kapsamına Giren Yapıların Durumu

2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlem-

ler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun, bu Kanun kapsamında kalan ve 10 Kasım 1985 tarihinden önce yapılmış yapıların belli şartları taşınmaları halinde imar affından yararlanmalarını öngörmüştür.

Kanunun 9 uncu maddesine göre kendisine ait arsa üzerinde imar mevzuatına aykırı yapı yapılmış ise;

- Yapı, korunacak durumda ise, müraaata dilekçesine ekli tespit ve değerlendirme belgelerine göre gerekli harçlar tahsil edilmek suretiyle hemen,
- Yapı, ıslah edilerek korunacak durumda ise, ıslah edildikten sonra hemen,

Yapı ruhsatı veya kullanma izni verilir.

Kanunun 7 nci maddesinde Kanun kapsamında kalan yapılar için kişilerin bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç (6) ay içerisinde ilgili idarelere müracaat etmesi (yurt dışında çalışan işçiler ile daimi görevde bulunanlar ve görevi yurt dışında üç aydan fazla devam edenler için müracaat süresi 12 aydır) öngörülmüş, 07.06.1986 tarihinde yürürlüğe giren 3290 sayılı Kanunun Geçici 3 üncü maddesinde de çeşitli nedenlerle müracaat hakkını kullanmayanlar için (6) aylık bir müracaat süresi tanınmıştır. Bu nedenle, imar affından yararlanması muhtemel olan taşınmazlarını, yıkım kararı alınmadan önce durumlarının 2981 sayılı Kanuna göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda idarece inşaatın başlama tarihi konusunun araştırılması ve sonucuna göre yapının imar affından yararlanıp yararlanamayacağının tespiti gerekir. Özellikle ilk maliki tarafından 2981 sayılı

Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulan yapıların, durumlarının ve 2981 sayılı Kanundan yararlanıp yararlanmadıkları tespit edilmeden yıkım ve para cezası işlemleri tesis edilmemesi gerekir¹.

2981 sayılı Kanununun 7 nci maddesine göre; süresi içinde belediye veya valiliğe müracaat etmeyen kişilere ait yapıların değerlendirme işlemleri belediye veya valiliklerce resen yapılır. Aynı madde gereği, süresi içinde belediye veya valiliğe müracaat eden fakat 2981 sayılı Kanuna göre kurulan yeminli özel teknik bürolara başvurmayan kişilere ait yapıların belediye veya valilikçe tespit ve değerlendirme işlemleri resen tamamlanır. Bu hükümler de göstermektedir ki bir yapının 2981 sayılı Kanundan yararlanması için mutlaka yapı sahibi tarafından bir başvuru yapılması zorunlu değildir. Bu nedenle, yıkılması planlanan ve 2981 sayılı Kanunda yazılı şartları taşıyan yapıların yıkımından önce, 2981 sayılı Kanun kapsamında yapılmış bir başvuru olmasa bile bu Kanuna göre değerlendirilmesi gerekir.

6.5. Şantiye Binaları

Şantiye binaları, ruhsat alınarak yapısına başlanılan esas binanın bitmesinden sonra ve yapı kullanma izni verilmesinden önce yıkılmak üzere esas binanın yapımı için gerekli nitelikte ve büyüklükte inşa edilen geçici nitelikte yapılar oldukları için ruhsata tabi değildirler. Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğine göre şantiye binaları, yapı ruhsatı alınan parsellerde yapılabilir. Şantiye binası için ayrıca yapı ruhsat aranmaz².

Ancak Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğine göre, şantiye binasının inşaat tamam-

1 Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 20.04.1990, E: 1990/670, K: 1990/101, Danıştay 6. Dairesi, 05.02.2006, E: 2005/141, K: 2006/5651

2 Danıştay 6. Dairesi, 18.03.1997, E: 1996/1411, K: 1997/1423

landıktan sonra kullanılabilmesi için, şantiye binasına plan ve mevzuat kapsamında yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni düzenlenmesi şarttır. Aksi halde şantiye binası yıktırılmadan esas binaya yapı kullanma izni düzenlenemez.

6.6. Plansız Alanda Bulunan Madencilik Tesisleri

3213 sayılı Maden Kanununun 7 nci maddesine göre imarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müstemilatı, inşaat ve yapı kullanma iznine tabi değildir. Ancak, yapıların fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve ilgili il özel idaresine bildirilmesi zorunludur.

7. RUHSAT VE EKLERİNE AYKIRILIK OLMADIĞI HALDE DURDURMA VE YIKIM KARARI ALINMASI

7.1. Genel Olarak

Ruhsat ve eklerine aykırı olarak inşa edilmiş yapılar hakkında inşaat durdurma kararı alınabilir. Ruhsat ve eklerine aykırılıktan, yapının inşaat ruhsatına ve eki projelere (mimari, statik, elektrik vb) aykırı olarak yapılmasının anlaşılması gerekmektedir. Yapının kullanım amacı dışında kullanılması yıkılmasını gerektirmez³.

Ruhsat ve eklerine uygun olarak tamamlanan binalarda, sonradan yapılan önemli değişiklikler de ruhsat ve eklerine aykırılık teşkil eder. Örneğin, açık olan balkonu kapalı hale getirmek ruhsata ve projeye aykırılık teşkil eder. Bunlar hakkında yıkım kararı alınabilir.

7.2. Kabili Tecviz Hata

Eğer yapının ölçüleri ile mimari projeler-

3 Danıştay 6. Dairesi, 09.06.1999, E: 1998/3254, K: 1999/3159

deki ölçüler arasında çok küçük fark mevcut ise buna kabili tecviz hata denmektedir. **Ancak kabili tecviz hatanın ne oranda uygulanacağı konusunda mevzuatımızda hüküm bulunmamaktadır. Uygulama genellikle binde 5 olarak uygulanmaktadır.** Örneğin projesinde 10x10 m. taban alanına sahip bina açısından 10,05 m. ölçüler, kabili tecviz hata olarak kabul edilmektedir.

Kabili tecviz hata hallerinde yıkım uygulanmaz. Ancak kabili tecviz hatanın kabul edilebilmesi için yapının kendi parseli dışına taşmaması gerekir. Yapının başkasına ait parselde tecavüz etmesi halinde bu kuralın uygulanması mümkün değildir⁴.

7.3. Başkasının Taşınmazına Tecavüzlü Yapı

Ruhsat ve eklerine aykırı olarak başkasının yapısına tecavüz eden taşınmazlar hakkında da doğrudan yıkım kararı verilmemesi gerekir. Çünkü (imar mevzuatına aykırı olmamak şartı ile) başkasının taşınmazına tecavüz eden yapının malikinin diğer taşınmaz maliki ile anlaşması ve Medeni Kanunun taşkın yapılarla ilgili hükümleri gereğince sorunun çözümlenmesi mümkündür. Bu nedenle, bu tür yapılarda inşaat durdurulduktan sonra; taşınmazın imar mevzuatına ve plana uygun olup olmadığı yada taşıyıcı sistemlerinde esaslı değişiklik yapılmaksızın mevzuata uygun hale getirilmesi mümkün ise; yapı malikine tecavüz ettiği taşınmaz maliki ile anlaşması ve yapısını imar mevzuatına uygun hale getirmesi için bir aylık süre tanınması gerekir.

Verilen süre içerisinde gerekli düzeltmeler yapılırsa inşaatın devamına müsaade edilir. Yapılmazsa yıkım kararı alınır. Kesinleşmesini müteakiben taşınmaz yıkılır.

Eğer tecavüzlü yapının düzeltilmesi mümkün değilse, tecavüz edilen taşınmazın malikinin muvafakati olsa bile süre verilmesine gerek yoktur. Yıkım kararı alınması gerekir.

7.4. Hatalı Olarak Düzenlenen Ruhsata ya da Onaylanan Projelere Dayanılarak Yapılan Yapılar

Danıştayın çeşitli kararlarında sıkça vurguladığı üzere imar planına ve imar mevzuatına aykırı olarak düzenlenen veya imar planı ve kendisi iptal edilen ruhsata ya da onaylanan projelere dayalı olarak yapılan yapılar kazanılmış hak teşkil etmezler. Bu nedenle, davalı idarece verilen fakat imar planına ve mevzuatına aykırı olan ruhsat ve eki projesine uygun olarak inşa edilen yapının, imar mevzuatı ve plana uygun hale getirilmesi yolunda işlem tesis edilebilir⁵.

İmar planına ve imar mevzuatına aykırı olarak düzenlenen veya imar planı ve kendisi iptal edilen ruhsata dayanılarak yapılan yapının o anki durumunun tespiti amacıyla yapı tatil tutanağının düzenlenebileceği ve yapının durdurulabileceği kabul edilmektedir. Ancak yıkımın ya da uygun hale getirme işleminin yapı sahibi tarafından yerine getirilmesi durumunda, yapı sahibinin uğradığı zararın idarece tazmin edilip edilmeyeceği, ya da bu işlemlerin idare tarafından yerine getirilmesi durumunda yıkım ya da uygun hale getirme masraflarının yapı sahibinden tahsil edilip edilmeyeceği sorusu akla gelecektir. Kanaatimizce burada hem idare hem de ruhsat sahibi kusurları oranında sorumludur. İdare proje onaylama ya da ruhsat düzenleme aşamasında projenin ve ruhsatın imar planına ve imar mevzuatına uygunluğunu kendiliğinden araştırmak

4 Danıştay 6. Dairesi, 03.05.1994, E: 1993/3323, K: 1994/1794

5 Danıştay 6. Dairesi, 17.09.2007, E: 2005/3064, K: 2007/4899

zorunda olduğu için uygun hale getirmenin yapı sahibi tarafından yapılması durumunda yapı sahibinin uğradığı zararı kusuru oranında tazmin etmelidir. Bu husus, Anayasanın 125 nci maddesi gereğidir.

Danıştay 14. Dairesinin, yukarıda verdiğimiz 28.2.2013 tarihli ve E: 2011/14794, K: 2013/1444 kararında bu durumda olan yapıların bedeli ödenmeden yıkım işlemi yapılamayacağına karar verilmiştir.

7.5. Yapı Durdurma veya Tespit Tutanağı Düzenlenmeden Yıkım Kararı Alınması

32 nci madde hükümlerine göre, ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılar hariç, ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığının ilgili idarece tespit edilmesi, fenni mesulce ihbarı veya herhangi bir şekilde bu durumun öğrenilmesi halinde inşaatın durdurulması ve o andaki durumun tespiti için yapı durdurma tutanağı düzenlenerek, inşaatın durdurulması gerekir⁶.

Yapı tatil (durdurma) tutanağı, İmar Kanununun 32 nci maddesinde ayrıntılı olarak tarif edilmiş olan ve yıkımdan önce mutlaka tutulması gereken bir belgedir⁷.

Tespit, yıkım işleminin ilk aşamasıdır. İmar mevzuatı uyarınca, idare tarafından ruhsatlı yapıdaki ruhsata aykırılığın tespit edilmesi, tespite ilişkin tutanağın yapı yerine asılması, bir nüshasının da muhtara bırakılması suretiyle ilgisine tebliğ edilmesi gerekmektedir. Böylece ilgiliye bu tarihten itibaren bir ay içinde söz konusu aykırılığı giderme veya bu aykırılık nedeniyle ruhsat başvurusunda bulunma imkanı tanınmak-

tadır. Bu nedenle, tutanak düzenlenmeden doğrudan yapının tamamının yıkılması sonucuna yol açacak şekilde inşaat ruhsatının ve yapı kullanma izin belgesinin iptali yönünde işlem tesis edilmesi, mevzuata aykırıdır. Bu nedenle yapı tatil tutanağı düzenlenmeksizin yıkım kararı verilmesi, tek başına iptal nedenidir. 3194 sayılı Kanunun 32 nci maddesinde belirtildiği şekilde usulüne uygun olarak düzenlenmiş yapı tatil tutanağı olmadan, sadece tespit tutanağına dayanılarak tesis edilen yıkım işleminde hukuka uyarlık bulunmamaktadır⁸.

Keza başka isimle bir belgeden sonra yıkım aşamasına geçilmesi de, işlemi hukuka aykırı hale getirmektedir⁹.

8. Devamı

Çalışmamızın gelecek sayıda yayımlanacak son bölümünde; *inşaatın durdurulma nedeninin tutanakta açıkça belirtilmemesi, tutanakta tebligata dair hususların bulunmaması, durdurma tutanağının yapıya asılmaması, kısmen aykırı yapının tamamını durdurulması ve mühürlenmesi, yapının ruhsatlandırılmaması veya yıkılmaması durumunda idarece gerçekleştirilecek yıkımın masraflarının yüzde yirmi fazlasıyla tahsil edileceğine dair bildirimde bulunulması, ruhsat alınması için uygun süre verilmemesi* gibi hukuka aykırılıklar irdelenecektir.

KAYNAKÇA

Ersöz, A. Kürşat (2015), Bir İdari İşlem Olarak Yıkım Kararı, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, Sa. 3

Şimşek, Suat (2010) İmar Hukuku, Milli Emlak Kontrolörleri Derneği Yayını, Yıl: 2010, Ankara

6 Şimşek, Suat (2010) İmar Hukuku, s: 689

7 Ersöz, A. Kürşat (2015), Bir İdari İşlem Olarak Yıkım Kararı, s: 108

8 Danıştay 14. Dairesi, 18.06.2014, E: 2014/1623, K: 2014/6892, Danıştay 6. Dairesi, 05.12.2006, E: 2005/141, K: 2006/5651

9 Danıştay 14. Dairesi, 01.06.2011, E: 2011/5192, K: 2011/5

PERSONELE YAPILAN FAZLA, YERSİZ VE HAKSIZ ÖDEME HANGİ HALLERDE GERİ TAHSİL EDİLEBİLİR?

Mustafa Kemal ÇAYIROĞLU

Rektör Danışmanı
Mali Hizmetler Uzmanı

ÖZET

Kamu idarelerinde görevli personellere, mevzuatın yanlış yorumlanmasından veya bilgi eksikliğinden, bazen ise personelin yanlış beyanından kaynaklanan fazla, yersiz ve haksız ödemeler yapılabilmektedir.

Bu çalışmanın konusunu; personele yapılan fazla, yersiz ve haksız ödemelerin geri alınıp alınmayacağı ve hangi şartlarda nasıl geri alınabileceği oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Fazla ödeme, yersiz ödeme, haksız ödeme, angarya ve angarya yasağı.

1. GİRİŞ

Çalışma, iş görme kişinin serbest iradeyle yüklediği bir faaliyet, diğer bir deyimle serbest iradeyle üstlenilen bir yüküdür. Bu yükün kişiye zorla kabul ettirilmesi, kendisinin, iradesi dışında bir faaliyette bulunmaya mecbur bırakılması hem kişi hürriyetiyle bağdaşmayan bir husustur; hem de bu duruma sokulan kişi için bir eziyet teşkil eder. Bu nedenle Anayasamızda zorla çalıştırma yasaklanarak, angarya yasağı getirilmiştir.¹ “Angarya”, kişinin emeğinin karşılığını almadan zorla çalıştırılmasıdır.

Anayasa Mahkemesi tarafından “angarya”; “bir maldan ya da bir kişinin çalışmasından karşılıksız yararlanma” şeklinde tanımlanmıştır.² Buna göre angarya, zorla çalıştırmanın bedel ödenmeksizin yaptırılan şekli olarak kabul edilebilir.

¹ 1982 Anayasasının 18 inci maddesi.

² Anayasa Mahkemesinin 14/01/2014 tarih ve 2013/5062 sayılı kararı.

O halde personele emeğinin karşılığı olarak bir ödeme (maaş veya ücret) yapılması gerekmektedir. **Aylık ya da maaş deyimi;** memurlara hizmetleri karşılığında ödenmekte olan parayı ifade etmekte, **ücret deyimi ise** daha çok işçilere ve özel kesimde çalışanlara ödenen paranın karşılığı olarak kullanılmaktadır. Gerek memur statüsünde gerekse işçi statüsünde görev yapan personele ödenen maaş veya ücret bir yazılı kurala (kanun, toplu sözleşme, karar gibi) dayanmakta, aynı zamanda hesaplanması uzmanlık gerektirecek kadar detay ve değişik kalemleri bulunmaktadır. Bu sebeplerle veya personelin yanlış beyanı sonucu zaman zaman olması gerektiğinden fazla ödeme söz konusu olabilmektedir.

2. PERSONELİN ÖZLÜK HAKLARI

Anayasamızın 55 inci maddesinde; “Devlet, çalışanların yaptıkları işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri

alır” hükmü; 128 inci maddesinde de; “Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işleri kanunla düzenlenir.” hükmü yer almaktadır. Ancak, 2010 yılında 5982 sayılı Kanun³ ile bu maddede ek düzenleme yapılarak “ancak, mali ve sosyal haklara ilişkin toplu sözleşme hükümleri saklıdır” cümlesi eklenmiştir. Hal böyle olunca kamu idarelerinde görev yapan personelin özlük hakları kanun ve toplu sözleşmelerle belirlenir hale gelmiştir.

Bilindiği üzere, kamu idarelerinde görev yapan ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa (DMK) tabi olan personellere yapılacak zam, tazminat, ikramiye, ek ödeme gibi özlük hakkı düzenlemeleri mevcut mevzuat hükümleri dikkate alınarak 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu⁴ hükümleri uyarınca yetkili sendika ile Hükümet temsilcileri arasında, belediye ve mahalli idarelerde görevli personele 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin (KHK) ek 15 inci maddesi uyarınca ödenen “sosyal denge tazminatı” ise yetkili sendika ve kurum yetkilileri arasında yapılan toplu sözleşme ile belirlenmektedir.

İşçi statüsünde görev yapan personelin özlük hakları ise 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu⁵ hükümleri doğrultusunda yetkili sendika ile kurum temsilcileri arasında yapılan toplu sözleşme ile belirlenmektedir.

Kamu görevlilerinin kanun ve toplu sözleşmelerle belirlenen özlük haklarından fazla yapılan ödeme “**yersiz ödeme**” diye adlandırılmaktadır.

3 13/05/2010 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 5982 sayılı Kanunun 12 nci maddesi.

4 23/08/2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 4688 sayılı Kanunun 28-32 nci maddeleri.

5 07/10/2012 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6356 sayılı Kanunun 45-48 inci maddeleri.

3. YERSİZ ÖDEMELER İLE İLGİLİ ÖRNEKLER

Örnek-1: Memurlara her ay ödenen çocuk yardımının eşlerden birine ödenmesi gerekirken ikisine birden ödenmesi, 72 yaş aşan çocuk için ödenen yardımın katsayısının 500’den 250’ye düşürülmemesi, evlenen veya 25 yaşını dolduran çocuk için yardım ödemeye devam edilmesi⁶,

Örnek-2: Taşınır kayıt kontrol yetkisi veya taşınır mal sorumlusu olarak görev yapan ancak kadro unvanı uyarınca “mali sorumluluk zammı” aldığı halde personele toplu sözleşme gereği “mali sorumluluk zammı” ödenmesi veya personel bu görevden ayrıldığı halde “mali sorumluluk zammı” ödemeye devam edilmesi⁷,

Örnek-3: Eşi çalışan memura sehven veya personelin yanlış beyanına göre “aile yardımı” ödenmesi⁸,

Örnek-4: Teknik hizmetler sınıfında bulunan personele fiilen arazide çalışmadıkları halde “arazi tazminatı” ödenmesi⁹,

Örnek-5: Belediyelerde, zabıta ve itfaiye hizmetlerinde fiilen çalışan personele (destek hizmeti yürüten personel hariç), belediye meclisi kararı ile tespit edilen maktu ödemenin fiilen bu görevi yapmadığı halde ödenmesi¹⁰,

Örnek-6: Personele ödenen özel hizmet tazminatı (ÖHT) veya yan ödemenin (iş

6 657 sayılı DMK’nın 202, 203 ve 205 inci maddesi.

7 23/08/2015 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Kamu Görevlilerinin Genel ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 Ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3 üncü Dönem Toplu Sözleşmenin 12 nci maddesi.

8 657 sayılı DMK’nın 202 nci maddesi uyarınca eşi çalışmayan personele her ay aile yardımı ödenir.

9 2006/10344 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararının 11 sayılı cetvelinin (E) Teknik hizmetler bölümünün 6 ncı fıkrası uyarınca; büro, atölye, ısı santrali, laboratuvar, tesis, işletme, fabrika ve hizmet binaları dışında fiilen arazi, şantiye, inşaat, baraj, park, bahçe, maden, açık alanlarda görev yapanlara arazi tazminatı ödenir.

10 24/12/2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan 6767 sayılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli (K) cetvelinin III/B-1 inci maddesi.

güçlüğü, iş riski, temininde güçlük ve mali sorumluluk zammı) Devlet Memurlarına Ödenecek Zam Ve Tazminatlar İlişkin Bakanlar Kurulu Kararında ve toplu sözleşmelerle belirlenen oranlardan fazla veya eksik ödenmesi¹¹,

Örnek-7: İşçi statüsünde görev yapan personele ödenmesi gereken ikramiye hesaplanırken 01/07/2017 tarihinden sonra uygulanacak 4.732,48 TL kıdem tazminatı yıllık tavan tutarının aşılması¹²,

Örnek-8: Kendisi veya bakmakla yükümlü olduğu engelli aile fertleri için vergi indiriminden yararlanan personelin, engel oranının değiştiğini veya engelinin kalktığı idareye bildirilmemesi veya süreklilik içermeyen engelli raporunun her yıl yenilenmemesi sonucu önceki oran üzerinden vergi indirimine devam edilmesi.^{13,14}

4. YERSİZ, FAZLA VE HAKSIZ ÖDEMELEDE İZLENECEK YOL

Yersiz, fazla ve haksız ödemeler, bazen tahakkuk birimlerinde görevli personelin mevzuatı yanlış yorumlamasından veya maddi hatadan olabileceği gibi bazen de memur veya işçinin yanlış beyanından kaynaklanabilmektedir.

Personele yersiz, fazla ve haksız ödemelerin geri alınmasına ilişkin olarak tesis edilecek işlemler 16 nolu Kişilerden Alacaklar Tebliği¹⁵ göre yürütülmelidir.

11 05/05/2006 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 2006/10344 sayılı BKK (Muhtelif Kararlar ile değişiklik yapılmış olup, güncel haline <http://www.bumko.gov.tr/TR,1017/devlet-memurlarina-odenecek-zam-ve-tazminatlar-ilişkin-kararlar.html> adresinden erişilebilir.

12 Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Kontrol Genel Müdürlüğünün 04/07/2017 tarihinde yayınladığı "mali ve Sosyal Haklar" Genelgesinin 4 üncü maddesi.

13 30/03/2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik

14 27/12/2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 296 nolu Gelir Vergisi Tebliğinin 3/2-c fıkrası uyarınca "Birinci derece engelliler için 900 TL", "İkinci derece engelliler için 470 TL", "Üçüncü derece engelliler için 210 TL" vergi indirimi uygulanması gerekmektedir.

15 20/02/2004 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 16 nolu Teb-

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun Kararına¹⁶ göre; idarece mevzuata aykırı şekilde yapılan terfi veya intibak işlemleri sonucu personele ödenen yersiz ödemeler, işlem personelin yanlış veya idareyi yanıltıcı beyanından kaynaklanmıyorsa ve kolayca fark edebileceği türden değilse, işlemin mevzuata aykırılığı fark edildiğinde, ilk ödemeden itibaren 60 gün içinde yersiz ödeme geri alınabilmektedir. Bu süre aşıldıktan sonra ise personelin muvafakati dışında geri alınması mümkün değildir.

Kamu idareleri, personellerine yapmış oldukları, yersiz, fazla ve haksız ödemeyi fark ettikten sonra aşağıda belirtilen yolu izlemeleridir:

a) *Kanuna aykırı şekilde yapılan terfi veya intibak işlemine ya da başka usulde yapılan yersiz veya fazla ödemeye o memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi ya da idareyi aldatıcı belge ibraz etmesi sebep olmuşsa, yersiz ödenen tutar 60 günlük süreye bağlı kalınmaksızın her zaman geri alınması mümkündür.*

b) *İdarece yapılan işlem, yapıldığı tarih itibarıyla, idare hukuku yönünden yoklukla malül (sakat) ise ve özel hukuk yönünden de mutlak butlan ile sakat olmuşsa (hukuki hiçbir dayanağı olmadığı için yok hükmünde olması), 60 günlük süreye bağlı kalınmaksızın her zaman geri alınması mümkün bulunmaktadır.*

c) *Yapılan terfi ve intibakta memurun kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata mevcut olduğu halde idareyi haberdar etmemişse, 60 günlük süreye bağlı kalınmaksızın her zaman geri alınması mümkün bulunmaktadır.*

Ancak, bu hukuka aykırı işlem sebebiyle yapılan fazla, yersiz ve haksız ödemelerin geri alınmasında genel hükümlere göre yani

liğ

16 14/6/1974 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 22/12/1973 tarihli ve E. No. 1968/8, K.No.1973-14 sayılı Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu Kararı.

10 yıllık zaman aşımı¹⁷ süresinin dikkate alınması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen istisnai haller dışında kalan ve idarenin kendi ihmali ve bilgi azlığı gibi nedenlerden kaynaklanan idari işlemlere dayanılarak yapılan fazla ve yersiz ödemelerin ise (Örneğin; bir memura, memurun bilgisi dışında idarece fazla ve yersiz maaş, ücret, tazminat ödenmesi gibi), **ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere 60 günlük dava açma süresi içinde geri istenmesi mümkündür.** Bu durumda kamu görevlilerinin herhangi bir tazmin kararıyla karşı karşıya kalmamaları için, fazla ödenen paraların genel hükümlere göre zaman aşımı süresi içinde tahsili gerekmektedir.

5. SONUÇ

Kamu idareleri ilk önce **personele yapılan yersiz, fazla ve haksız ödemelerin, personelin yanlış beyanından mı yoksa idareden mi kaynaklandığı üzerinde durulması gerekmektedir.** Yersiz ödeme personelin yanlış beyanından kaynaklanıyorsa veya kolaylıkla anlayacağı türden veya miktarda ise idare yersiz ödemeyi faizi ile birlikte her zaman geri alabilir. Yanlış ödeme idareden kaynaklanıyorsa ve personelin anlayamayacağı miktar veya türden ise 60 günlük dava açma süresi içinde geri istenmelidir.

Kendine yersiz ödeme yapılan personelden daha sonra bu ödemenin tahsilatı, çalışanların verimini düşürdüğü yadsınamayacak bir gerçektir. Bu sebeple, idareler, yersiz, fazla ve haksız ödemelerin önüne geçmek ve bu tür konularda çalışanları ile çatışma içine girmemesi için personel ödemelerini otomasyon programı üzerinden yapılması, sistemin zaman zaman kontrol edilerek, girilen parametreleri doğruluğunun test edilmesi ve bu işlerde görevli personelin güncel mevzuatı takip ederek, eğitimlerle kendini geliştirmesinin önu açılması önerilmektedir.

17 24/12/2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 5018 sayılı Kanunun 74'ncü maddesi.

KAYNAKÇA

1982 Anayasası

5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 13/05/2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Ve Toplu Sözleşme Kanunu, 23/08/2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

Kamu Görevlilerinin Geneline ve Hizmet Kollarına Yönelik Mali ve Sosyal Haklara İlişkin 2016 ve 2017 Yıllarını Kapsayan 3. Dönem Toplu Sözleşme, 23/08/2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

2017 Yılı, 6767 sayılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ekli (K) cetveli, 24/12/2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

Devlet Memurlarına Ödenecek Zam Ve Tazminatlara İlişkin 2006/10344 sayılı BKK

Özürlülük Ölçütü, Sınıflandırması ve Özürlülere Verilecek Sağlık Kurulu Raporları Hakkında Yönetmelik, 30/03/2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

5018 sayılı Kamu Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 24/12/2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

16 nolu Kişilerden Alacaklar Tebliği, 20/02/2004 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

6356 sayılı Sendikalar Ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, 07/10/2012 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

Anayasa Mahkemesinin 14/01/2014 tarih ve 2013/5062 sayılı kararı

296 nolu Gelir Vergisi Tebliği, 27/12/2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı

Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Kontrol Genel Müdürlüğünün 04/07/2017 tarihinde yayınladığı "Mali ve Sosyal Haklar" Genelgesi

KURUMLARA VERİLEN BANKA PROMOSYONLARININ KAMU KAYNAĞI NİTELİĞİ VE YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

Ahmet ARSLAN

Denetçi
SM Mali Müşavir

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, gerçek veya tüzel kişiler tarafından çeşitli nedenlerle kamu idarelerine bağış, hibe, promosyon şeklinde bağış ve yardım yapılabilmektedir.

Söz konusu gelirler gönüllü ve karşılıksız olduğu için bunların belli yasal düzenlemeler doğrultusunda belgelendirilmesi, kayıt altına alınması ve harcanmasında bazı yanlışlık ve eksiklikler bulunmaktadır.

Bu yazımızda bankalar tarafından maaş promosyonu ya da mevduatın kendilerinde bulundurulması karşılığında hibe olarak verilen değerlerin kamu kaynağı niteliği ve bunlarla ilgili yasal olarak yapılması gereken işlemler irdelenecektir.

2. ALINAN BAĞIŞ VE YARDIMLAR KAMU KAYNAĞI MIDIR?

Kamu kaynağı 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 3 üncü maddesinin (g) bendinde; *Borçlanma suretiyle elde edilen imkânlar dahil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerler* olarak tanımlanmıştır.

Söz konusu tanımda geçen “kamu geliri” ise aynı Kanun maddesinin (i) bendinde; *Kanunlarına dayanılarak toplanan vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay veya benzeri gelirler,*

faiz, zam ve ceza gelirleri, taşınır ve taşınmazlardan elde edilen her türlü gelirler ile hizmet karşılığı elde edilen gelirler, borçlanma araçlarının primli satışı suretiyle elde edilen gelirler, sosyal güvenlik primi kesintileri, alınan bağış ve yardımlar ile diğer gelirler” olarak ifade edilmiştir.

Söz konusu kanun maddesine göre, kamu idarelerince alınan bağış ve yardımlar kamu geliri, kamu gelirleri ise kamu kaynağı olduğuna göre kamu idarelerince alınan bağış ve yardımların kamu kaynağı olduğu konusunda şüphe bulunmamaktadır.

Nitekim, Danıştay 1. Dairesinin 03.12.2008 tarih ve 2008/1222 E., 2008/1319 K.nolu kararında da;

“... ”

Gereği Görüşülüp Düşünüldü:

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanunun amacının, kalkınma planları ve programlarında yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde elde edilmesini ve kullanılmasını, hesap verilebilirliği ve mali saydamlığı sağlamak üzere, kamu mali yönetiminin yapısını ve işleyişini, kamu bütçelerinin hazırlanmasını, uygulanmasını, tüm mali işlemlerin muhasebeleştirilmesi, raporlanmasını ve mali kontrolünü düzenlemek olduğu,

2 nci maddesinde, bu Kanunun merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerini, sosyal güvenlik kurumlarını ve mahalli idarelerden oluşan genel yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin mali yönetimini ve kontrolünü kapsadığı, 3 üncü maddesinin (e) bendinde, mahalli idarenin, yetkileri belirli bir coğrafya olan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idareler olduğu, (g) bendinde, kamu kaynaklarının, borçlanma suretiyle elde edilen imkanlar dahil kamuya ait gelirler, taşınır ve taşınmazlar, hesaplarda bulunan para, alacak ve haklar ile her türlü değerler olduğu, (i) bendinde, kamu gelirinin, kanunlarına dayanılarak toplanan vergi, resim, harç, fon kesintisi, pay veya benzeri gelirler, faiz, zam ve ceza gelirleri, taşınır ve taşınmazlardan elde edilen her türlü gelirler ile hizmet karşılığı elde edilen gelirler, borçlanma araçlarının primli satışı suretiyle elde edilen gelirler, sosyal güvenlik primi kesintileri, alınan bağış ve yardımlar ile diğer gelirler olduğu, 11 inci maddesinde, bakanlıklarda müsteşarın, diğer kamu idarelerinde en üst yöneticinin, il özel idarelerinde valinin ve belediyelerde belediye başkanının üst yönetici olduğu, üst yöneticilerin, idarelerinin stratejik planlarının ve bütçelerinin kalkınma planına, yıllık programlara, kurumun stratejik plan ve performans hedefleri ile hizmet gereklerine uygun olarak hazırlanması ve uygulanmasından, sorumlulukları altındaki kaynakların etkili, ekonomik ve verimli şekilde elde edilmesi ve kullanımını sağlamaktan, kayıp ve kötüye kullanımın önlenmesinden, mali yönetim ve kontrol sisteminin işleyişinin gözetilmesini, izlenmesini ve bu Kanunda belirtilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinden Bakana, mahalli idarelerde ise meclislerine karşı sorumlu oldukları, 40 inci maddesinde, kamu idarelerine yapılan her türlü bağış ve yardımın bütçelerine gelir kaydedileceği, 11 nci maddesinde de, sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idare

bütçelerinin hazırlanması ve uygulanması ile diğer mali işlemlerin, bu Kanun hükümleri saklı kalmak kaydıyla, ilgili kanunlarındaki hükümlere tabi olduğu, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 44 üncü maddesinde, ilin stratejik planına uygun olarak hazırlanan bütçenin, il özel idaresinin mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini göstereceği, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin vereceği, bütçeye ayrıntılı harcama programları ile finansman programlarının ekleneceği, bütçe dışı harcama yapılamayacağı, Vali ve harcama yetkisi verilen diğer görevlilerin bütçe ödeneklerinin verimli, tutumlu ve yerinde harcanmasından sorumlu olduğu, 48 inci maddesinde, il özel İdaresi bütçesi ile muhasebe işlemlerine ilişkin esas ve usullerin Maliye Bakanlığının görüşü alınarak İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği, İl Özel İdare Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliğinin 83 üncü maddesinde, il özel idaresince bağış ve yardım olarak tahsil olunan paraların bütçe gelirleri hesabına alacak olarak kaydedileceği, 13 üncü maddesinde, gelir bütçesinin vergi gelirleri, vergi dışı gelirler, yardım ve fonlardan oluştuğu hükümlerine yer verilmiştir.

Dosyanın incelenmesinden ... İl Özel İdaresi ile ... Bankası arasında imzalanan 6.4.2005 tarihli maaş ödeme protokolü uyarınca İl Özel İdaresi personelinin maaşlarının ... Bankasına yatırılması karşılığında anılan banka tarafından ... YTL tutarında promosyonun İl Özel İdaresine verilmesinin kararlaştırıldığı, 20.4.2005 tarihinde promosyon parasının İl Özel İdaresi hesabına yıllık maaş protokolü için ödenen bağış olarak yatırıldığı, ... Valisi ... tarafından beğenilen ve pazarlığı yapılan 2001 model ... marka aracın alınması amacıyla 20.4.2005 tarihinde İl Özel İdare Müdürü ...* in yazılı talimatıyla promosyondan ... YTL'nin aracın satıcısına gönderildiği, aracın ... Bankasınca alınmadığı sadece banka üzerinden para transferi yapıldığı, promosyon

parasından geriye kalan ... YTL'nin ise plazma televizyon, bilgisayar gibi İl Özel İdaresinin diğer ihtiyaçları için kullanıldığı, ön inceleme-ci tarafından anılan promosyon hesabından ...'un eşinin uçak biletlerinin ödendiği bu şekilde kişisel harcamalarda kullanıldığı iddia edilmekte ise de uçak biletlerinin ...'un şahsına ait kredi kartı ile ödendiği, promosyondan kişisel bir harcamasının bulunmadığı, ancak yukarıda anılan hükümlere göre, ... Bankası tarafından İl Özel İdaresine promosyon adı altında bağış olarak verilen ... YTL» nin bir kamu geliri olduğu, bu nedenle öncelikle İl Özel İdaresi bütçesinin alacak hesabına gelir olarak kaydedilerek, etkili, ekonomik ve verimli şekilde kullanılması gerektiği dikkate alındığında ilgililer tarafından yapılan harcamaların mevzuata uygun olarak yapılmadığı anlaşıldığından, İçişleri Bakanının soruşturma izni verilmesine ilişkin 14.7.2008 günlü, Tef.Ku.Bşk.2008/136 sayılı kararına yapılan itirazların reddine, dosyanın gereği yapılmak üzere karar ekli olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, kararın birer örneğinin İçişleri Bakanlığı ile itiraz edenlere gönderilmesine 3.12.2008 gününde oyçokluğuyla karar verildi.”

denilmektedir.

3. MAAŞ ÖDEME PROTOKOLÜ YA DA BANKACILIK HİZMET PROTOKOLÜ KAPSAMINDA PROMOSYON VB. ADLAR ALTINDA BANKALARDAN HİBE PARA ALINABİLİR Mİ?

Maaş promosyonu olarak adlandırılan ve kamu personelinin maaş ödemelerinin belli bir banka kanalıyla yapılması karşılığında söz konusu banka tarafından kamu idaresi ve/veya personeline maaş ödeme protokolünde belirlenen tutarda hibe para aktarılmaktadır.

Maaş ödeme dolayısıyla kamu personelinin ilgili bulunduğu kamu idaresine promosyon olarak aynı veya nakdi şekilde hibe

işlemleri 2007/21 sayılı Başbakanlık Genelgesinde yer alan “Yapılan protokoller uyarınca, banka tarafından verilecek promosyon miktarının tamamının personele dağıtılması genel ilke olarak benimsenmekle birlikte, toplam miktarın üçte birini geçmemek üzere Komisyonca belirlenecek tutar, birim personelinin ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmak üzere ayrılabilir.” hükmüne istinaden gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte söz konusu düzenleme 10.08.2010 tarihinden Resmi Gazete’de yayımlanan 2010/17 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle “Banka tarafından verilecek promosyon miktarının tamamı personele dağıtılacaktır.” şeklinde değiştirilerek maaş ödemeleri karşılığında kamu idarelerine banka tarafından promosyon ödemesi yapılması bir nevi yasaklanmıştır.

Dolayısıyla, kamu idareleri söz konusu genelgenin yayımlandığı tarihten sonra artık maaş ödeme promosyonu adı altında herhangi bir tutar alamayacaklardır. Bankadan alınan promosyon bedelinin tamamı doğrudan kurum personelinin banka hesabına aktarılacaktır.

Söz konusu yasağa rağmen promosyon adı altında hibe alınması halinde aşağıdaki bölümlerde de açıklanacağı üzere söz konusu para kamu geliri ve kamu kaynağı olarak değerlendirilecek ve ilgili mevzuatında açıklanan usul ve esaslara göre harcanacaktır.

4. KAMU İDARELERİNE YAPILAN BAĞIŞLAR KİMLER TARAFINDAN TESLİM ALINACAK?

Kamu idarelerine yapılan bağışların kimin tarafından teslim alınacağı bağışın nakdi ya da aynı olmasına göre değişmektedir.

5018 sayılı Kanunun “Muhasebe hizmeti ve muhasebe yetkilisinin yetki ve sorumlulukları” başlıklı 61 inci maddesinde gelirlerin ve alacakların tahsili görevi muhasebe yetkilisine (muhasebe müdürü, saymanlık

müdürü, malmüdürü, mali hizmetler müdürü) verilmiştir.

Kamu idaresine ait gelir ve alacakları tahsil görevi muhasebe yetkilisine verilmiş olmakla birlikte söz konusu gelir ve alacakların elden tahsili muhasebe yetkilisi tarafından değil, aynı kanun maddesinde muhasebe yetkilisi mutemedi olarak adlandırılan ve “muhasebe yetkilisi adına ve hesabına para ve parayla ifade edilebilen değerleri geçici olarak almaya, vermeye ve göndermeye yetkili olanlar” olarak tanımlanan görevliler tarafından tahsil edilir. Veznedar, tahsildar gibi görevleri yürütenler muhasebe yetkilisi mutemedi-ne birer örnektir.

Dolayısıyla, kamu idaresine yapılan nakdi bağışların ya kamu idaresinin banka hesabına ya da veznedar ya da tahsildar tarafından alındı düzenlenmek suretiyle tahsil edilmesi gerekmektedir.

Kamu idarelerine yapılan aynı yani taşınır mal şeklindeki bağışların ise muhasebe yetkilisi, muhasebe yetkilisi mutemedi ya da idarenin herhangi bir görevlisine değil, Taşınır Mal Yönetmeliğine göre idarede taşınır kayıt yetkilisi olarak görevlendirilmiş bulunan kişiye teslim edilmesi gerekmektedir.

5. KAMU İDARELERİNE YAPILAN NAKDİ YA DA AYNİ BAĞIŞLAR NASIL KAYDEDİLMELİDİR?

Kamu idaresine yapılan bağış ve yardımlar hangi amaçla yapılırsa yapılsın veya şarta bağlı ya da şartsız yapılsın kamu idaresinin vevne, envanter ve muhasebe kayıtlarına kaydedilmesi gerekir.

Zira, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Bağış ve yardımlar” başlıklı 40 ıncı maddesine göre;

- **Herhangi bir gerçek veya tüzel kişi tarafından, kamu hizmetinin karşılığı olarak veya kamu hizmetleriyle**

ilişkilendirilerek bağış veya yardım toplanamaz, benzeri adlar altında tahsilat yapılamaz.

- **Kamu idarelerine yapılan her türlü bağış ve yardımlar gelir kaydedilir. Nakdi olmayan bağış ve yardımlar, ilgili mevzuatına göre değerlemeye tâbi tutularak kayıtlara alınır.**
- **Kamu yararına kullanılmak üzere kamu idarelerine yapılan şartlı bağış ve yardımlar, bütçede açılacak bir tertibe gelir ve şart kılındığı amaca harcanmak üzere açılacak bir tertibe ödenek kaydedilir. Bu ödenekten amaç dışında başka bir tertibe aktarma yapılamaz.**

Söz konusu Kanuna göre ister nakdi isterse de aynı olsun alınan her türlü bağışın kamu idaresine gelir kaydedilmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda şartsız nakdi bağışların kamu idaresinin banka hesabındaki ortak havuza kaydedilmesi, şartlı bağışların ise kamu idaresinin banka hesabına aktarılma ile birlikte bağış miktarı kadar özel ödenek tahsisatının yapılması gerekmektedir. Şartsız bağışlar herhangi bir amaca özgü olarak yapılmadığından bu bağışlardan belli amaçlar için harcama yapılması yasal olarak mümkün değildir.

Hibe edilen taşınır mallar için ise taşınır işlem fişi düzenlenerek bunların kurumun envanter kayıtlarına alınması gerekir.

Zira, 5018 sayılı Kanuna istinaden yayımlanan Taşınır Mal Yönetmeliğinin,

“Sorumluluk” başlıklı 5 inci maddesinde;

Harcama yetkilileri taşınırların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak edinilmesinden, kullanılmasından, kontrolünden, kayıtlarının bu Yönetmelikte belirtilen esas ve usullere göre saydam ve erişilebilir

şekilde tutulmasını sağlamaktan sorumludur. Harcama yetkilileri taşınır kayıtlarının bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak tutulması ve taşınır mal yönetim hesabının hazırlanması sorumluluğunu taşınır kayıt yetkilileri ve taşınır kontrol yetkilileri aracılığıyla yerine getirir.

Harcama yetkilileri, taşınırlara ilişkin işlem ve kayıtların usule uygun olarak yapılıp yapılmadığını kontrol etmeye veya ettirmeye; kasıt, kusur veya ihmali sonucu kırılan, bozulan veya kaybolan taşınırların ilgililerden tazmini için gerekli işlemleri yapmaya veya yaptırmaya yetkilidir.

Kamu idarelerine ait taşınırların muhafazası ile görevli olan veya kendilerine kullanılmak üzere taşınır teslim edilen kamu görevlileri bu taşınırları en iyi şekilde muhafaza etmek, gerekli bakım ve onarımlarını yapmak veya yaptırmak, verilmiş amacına uygun bir şekilde kullanmak ve görevin sona ermesi veya görevden ayrılma halinde iade etmek zorundadırlar.

Kamu görevlilerinin kullanımına verilen dayanıklı taşınırlar, kullanıcıları tarafından başkasına devredilemez. Kullanıcılarının görevden ayrılması halinde söz konusu taşınırların ambara iade edilmesi zorunludur. Bu şekilde teslim yapılmadan personelin kurumla ilişkisi kesilmez.

Taşınırların muhafazasından ve yönetilmesinden sorumlu olanların, gerekli tedbirlerin alınmaması veya özenin gösterilmemesi nedeniyle taşınırın kullanılmaz hale gelmesi veya yok olması sonucunda sebep oldukları kamu zararları hakkında, 27/9/2006 tarihli ve 2006/11058 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Kullanılmak üzere kendilerine taşınır teslim edilen kamu görevlilerinin kasıt, kusur,

ihmal veya tedbirsizlik ya da dikkatsizlikleri nedeniyle oluşan kamu zararı, değer tespit komisyonu tarafından tespit edilecek gerçeğe uygun değer üzerinden, ilgili mevzuat hükümleri uygulanmak suretiyle tahsil edilir. Ortak kullanım alanına tahsis edilen dayanıklı taşınırlarda meydana gelen kamu zararı ise zararın oluşmasında kasıt, kusur veya ihmali olanlardan tahsil edilir.”

“Belge ve cetveller” başlıklı 10 uncu maddesinde;

“Taşınır işlemlerinde, işlem türüne göre aşağıda belirtilen belge ve cetveller kullanılır.

a) Taşınır İşlem Fişi (Örnek: 5; 5/A): İlgili mevzuatı çerçevesinde kabul edilerek teslim alınan taşınırların girişleri ile taşınırların çıkış ve ambarlar arasında devir işlemlerinde, dayanıklı taşınırların niteliklerini değiştiren esaslı onarım ve ilaveler sonucu değer artışlarında, kayıtlara esas olmak üzere 5 örnek numaralı Taşınır İşlem Fişi düzenlenir. Müze ve kütüphanelerdeki eserler için ise 5/A örnek numaralı Taşınır İşlem Fişi kullanılır. Taşınır İşlem Fişleri en az üç nüsha olarak düzenlenir ve her malî yıl başında “1”den başlamak üzere bir sıra numarası verilir. Fiş, dayanağını oluşturan belgenin tarihinden önceki bir tarihi taşıyamaz.

...

b) Taşınır Teslim Belgesi (Örnek: 6; 6/A): Taşınır Kod Listesinin (B) bölümünde gösterilen kara taşıtları ve iş makinelerinin bunları sürekli olarak kullanacak personele verilmesinde 6 örnek numaralı Taşınır Teslim Belgesi düzenlenir. Bu belge, vardiya usulü çalışılan yerlerde kullanılan kara taşıtları ve iş makineleri için işyerinde koordinasyonu sağlayan sorumlu yönetici adına düzenlenir. Sorumlu yönetici, kendisine teslim edilen taşıt veya iş makinesi ile kullanıcıyı ayrıca tutulacak kayıtlarda izler. Demirbaş, makine ve cihazların kamu görevlilerinin kullanımına verilmesinde

ise 6/A örnek numaralı Taşınır Teslim Belgesi düzenlenir.”

“Taşınırların kaydı” başlıklı 12 nci maddesinde;

“Kamu idarelerince bütün taşınırların ve bunlara ilişkin işlemlerin kayıt altına alınması esastır. Taşınır kayıtları, harcama birimleri itibarıyla yönetim hesabı verilmesine esas olacak şekilde tutulur. Her bir kaydın belgeye dayanması şarttır.

Bu çerçevede; a) Önceki yıldan devren gelen taşınırlar ile içinde bulunulan yılda herhangi bir şekilde edinilen veya elden çıkarılan taşınırlar, b) Taşınırlardaki kayıp, fire, yıpranma ve benzeri nedenlerle meydana gelen azalmalar, c) Sayım sonucunda ortaya çıkan fazlalar, miktar ve değer olarak kayıtlara alınarak takip edilir.”

“Kayıt zamanı, kayıt değeri ve değer tespit komisyonu” başlıklı 13 üncü maddesinde;

“Taşınırlar, edinme şekline bakılmaksızın kamu idaresince kullanılmak üzere teslim alındığında giriş; tüketime verildiğinde, satıldığında, başka harcama birimlerine devredildiğinde, bağışlandığında veya yardım yapıldığında, çeşitli nedenlerle kullanılamaz hale geldiğinde, hurdaya ayrıldığında veya kaybolma, çalınma, canlı taşının ölümü gibi yok olma hallerinde çıkış kaydedilir.

(2) Giriş ve çıkış kayıtları Taşınır İşlem Fişine dayanılarak yapılır.

Giriş ve çıkış kayıtlarında;

a) Satın alma suretiyle edinme ve değer artırıcı değişiklik hallerinde maliyet bedeli,

b) Bedelsiz devir, kullanılamaz hale gelme, yok olma ve hurdaya ayrılma hallerinde kayıtlı değeri,

c) Bağış ve yardım yoluyla edinilen taşınırlarda; bağış ve yardımda bulunan taraftan ispat edici bir belge ile değeri belirtilmiş

ise bu değer, belli bir değeri yoksa değer tespit komisyonunca belirlenen değer,

esas alınır.”

“Bağış ve yardım yoluyla edinilen taşınırların girişi” başlıklı 16 ncı maddesinde;

“Kanununun 40’ncü maddesi ile diğer mevzuat çerçevesinde bağış ve yardım olarak edinilen taşınırlar teslim alındığında, taşınır kayıt yetkilisi tarafından Taşınır İşlem Fişi düzenlenerek kayıtlara alınır. Fişin birinci nüshası bağış ve yardım edene verilir veya gönderilir.”

denilmektedir.

Edinilen taşınırların muhasebe birimine bildirilmesine ilişkin olarak Yönetmeliğin “Taşınır giriş ve çıkış işlemlerinin muhasebe birimine bildirilmesi” başlıklı 30 uncu maddesinde;

“Taşınır kayıt yetkilileri tarafından, kamu idarelerinin muhasebe kayıtlarında ilgili stok ve maddi duran varlık hesaplarında izlenen taşınırlardan; satılma suretiyle edinilenlerin giriş işlemleri ile değer artırıcı harcamaların giriş işlemleri ile değer artırıcı harcamalar için düzenlenen Taşınır İşlem Fişlerinin bir nüshası ödeme emri belgesi ekinde, muhasebe birimine gönderilir. Diğer şekillerde edinilen taşınırların girişleri ve maddi duran varlık hesaplarında izlenen taşınırların çıkışları için düzenlenen Taşınır İşlem Fişlerinin birer nüshasının, düzenleme tarihini takip eden en geç on gün içinde ve her durumda mali yıl sona ermeden önce muhasebe birimine gönderilmesi zorunludur. Ancak aynı muhasebe biriminden hizmet alan, aynı kamu idaresinin harcama birimleri arasında yapılan taşınır devirlerinde, devreden harcama birimince düzenlenen Taşınır İşlem Fişi muhasebe birimine gönderilmez.

Muhasebe kayıtlarında “150-İlk Madde ve Malzemeler Hesabı”nda izlenen tüketim malzemelerinin çıkışları için düzenlenen Taşınır

İşlem Fişleri muhasebe birimine gönderilmez. Bunların yerine, genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinde üç aylık dönemler itibarıyla, diğer idarelerde ise üç ayı geçmemek üzere üst yöneticiler tarafından belirlenen sürede kullanılmış tüketim malzemelerinin taşınır II nci düzey detay kodu bazında düzenlenen onaylı bir listesi, en geç ilgili dönemin son iş günü mesai bitimine kadar muhasebe birimine gönderilir.

Muhasebe yetkilileri, taşınır giriş ve çıkış işlemlerine ilişkin olarak kendilerine gönderilen Taşınır İşlem Fişlerinde gösterilen tutarları II nci düzey detay kodu itibarıyla ilgili hesaplara kaydeder.”

hükmü bulunmaktadır.

Merkezi Yönetim Muhasebe Yönetmeliğinin “(25 Maddi duran varlıklar) Hesap grubuna ilişkin işlemler” başlıklı 170 inci maddesinde; “Kamu idarelerinin bütçe dışı kaynaklardan edindiği maddi duran varlıklar gelirler hesabına kaydedilerek hesaplara alınır.” denilmektedir.

Kamu idareleri tarafından edinilen taşınır malların kullanıma verilmesiyle ilgili olarak Taşınır Mal Yönetmeliğinin “Dayanıklı taşınırların kullanıma verilmesi” başlıklı 23 üncü maddesinde;

“Taşıt ve iş makineleri haricindeki dayanıklı taşınırlar Taşınır İstek Belgesi düzenlenmek suretiyle talep edilir. Talep edilen dayanıklı taşınırlar 6/A örnek numaralı Taşınır Teslim Belgesi düzenlenerek kullanıma verilir.

Kara taşıt ve iş makinelerinin yetkili makamın onayına istinaden yönetiminden sorumlu görevliye veya kullanıcıya verilmesinde ise 6 örnek numaralı Taşınır Teslim Belgesi düzenlenir.

Kara taşıtlarının dışındaki taşıtların sorumluya veya kullanıcılarına devir ve teslimi-

ne ilişkin usul ve düzenlenecek belgeler kamu idarelerince ayrıca belirlenir.

Taşınır Teslim Belgesine dayanılarak Dayanıklı Taşınırlar Defterine gerekli kayıtlar yapılır. Fişin birinci nüshası dosyasında saklanır. İkinci nüshası Taşınır Teslim Belgesiyle taşınır teslim edilen görevlilere verilir.

Taşınırlar; oda, büro, bölüm, geçit, salon, atölye, garaj ve servis gibi ortak kullanım alanlarına Dayanıklı Taşınırlar Listesi düzenlenmek ve istek yapan birim yetkilisinin ve/veya varsa ortak kullanım alanı sorumlusunun imzası alınmak suretiyle verilir.”

denilmektedir.

Görüldüğü üzere, bağış yoluyla da olsa kamu idarelerince edinilen malların taşınır işlem fişi düzenlenmek suretiyle kurumun envanter ve muhasebe kayıtlarına kaydedilmesi, bunların kullanıma ve tüketime verilmesinde ise sırasıyla taşınır teslim belgesi ve taşınır istek fişi düzenlenip bu durumun envanter ve muhasebe kayıtlarına yansıtılması gerekmektedir.

6. BAĞIŞLAR KAMU İDARESİNE MAL EDİLMEZSE RÜŞVET VEYA ZİMMET SUÇUNUN OLUŞMASINA SEBEBİYET VEREBİLİR!

Kamu idaresiyle ilgili bir işin görülmesi için şahısların yaptığı bağışın kamu idaresi yerine kamu görevlisinin hesabına yatırılması 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre rüşvet suçunu oluşturduğu gibi kurumsal ihtiyaçlar için kamu idaresine yapılan bağışın kamu görevlisi tarafından kurumsal ihtiyaçlar için harcanmayıp şahsi ihtiyaçlar için harcanması yani kendisinin veya başkasının (şahıs ya da dernek, vakıf vb) şahsi hesabına geçirilmesi (mal edinilmesi) zimmetsiz suçunu oluşturabilecektir. Mal edinilen varlığın nakit ya da taşınır mal olmasının bu suçun oluşması açısından herhangi bir önemi bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, kamu idaresine yapılan bağışlardan kamu idaresinin hesabına mal edilmeyen tutarlar 5237 sayılı Kanuna göre suç teşkil etse de etmese de bunlar 5018 sayılı Kanuna göre ilgililerden kamu zararı olarak tahsil edilip kamu idaresinin bütçesine kaydedilir.

7. BAĞIŞLARDAN YAPILAN HARCAMALARIN USULÜNE UYGUN ŞEKİLDE GERÇEKLEŞTİRİLMEMESİ HALİNDE NASIL İŞLEM YAPILIR?

Bağış olarak tahsil edilen gelirlerin kaydı kadar bunların harcanmasının da ilgili yasal düzenlemelere göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zira, 5018 sayılı Kanuna göre kamu idarelerine yapılan bağışlar da kamu kaynağı mahiyetindedir. Söz konusu gelirlerden harcama yapılacaksa 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu, 6245 sayılı Harcırah Kanunu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu gibi harcama mevzuatına uygun şekilde hareket edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır.

Örneğin, 657 sayılı Kanun devlet memurlarına hangi özlük ödemelerinin ve sosyal yardımların yapılacağını, 6245 sayılı Kanun da devlet memurlarına hangi hallerde ne tutarda harcırah verileceğini düzenlemiştir.

Söz konusu Kanunlar ve diğer kanunlarda sayılan haller dışında devlet memurlarına herhangi bir ödeme yapılması yasal olarak mümkün değildir.

Nitekim, 657 sayılı Kanununun 146 nci maddesinde; “Memurlara kanun, tüzük ve yönetmeliklerin ve amirlerin tayin ettiği görevler karşılığında bu Kanunla sağlanan haklar dışında ücret ödenemez, hiçbir yarar sağlanamaz.”denilmektedir.

Söz konusu kanun hükümlerine aykırı hareket edilmesi halinde ise 5018 sayılı Kanununun “Kamu Zararı” başlıklı 72 nci maddesinin (c) ya da (g) bentlerinde belirtilen “Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya

yersiz ödemede bulunulması” ya da “Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması” hali kapsamında kamu zararını oluşturur.

Alınan bağışlardan yapılan harcamaların ise 4734 sayılı Kamu İhale Kanunundaki usullere göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Zira, 4734 sayılı Kanun her türlü kamu kaynağından karşılanan mal ve hizmet alımlarının bu Kanuna göre gerçekleştirileceğini ifade etmiştir. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi alınan bağış ve yardımlar kamu kaynağı olduğu için bu kaynaktan yapılan harcamaların 4734 sayılı Kanuna göre gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Alınan bağış ve yardımlar kamu idaresinin kurumsal ihtiyaçları için harcanmakla birlikte harcama mevzuatında öngörülen usullere riayet edilmediği takdirde ise 5018 sayılı Kanuna göre kamu zararının varlığından söz edilir. Zira, 5018 sayılı Kanununun 72 nci maddesinde; iş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması, mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması ya da iş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması halleri kapsamında kamu zararını oluşturur.

Kamu zararının varlığı halinde bu tutar bu harcamayı yapan kamu görevlilerden tahsil (tazmin) edilerek kamu idaresinin bütçesine kaydedilir.

8. BAĞIŞ OLARAK ALINAN TAŞINIR MALLARIN USULÜNE UYGUN OLARAK KAYDEDİLMEMESİ VE KULLANILMAMASI HALİNDE NASIL İŞLEM YAPILIR?

5018 sayılı Kanuna istinaden yayımlanan Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin “Kamu Zararının Belirlenmesi” başlıklı 6 nci maddesinin (d) bendinde “Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi,

kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması” hali de kamu zararına yol açan haller arasında sayılmıştır.

Bu nedenle, bağış olarak alınan malların usulüne uygun olarak kaydedilmemesi, kullanıma verilmemesi veya kullanılmaması nedeniyle kamu kaynağında meydana gelen azalma dolayısıyla söz konusu işlemlerden sorumlu harcama yetkilisi, taşınır kayıt yetkilisi ve kullanımına taşınır verilen kamu görevlisi kamu zararından sorumlu tutulmaktadır.

9. SONUÇ

Kamu idarelerinin bütçe kanunları veya kararnameleri ile harcama mevzuatının getirdiği kısıtlamalardan kaçınmak için bağış, yardım vb. şekilde kayıtdışı kaynak yaratması yukarıda da ifade ettiğimiz üzere 5018 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kanuna göre yasal olarak mümkün değildir.

Kamu idaresine yapılan bağışların kamu idaresinin bütçesine mal edinilmesi, nakdi bağışların kamu idaresinin vezne veya banka hesabına, aynı bağışların ise kamu idaresinin envanter kayıtlarına girmesi gerekmektedir.

Şartlı bağış olarak elde edilip kamu idaresinin bütçe hesaplarına kaydedilen tutarlardan yapılan harcamaların da ilgili harcama mevzuatına uygun şekilde gerçekleştirilmesi icap etmektedir.

Gerek bağışların alınması ve kaydedilmesi gerekse bunlardan yapılan harcamalarda ilgili yasal mevzuata aykırı hareket edilmesi 5237 sayılı Kanuna göre adli sorumluluk, 5018 sayılı Kanuna göre mali sorumluluk (kamu zararı) ve 657 sayılı Kanuna göre ise idari sorumluluk (disiplin) gerektirebilmektedir.

Kamu idaresine yapılan bağışların ve bu bağışlarının akıbetinin ise özel denetim teknikleri kullanılmak suretiyle tespiti mümkün ve gerekli bulunmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmet ARSLAN; Yeni Kamu Mali Yönetimi, Nisan 2016, 3. Baskı, Ankara.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu

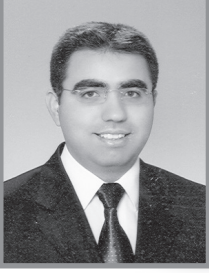
5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

Taşınır Mal Yönetmeliği

Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

2007/21 sayılı Başbakanlık Genelgesi

2010/17 sayılı Başbakanlık Genelgesi

Mustafa YAVUZ

Gümrük ve Ticaret Uzmanı

BELEDİYE ŞİRKETLERİNİN BORÇLANABİLME KOŞULLARI

1. GİRİŞ

Ülkemizde belediyeler, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabilmekte ya da kurulu bulunan şirketlere ortak olabilmektedir. Tüzel kişiliği haiz olup, özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösteren ve belediyelerin doğrudan ya da dolaylı olarak ortak olduğu bu şirketler, öğretilde ve uygulamada “belediye şirketi” olarak adlandırılmaktadır.

Belediyeler ve bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler, 5393 sayılı Belediye Kanununda¹ öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde borçlanma yapabilmektedir. Ülkemizde, belediyelerin ve belediye şirketlerinin borçlarının geri ödemesinin ulusal ekonomi üzerinde oluşturacağı etkiler dikkate alınarak, söz konusu kuruluşların borçlanması bazı sınırlamalara tabi tutulmuş ve anılan kuruluşlar için sıkı borç sistemi² kabul edilmiştir.³ **Bu**

1 5393 sayılı Belediye Kanunu, 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

2 Sıkı borç sistemi, borçlanmanın zorlaştırıldığı, merkezi idare ya da onun adına görev yapan birimlerin belediyeler ve belediye şirketleri üzerinde borçlanmaya karşı kontrol sistemi kurdukları, borçlanma için çeşitli eşik değer sınırlamalarının belirlendiği bir yapıyı ifade eder. Eşik değer, belediyelerin bir önceki gelirinin belli bir oranı, belediye borç stokunun belli bir oranı gibi objektif ölçütlerdir (İlker Gündüzöz, Belediye Ekonomisi, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara 2012, s.724).

3 Mustafa Ökmen, Neslihan Koç, Türkiye’de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler, Yönetim ve Ekonomi, 22/2, 2015, s.557.

çerçevede belediye şirketleri, diledikleri miktarda borçlanma yapamazlar. Anılan Kanunda belediye şirketlerinin hem toplam borç stokuna bir üst sınır getirilmiş, hem de borçlanmanın miktarına göre çeşitli makam ve organların kararını ve iznini alma zorunluluğu öngörülmüştür.

Bu çalışmada, belediye şirketlerinin borçlanabilme yetkisi ile bu yetkinin kullanılabilme koşulları hakkında detaylı ve açıklayıcı bilgi verilmiştir.

2. BELEDİYE ŞİRKETLERİNİN BORÇLANABİLME YETKİSİ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun⁴ (TTK) 125. maddesinde; “Ticaret şirketleri, Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilirler. Bu husustaki kanuni istisnalar saklıdır.” hükmüne yer verilmiştir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun⁵ (TMK) atıf yapılan 48. maddesinde ise tüzel kişilerin, cins, yaş, hısımlık gibi yaradılış gereği insana özgü niteliklere bağlı olanlar dışındaki bütün haklara ve borçlara ehil olduğu ifade edilmiştir. Bu hükümler bağlamında, tüzel kişiliği haiz olan belediye şirketleri, borçlandırıcı ve kazandırıcı işlemler yapabilir ve taahhüt altına girebilir.

4 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, 14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

5 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, 08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Fiil ehliyeti, bir kimsenin kendi fiiliyle haklar kurma ve borçlar meydana getirebilme ehliyetidir. Belediye şirketleri kanuna ve kuruluş belgelerine göre gerekli organlara sahip olmakla fiil ehliyetini kazanır (TMK md. 49). Dolayısıyla, belediye şirketlerinin fiil ehliyetini kullanabilmeleri için kanunla belirlenen zorunlu organlarına sahip olması şarttır. TTK hükümleri çerçevesinde, anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinin organları, genel kurul ve yönetim kurulu; limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinin organları ise genel kurul ve müdür/müdürler kuruludur.

Öte yandan, belediye şirketlerinde genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri TTK'da (md. 408/II, 616) özel olarak düzenlenmiştir. Aynı Kanunda ayrıca yönetim organı⁶ üyelerinin, kanunla veya şirket sözleşmesi ile genel kurula bırakılmamış bulunan yönetime ilişkin tüm konularda ve şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya ve bu kararları yürütmeye yetkili olduğu belirtilmiştir (md. 374, 623/III). Bu çerçevede, belediye şirketlerinde borçlanmaya karar verme ve şirketi borç altına sokabilme yetkisi kural olarak şirketin temsil ve idare organı olan yönetim organına aittir.

3. BELEDİYE ŞİRKETLERİNİN BORÇLANABİLME KOŞULLARI

Belediye şirketleri, her ne kadar özel hukuk hükümlerine tabi olarak faaliyet göstermekte ise de, *bu şirketlerin kamu kaynağı kullanmaları nedeniyle mevzuatta bazı iş ve işlemlerine özel sınırlamalar getirilmiş veya belli konularda kamu kurumlarından izin alma zorunluluğu öngörülmüştür*. Belediye şirketleri için sınırlamaya tabi tutulan hususlardan biri de bu şirketlerin borç-

lanabilme koşullarıdır. Belediye şirketleri, diğer sermaye şirketleri gibi istediği şekilde ve serbestçe borçlanma yapamazlardır. Belediye şirketleri ancak 5393 sayılı Kanunun 68. maddesinde öngörülen kurallara riayet etmek kaydıyla borçlanabilirler. Söz konusu kural ve sınırlamalar aşağıda açıklanmıştır.

3.1. Borç Stok Tutarının En Son Kesinleşmiş Bütçe Gelirleri Toplamının Yeniden Değerleme Oranı ile Artırılan Miktarını Aşamaması

5393 sayılı Kanunun 68/I. maddesinin (d) bendinde, belediye şirketlerinin yapabileceği borç tutarına ilişkin sınırlama getirilmiştir. Anılan hükümde, belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarının, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa⁷ (VUK) göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamayacağı öngörülmüştür.

Öncelikle belirtelim ki, hükümde geçen "*en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamı*" ibaresi genellikle kamu kurumları için kullanılan bir terimdir. Söz konusu terimin belediye şirketlerindeki karşılığı ise 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde⁸ yer alan gelir tablosu hesaplarındaki "*Net Satışlar*" toplamıdır. Net satış hasılatına ulaşabilmek için belediye şirketinin brüt satışlarından (yurtiçi satışlar, yurtdışı satışlar ve diğer gelirler toplamından) satış indirimlerinin (satıştan iadeler, satış iskontoları ve diğer indirimler toplamının) düşülmesi gerekir. *Bu çerçevede, belediye ve bağlı kuruluşlarının (ASKİ, İSKİ, EGO, İETT gibi kuruluşların) sermayesinin %50'sinden faz-*

6 Bu çalışmada geçen "yönetim organı" ibaresi ile, anonim şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde "yönetim kurulu", limited şirket şeklinde kurulan belediye şirketlerinde de "müdür/müdürler kurulu" kastedilmiştir.

7 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 10.01.1961 tarihli ve 10703-10705 sayılı Resmî Gazete'lerde yayımlanmıştır.

8 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı mükerrer Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

lasına sahip oldukları şirketlerin borçlanması için esas alınan birinci ölçüt net satışlar toplamıdır. İkinci ölçüt ise bir önceki yıl net satışlar toplamına VUK'a göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarın ilave edilmesidir.

Bilindiği üzere, VUK'un 298. maddesinde yeniden değerlendirme oranı, yeniden değerlendirme yapılacak yılın Ekim ayında (Ekim ayı dâhil) bir önceki yılın aynı dönemine göre Devlet İstatistik Enstitüsünün Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen ortalama fiyat artış oranı olarak tanımlanmıştır. Bu oran Maliye Bakanlığınca her yıl tespit olunmakta ve Resmi Gazete'de ilan edilmektedir.

Söz konusu bilgiler ışığında; **örneğin**, (A) Belediye Şirketinin 2015 yılı net satışlar toplamının 15.000.000 TL olduğunu kabul edelim. Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği⁹ (Sıra No: 457) ile 2015 yılı için yeniden değerlendirme oranı % 5,58 olarak tespit edilmiştir. Net satışlara, yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktar (837.000 TL) eklendiğinde, (A) Belediye Şirketinin 2016 yılı içinde yapabileceği toplam borçlanma tutarı en fazla 15.837.000 TL olmaktadır. *Dolayısıyla, anılan yılda (A) Belediye Şirketinin faiz dâhil borç stokları tutarının bu tutarı aşacak şekilde borçlanması kanunen mümkün değildir.*

Diğer taraftan, belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin borçlanma miktarına ilişkin hükümde, borç tutarıyla ilgili olarak "faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarından" bahsedilmiştir. "Dış borç" ibaresi sadece belediyeler için değil, belediyeler yanında aynı zamanda belediye şirketlerini de kapsayacak şekilde kullanılmıştır. Bu noktada, belediye şirketlerinin de belediyeler gibi dış borçlanma yapabileceği sonucuna

ulaşmaktadır. Bununla birlikte, 5393 sayılı Kanununun 68/I. maddesinin (a) bendinde dış borçlanmanın, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun¹⁰ hükümleri çerçevesinde sadece belediyenin yatırım programında yer alan projelerinin finansmanı amacıyla yapılabileceği belirtilmiştir. Buradan dış borçlanmanın, yalnızca belediyeler için öngörüldüğü sonucuna ulaşılabilir. Ancak, 4749 sayılı Kanunun kapsamında, "özel hukuk hükümlerine tâbi olmakla beraber sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait olan kuruluşlar" da sayılmıştır. Görüldüğü üzere, sermayesinin %50'sinden fazlasına sahip olunan kuruluşlar bakımından bunların ortakları yönüyle herhangi bir farklılaştırma yapılmamış ve "kamu" şeklinde belediyeleri de kapsayacak şekilde genel bir ibare kullanılmıştır. **Belediye şirketlerinin, kendilerine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre şirket kurabildiği dikkate alındığında, teorik olarak belediye şirketlerinin de söz konusu Kanun uyarınca dış borçlanma yapabileceği değerlendirilmektedir.**

Bunun yanında, *belediye şirketinin sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına birden çok belediyenin ayrı ayrı sahip olması ve hiçbir belediyenin paylarının tek başına yüzde elliden fazla sermayeyi oluşturmaması halinde iç borçlanma için izin almak gerekli midir?* 5393 sayılı Kanununun 68/I. maddesinin (d) ve (e) bentlerinde yer alan "bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketler" ifadesinden bir şirketin yüzde ellisinden fazlasına bir belediyenin sahip olması durumunu anlamak gerektiği öğretide kabul edilmektedir.¹¹

⁹ Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 457), 10.11.2015 tarihli ve 29528 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹ Hayrettin Güngör, Belediyelerde Borç Yönetimi, İller ve Belediyeler, Ekim 2008, S.726, s.18.

3.2. Borçlanma İçin Belediye Meclisinin Karar Alması ve Belli Hallerde İçişleri Bakanlığının Onay Vermesi

5393 sayılı Kanununun 68/I-e maddesinde, belediye ve bağlı kuruluşları ile bunların sermayesinin yüzde ellisinden fazlasına sahip oldukları şirketlerin, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, VUK'a göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabileceği öngörülmüştür.

Bu hükümden hareketle, belediye şirketlerinin iç borçlanma yapabilmesi için her durumda belediye meclisinin karar alması gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Eğer ki, bir önceki yılın net satışlar toplamının yeniden değerlendirme oranında artırılan miktarının yılı içinde toplamı %10'unu geçmiyorsa iç borçlanmaya belediye meclisi karar verecektir. %10'u geçen iç borçlanma ise meclisin ancak üye tam sayısının salt çoğunluğunun karar alması ve ayrıca İçişleri Bakanlığının onay vermesi halinde yapılabilir. Görüldüğü üzere, borçlanma tutarının %10'u geçip geçmemesi, borçlanma için bir makamın kararına bağlı olup olmamayı etkilememektedir. **Belediye şirketinin borçlanması için her halde belediye meclisinin kararına ihtiyaç vardır. İlgili makam karar veya izin vermedikçe belediye şirketi borçlanamayacaktır. Borçlanma tutarı, %10'u aşmıyorsa belediye meclisinin olağan toplantı ve karar nisabıyla karar alması¹² yeterlidir. Ancak, söz konusu tutar, belirtilen oranı aşmakta ise bu durumda belediye meclisinin artırılmış nisapla karar alması ve ayrıca**

12 Belediye meclisi, kural olarak üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Ancak, karar yeter sayısı, üye tam sayısının dörtte birinden az olamaz (5393 sayılı Kanun md. 22).

İçişleri Bakanlığından onay talep edilmesi gerekmektedir.

Belediye şirketlerinin gelir tablosu ve bilançoları, faaliyet dönemi takvim yılı olan belediye şirketlerinde -ki belediye şirketlerinin tamamına yakınının faaliyet dönemi takvim yılıdır- 31 Aralık tarihli olarak hazırlanmaktadır. Bu durumda, takip eden faaliyet döneminde iç borçlanmaya gidecek olan belediye şirketinin, bir önceki yılın net satışlar toplamının yeniden değerlendirme miktarıyla artırılmış tutarının ve ihtiyaç duyulan borçlanma tutarının en erken Ocak ayı içerisinde yazılı olarak belediyeye bildirilmesi ve belediye meclisinin bu talebi karara bağlaması mümkündür. Bahsi geçen tutarın %10'unu aşan borçlanma talebinin belediye meclisince nitelikli çoğunlukla kabul edilmesini takiben de söz konusu talep onay için İçişleri Bakanlığına gönderilir. Gerekli onayların alınması sonrasında belediye şirketi adına borçlanma, şirketi temsile yetkili olanlar ile borç veren kuruluşlar arasında gerekli sözleşmelerin imzalanmasıyla yapılır. Bununla birlikte, borçlanma talebini belediye meclisi reddederse belediye şirketinin herhangi bir şekilde borçlanması mümkün olamaz.

Öte yandan, 5393 sayılı Kanununun 68/I. maddesinin "e" bendinde, İçişleri Bakanlığına belediye şirketlerinin borçlanması ile ilgili onay verme yetkisi verilmiş, ancak sınırı konusunda bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak, adı geçen Bakanlığın belediye şirketlerinin borçlanması konusunda onama yetkisinin, mezkûr maddenin "d" bendindeki borç stok tutarının aşıp aşılmadığını, "e" bendindeki meclis üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararının alınıp alınmadığını aramak ve borçlanma nedeniyle oluşacak faiz dâhil yeni borç yükünün belediye şirketinin mali yapısının kaldırıp kaldıramayacağını değerlendirmek ile sınırlı olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda İçişleri Bakanlığı, gerekli değerlendirmeyi yaparken keyfilikten

uzak, genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre mali tabloları analiz ederek belediye şirketinin borçlanma talebini ret veya kabul eder.¹³

3.3. Borçlanma Kurallarına Uyulmaması Halinde Cezai Yaptırım

5393 sayılı Kanununun 68. maddesinin ikinci fıkrasında, maddenin birinci fıkrasında belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan **belediye yetkilileri** hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun¹⁴ (TCK) görevi kötüye kullanmaya (md. 257) ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Hükümde, suçun faili “belediye yetkilileri” olarak ifade edilmiştir. Belediyenin organlarında ve idari birimlerinde görev yapanlar, özel hukuk hükümlerine tabi olan belediye şirketlerinin yönetim organlarında da görev alabilmektedir. Ancak, bu şirketlerin yönetim organı üyeliğine, belediye yetkilileri seçilebildiği gibi dışarıdan üçüncü kişiler de seçilebilmektedir. Kural olarak, belediye şirketlerinin yönetim organı üyeleri, kamu görevlisi değildir ve bunlar kamu görevlileri gibi cezalandırılmaz. Dolayısıyla, ilk bakışta belediye yetkilileri ifadesiyle belediyede çalışan ve görev yapan personel anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte, önceki bölümlerde açıklandığı üzere, 5393 sayılı Kanununun 68. maddesinde, belediyelerle birlikte belediye şirketlerinin de borçlanmaları özel usul ve esaslara tabi kılınmıştır. İlgili maddede öncelikle borçlanma kuralları açıklanmış, daha sonra da söz konusu kurallara aykırı davranışın yaptırımı düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, ikinci fıkrada geçen “belediye yetkilileri” ibaresinin, belediye şirketleri açısından yönetim organı üyelerine karşılık

geldiği değerlendirilmektedir. Her ne kadar, belediye şirketinin organ üyeleri, ifa ettikleri görev kapsamında kamu görevlisi olarak kabul edilmemekte ve kamu görevlisi gibi cezalandırılmamaktaysa da, **Kanundaki özel düzenleme gereğince sadece borçlanmaya münhasır olarak mevzuata aykırı bir şekilde borçlanan şirket yetkililerinin görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılmalarının mümkün olduğu düşünülmektedir.** Tekrar etmek gerekirse, belediye şirketi yetkililerinin görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılması, bunların her fiil ve eylemi için değil, sadece mevzuata aykırı olarak yaptıkları borçlanmaları halinde gündeme gelecektir.

Diğer taraftan, TCK'nın “Görevi kötüye kullanma” başlıklı 257/I. maddesinde ise; “*Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” denilmektedir. Söz konusu suçun oluşabilmesi, kişi ya da kişilerin mağduriyeti, kamu zararı veya kişilere haksız bir menfaat sağlama koşullarından en az birinin gerçekleşmiş olmasına bağlıdır. Bu koşullardan en az birinin gerçekleşmemesi durumunda görevi kötüye kullanma suçu da oluşmaz. Bahsi geçen koşullar, Kanuna aykırı borçlanma halinde de geçerlidir.

4. SONUÇ

Belediyeler ve büyükşehir belediyelerinin ortağı olduğu şirketler, diğer sermaye şirketleri gibi ihtiyaçları çerçevesinde özel veya kamu bankalarına borçlanabilirler. Ancak, 5393 sayılı Belediye Kanununda belediye şirketlerinin borçlanmasına ilişkin özel hükümler öngörülmüştür. Buna göre;

Belediyeler ve bunların bağlı kuruluşlarının sermayesinin yüzde ellisinden fazlası

¹³ Hayrettin Güngör, s.16

¹⁴ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

na sahip oldukları şirketlerin, faiz dâhil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarını aşamaz. Yine bu şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, anılan Kanuna göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla artırılan miktarının yılı içinde toplam yüzde onunu geçmeyen iç borçlanmayı belediye meclisinin kararı ile; yüzde onunu geçen iç borçlanma için ise meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığının onayı ile yapabilir. Söz konusu usul ve esaslara aykırı olarak borçlanan belediye şirketinin yetkilileri ise, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, Türk Ceza Kanununda düzenlenen görevi kötüye kullanma suçuyla cezalandırılır.

Bu kapsamda, belediye şirketlerinin borçlanma yaparken, mevzuatta belirtilen usul, esas ve sınırlamalara riayet etmeleri ve gereken izinleri almaları, hem Sayıştay tarafından yapılan denetimlerde eleştiri konusu yapılmaması hem de adli bir yaptırımla karşı karşıya kalmamaları bakımından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

213 sayılı Vergi Usul Kanunu (10.01.1961 tarihli ve 10703-10705 sayılı R.G.).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (08.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı R.G.).

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (09.04.2002 tarihli ve 24721 sayılı R.G.).

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (12.10.2004 tarihli ve 25611 sayılı R.G.).

5393 sayılı Belediye Kanunu (13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı R.G.).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (14.02.2011 tarihli ve 27846 sayılı R.G.).

1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (26.12.1992 tarihli ve 21447 sayılı mükerrer R.G.).

Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 457) (10.11.2015 tarihli ve 29528 sayılı R.G.).

GÜNDÜZÖZ, İlker, Belediye Ekonomisi, Türkiye Belediyeler Birliği, Ankara 2012.

GÜNGÖR, Hayrettin, "Belediyelerde Borç Yönetimi", İller ve Belediyeler, Ekim 2008, S.726, 11-20.

ÖKMEN, Mustafa, KOÇ, Neslihan, "Türkiye'de Belediye Gelirleri İçinde Borçlanma ve Borçların Azaltılması İçin Öneriler", Yönetim ve Ekonomi, 22/2, 2015, 551-565.

SON DEĞİŞİKLİKLERE GÖRE KAMU KURUMLARINDA İŞÇİ ALIMI

Cumhur Sinan ÖZDEMİR

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
İş Başmüfettişi

1. GİRİŞ

Kamu kurum ve kuruluşlarına işçi alınmasında uygulanacak usul ve esaslarda objektif kriterleri ve fırsat eşitliğini esas alan düzenleme ilk kez 04.03.1999 tarih, 23629 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 02.02.1999 tarih ve 99/12378 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan **Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinde** (Ek Madde:1) yapılan değişiklikle gerçekleşmiştir. Yönetmelik, 09.08.2009 tarih, 27314 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği 01.09.2009 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır.

Yönetmelik 05.04.2012 tarih, 28255 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 12.03.2012 tarihli ve 2012/2958 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte çeşitli zamanlarda değişiklik yapılmış en son olarak da 05.05.2017 tarih, 30057 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 24.04.2017 tarihli ve 2017/10092 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile **Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik** ile değişiklikler yapılmıştır.

2. KAMU KURUM VE KURULUŞLARINA İŞÇİ ALIMI

Kamu kurum ve kuruluşlarının mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir mali yılda altı aydan az olmak üzere geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak engelliler dahil, eski hükümlüler hariç olmak üzere geçici işçilerin veya belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılacak sürekli işçilerin işe alınmalarında Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanmaktadır.

2.1. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Kapsamı Dışında Kalanlar

Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri **aşağıda sayılan kişiler hakkında uygulanmamaktadır**. Bu kişiler için Türkiye İş Kurumuna işgücü talebi verilmesine gerek yoktur. Ancak, Yönetmelik hükümlerinin burada sayılanlara uygulanmaması, bu kişilerin aynı kamu kurum ve kuruluşuna işe alınmaları koşuluna bağlı bulunmaktadır. Farklı bir kamu kurum ve kuruluşuna işe alınma için böyle bir durum söz konusu değildir.

- Askerlik veya kanunî bir görev nedeniyle işten ayrılan işçilerden bu durumlarının sona ermesinden itibaren

2 ay içinde işe girmek için başvurular.

- *Kamu kurum ve kuruluşları adına mecburî hizmetle yükümlü olanlar.*
- *4857 sayılı İş Kanununun, 29 uncu maddesine göre, toplu işçi çıkarmasının kesinleşmesinden itibaren 6 ay içinde aynı nitelikteki iş için yeniden işe alınacaklar.*
- *3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun, ek:1 inci maddesi kapsamında terörle mücadele sırasında şehit olanların eş, çocuk, kardeşlerinden birinin veya malul sayılacak şekilde yaralanan gazilerin işe alınması.*
- *2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanununun ek:1 inci maddesine istinaden işe alınanlar, kamu kurum ve kuruluşlarına işe alınacak korunmaya muhtaç kişiler.*
- *2821 sayılı Sendikalar Kanununun 29 uncu maddesine göre sendikaların yönetim kademesinde görev alıp, bu görevi sona erenlerden tekrar işe başlayanlar.*
- *Kurum kanalıyla işe alınmış olmaları kaydıyla, hizmet akitleri askıya alınmış olan ve aynı kapsam ve statüde işe başlatılacak geçici işlerde çalışanlar.*

2.2. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Kapsamında Olan Kurum ve Kuruluşlar

-5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idareler, (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve (IV) sayılı cetvelde yer alan sosyal güvenlik kurumları ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar ve kefalet san-

dıkları, özel kanunlarla kurulan kuruluş ve teşekküller ile hizmetlerini genel bütçenin transfer tertiplerinden yardım alarak yürüten kamu kurum ve kuruluşları.

- *İştirakler hariç olmak üzere, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunan kuruluşlardan sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait olan kurum ve kuruluşları.*
- *İl özel idareleri, Belediyeler, bunların kurdukları veya üye oldukları mahallî idare birlikleri ile bağlı kuruluşları, müessese ve işletmeler.*
- *Diğer kamu kurum ve kuruluşları.*

Yukarıda belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarının; *engelliler dahil, eski hükümlüler hariç sürekli veya geçici işçi alımları bu Yönetmelik hükümlerine tabidir.*

2.3. Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik Hükümlerine Bağlı Olmayan Kurum, Kuruluşlar ve İşçiler

- *İştirakler hariç olmak üzere, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bağlı ortaklıkları ile müesseseleri, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun çerçevesinde özelleştirme kapsamında veya programında bulunan kuruluşlardan sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olanlar hariç; sermayesinin %50'sinden azı kamuya ait olanlar ise dahil olmak üzere, il özel idarelerinin, belediyelerin ve bunların kurdukları veya üye oldukları mahallî idare birlikleri ile bağlı kuruluşlarının Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurdukları şirketler ile kooperatifler.*
- *Bankalar, borsalar ve bunların müessesese, teşebbüs, işletme ve iştirak-*

leri ile 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu ile kurulmuş ve sermayesinin tamamı Hazineye ait kuruluşlar.

- 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununa göre kurulan sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları.
- Bu Yönetmelik kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarında iş kanunları hükümlerine göre istihdam edilecek daire başkanı, daire başkanı muadili veya daha üst düzey yönetici, tabip, uzman tabip, diş tabibi ve eczacı kadroları.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında, hukuk müşaviri, müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi, uzman ve aktüer gibi mesleklerde çalışanlar arasından yapılacak işçi alımları.
- Kamu kurum ve kuruluşlarının proje bazındaki faaliyetlerinde belirli süreli iş sözleşmesine tabi olarak, özel nitelik ve uzmanlık gerektiren işler.
- Üniversite veya bilimsel araştırma kurumu niteliğindeki kuruluşlar ile petrol ve doğalgaz alanında faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşlarının araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde, bu faaliyetlerin devamı süresiyle sınırlı olarak görev alacak teknik ve uzman personel ile bu kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenen ve/veya yürütülen proje bazındaki faaliyetlerde bu faaliyetlerin devamı süresiyle sınırlı olarak çalıştırılacaklar.

Yukarıda belirtilenler Yönetmelik hükümlerine bağlı değildir. ***Ancak, bu kapsamda yer alan işçi alım ilanlarının ilgili kamu kurum ve kuruluşu tarafından Türkiye İş Kurumuna bildirilmesi zorunludur.*** Bu ilanlar, ilgili kamu kurum ve kuruluşunca uygun görülen iletişim araçları ile kamuoyu-

na duyurulması dışında, İş Kurumu internet sitesinde yayımlanmak suretiyle de kamuoyuna duyurulmaktadır.

2.4. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının İşçi Talepleri

Kamu kurum ve kuruluşları iş kolu, meslek pozisyonu, öğrenim, iş tecrübesi, ücret, sosyal yardımlar gibi ayrıntıları belirtmek suretiyle yazılı veya elektronik ortamda işçi ihtiyaçlarını Türkiye İş Kurumundan talep etmek ve Yönetmelik kapsamı dışında kalanlar hariç olmak üzere Türkiye İş Kurumu tarafından gönderilenler arasından karşılamak zorundadır. Türkiye İş Kurumu tarafından yapılan inceleme sonucunda mevzuata uygun olmadığına karar verilen işçi talepleri, ilgili kamu kurum ve kuruluşuna iade edilerek düzeltildikten sonra ilan edilmektedir. Yönetmelik değişikliğiyle kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi taleplerinin, ulusal düzeyde verilmesi hüküm altına alınmıştır. Kamu kurum ve kuruluşlarına geçici işçi taleplerini vermeleri konusunda Yönetmelik değişikliğiyle bir esneklik getirilmiş, ilçe veya il düzeyinde ya da ulusal düzeyde yahut teşkilat yapıları veya faaliyetlerinin bölge düzeyinde olması hâlinde bölge düzeyinde geçici işçi talebinin verilebilmesi düzenlenmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının ilçe düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde il veya ulusal düzeyde; il düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde ise ulusal düzeyde karşılanması yoluna gidileceği belirtilmiştir. Teşkilat yapıları veya faaliyetleri bölge düzeyinde olan kamu kurum ve kuruluşlarının ilçe düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde il veya bölge düzeyinde ya da ulusal düzeyde; il düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde ise bölge düzeyinde veya ulusal düzeyde; bölge düzeyinde verilen geçici işçi taleplerinin karşılanamaması hâlinde ise ulusal düzeyde karşılanması yoluna gidileceği düzenlenmiştir.

2.5. Öncelikli Gönderme Hakkına Sahip Olanlar

- **Terörle mücadele** sırasında malul sayılmayacak şekilde yaralananlar ve bu durumunu askerî hastanelerde kendilerine verilen sağlık raporu ve terörle mücadelede yaralandığını komutanlık yazısıyla belgeleyenler ile terörle mücadelede üstün başarılarından dolayı jandarmada asgari alay, diğerlerinde asgari tugay komutanınca verilen takdir belgeleriyle belgelendiren yedek subay, erbaş ve erler.
- **-Tabii afet sonrası** Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca tespit edilecek sürede geçerli olmak üzere ikamet için kullanılan binalar ile diğer binalardaki hasar ve/veya istihsal araç ve kaynaklarının kaybı nedeniyle geçim imkanını kaybettiği valiliklerce tespit edilmiş tabii afetlerden zarar gören afetzedeler.
- Kamulaştırmayı yapan kamu kurum ve kuruluşunun işçi alımlarında geçerli olmak üzere 3213 sayılı **Maden Kanunu kapsamına** giren madenlerin çıkartılması veya bunun için gerekli olan işletme ve arama faaliyetleri sebebiyle taşınmaz malları tamamen kamulaştırılanlar,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının sürekli işçi kadrolarında çalışırken, disiplin soruşturması veya 4857 sayılı İş Kanununun 25 inci maddesinin birinci fıkrasının (II) numaralı bendi gereğince **hizmet akdinin feshi dışında bir nedenle iş akdi feshedilenler** öncelikli gönderme hakkına sahip bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilenlerden, arazisi kamulaştırılanlar dışındakiler, öncelik hakkı sahipliğine ait belgenin eski tarihli olanlardan başlamak üzere açık iş sayısının üç katı oranında başvuran aday gönderilirken, arazisi

kamulaştırılanlardan başvurularının tamamı gönderilmektedir.

2.6. Merkezi Sınav Kapsamındaki Kamu İşçi Taleplerine Yapılan Göndermeler

Kamu kurum ve kuruluşlarından intikal eden orta öğretim, ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenime sahip merkezi sınav kapsamındaki işçi taleplerine, ilanda belirtilen şartları taşıyan ve ilan tarihinden itibaren 10 günlük süre içerisinde Türkiye İş Kurumuna başvuran; sürekli işçi alımında, KPSS puan sıralamasına göre her bir kişilik işçi alımı için üç katı, öncelikli gönderme hakkına sahip olanlardan da belge tarihine göre yine her bir kişilik işçi alımı için üç katı tutarında kişi, geçici işçi alımında, adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre alımın yapılacağı ilde veya ilçede ya da bölgede ikamet eden ve başvuru süresi içerisinde ikametini talebin karşılanacağı yere taşınmamış bulunan adaylar arasından KPSS puan sıralamasına göre her bir kişilik işçi alımı için üç katı, öncelikli gönderme hakkına sahip olanlardan da belge tarihine göre yine her bir kişilik işçi alımı için üç katı tutarında kişi olmak üzere alımı yapılacak her bir işçi için altı kişi İş Kurumu tarafından ilgili kamu kurum ve kuruluşuna gönderilmektedir.

İşgücü taleplerine yapılan başvurularda kişilerin adrese dayalı nüfus kayıt sisteminde kayıtlı olan adresleri dikkate alınmaktadır. Yönetmeliğin 9 uncu maddesinde yapılan düzenleme gereği; ilçe, il veya bölge düzeyinde yayımlanan geçici işçi taleplerinin başvuru süresi içerisinde ikametini talebin karşılanacağı yere taşıyan adayların başvuruları kabul edilmeyecektir. Merkezi sınava girmiş olmak veya öncelikle işe yerleştirme hakkına sahip bulunmak işe yerleştirmede tek başına bir hak teşkil etmemektedir. Orta öğretim ve daha yüksek eğitim düzeyindeki işçi taleplerine, ilgili KPSS puan türünden 60 ve üzeri puan almış olanlar başvurabilmekte, aynı eğitim düzeyindeki münhasıran engelli

işçi taleplerinde bir puan barajı aranmamakta, bu kişilerin EKPSS'ye girmiş olmaları yeterli bulunmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarından intikal eden müfettiş, kontrolör, denetmen, denetçi ve uzmanların yardımcı ve stajyerlerine yönelik sürekli işçi taleplerine, en yüksek KPSS puanından başlamak üzere alımı yapılacak her bir kişi için beş katı tutarında kişi gönderilmektedir.

Kamu kurum ve kuruluşlarına sürekli işçi olarak girmiş olanların, deneme süresi sonunda da çalışmaya devam etmeleri hâlinde, istihdam edilmek için kullandığı KPSS ya da EKPSS puanlarından herhangi biri ile bir başka kamu kurum ve kuruluşunun sürekli işçi talebine başvuruları kabul edilmemektedir. Ulusal düzeyde yayımlanan KPSS ve EKPSS kapsamındaki işçi taleplerinin karşılanamaması durumunda, işçi talebi KPSS veya EKPSS şartı aranmaksızın ulusal düzeyde yeniden ilana çıkmaktadır. Talebe başvuru yapan adaylardan Türkiye İş Kurumuna kayıt tarihi esas alınarak açık iş sayısının üç katına kadar aday başvuru süresinin sonunda kamu kurum ve kuruluşuna gönderilmektedir.

2.7. Kura Kapsamındaki Kamu İşçi Taleplerine Yapılan Göndermeler

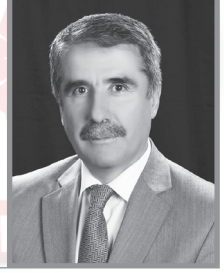
Kamu kurum ve kuruluşlarından intikal eden ilköğretim ve altında öğrenime sahip kuraya tabi sürekli ve geçici işçi alımına ilişkin işgücü talepleri ile eğitim şartı aranmaksızın kömür ve maden işletmelerinin yeraltı işlerinde çalıştırılacaklara ilişkin taleplerine; adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre, sürekli işçi talebinde ülkenin herhangi bir yerinde, geçici işçi talebinde alımın yapılacağı ilde veya ilçede ya da bölgede ikamet eden, ilanda belirtilen şartları taşıyan ve ilanının yayımlandığı tarihten itibaren 10 günlük süre içerisinde Türkiye İş Kurumuna başvuran tüm adaylar kura için gönderilmektedir. Gönderilenler arasında noter huzurunda çekilecek kurayla her bir kişilik işçi alımı için üç katı tutarında kişi belirlenmektedir. Önce-

likli gönderme hakkına sahip olanlardan da İş Kurumuna başvuruda bulunmuş olan tüm adaylar kura için gönderilmektedir. Gönderilen öncelikliler arasından noter huzurunda çekilen kurayla yine her bir kişilik işçi alımı için üç katı tutarında kişi belirlenmektedir. Her açık iş için noter huzurunda çekilen kurayla belirlenen 6 kişi kamu kurum ve kuruluşunda mülakata tabi tutulmaktadır. İşçi talebinde bulunan kamu kurum ve kuruluşu, kamulaştırmayı yapan kamu kurum ve kuruluşu olması halinde, işçi talebinde aranılan şartları taşıyan arazisi kamulaştırılanların tamamı kuraya tabi tutulmaksızın, mülakata tabi tutulmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşuna gönderilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının talebi hâlinde, kuraya tabi, ilköğretim ve altında öğrenime sahip olanlara ilişkin işgücü taleplerine, eğitim düzeyi kısıtlaması yapılmaksızın talep koşullarını taşıyanların tamamı başvurabilmektedir.

2. SONUÇ

Kamu kurum ve kuruluşlarının mevsimlik ve kampanya işleri ile orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde bir mali yılda altı aydan az olmak üzere geçici iş pozisyonlarında çalıştırılacak engelliler dahil, eski hükümlüler hariç olmak üzere geçici işçilerin veya belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılacak sürekli işçilerin işe alınmalarında Kamu Kurum ve Kuruluşlarına İşçi Alınmasında Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik hükümleri uygulanmaktadır. Yönetmelikte son olarak 05.05.2017 tarih, 30057 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 24.04.2017 tarihli ve 2017/10092 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile değişiklik yapılmıştır. Yönetmeliğin; "**Kurumdan İşçi Talebinde Bulunma**" başlıklı 6 ncı maddesi, "**Kurumdan İşçi Talebinde Bulunulmayacak Haller**" başlıklı 8 inci maddesi, "**İşçi Talebinin İlanı Ve İş Başvurusu**" başlıklı 9 uncu maddesi ile "**Taleplerin Kurum Tarafından Karşılanma Esasları**" başlıklı 10 uncu maddesi değiştirilmiştir.

AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ HAKKINDA KANUN KAPSAMINDA BİNALARIN YIKILIP YENİDEN YAPILMASI

Harun BİRBİLEN

Elit Grup Emlak Danışmanı

1. GİRİŞ

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun, afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemek üzere 31.05.2012 tarihinde yürürlük kazanmıştır. Söz konusu Kanunun uygulama esasları ise 15.12.2012 tarihinde yayımlanan 6306 Sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği ile belirlenmiştir.

Afet riski altındaki alanların dönüştürülmesine ilişkin uygulama örneklerine bakıldığında; anılan Kanun kapsamında binaların yıkılıp yeniden yapılması için müteahhitler ile arsa sahipleri arasında kat karşılığı inşaat sözleşmesi imzalanmakta ve yapılacak inşaat işi ile ilgili olarak alt taşeronlara verilen işler nedeniyle düzenlenecek sözleşmelerin damga vergisinden istisna olup olmadığı, inşaat nedeniyle mülk sahipleri ve üçüncü kişilere yapılacak devirler kapsamında düzenlenecek sözleşmeler ve yapılacak işlemlerin nasıl gerçekleşeceği ve yine müteahhitlerin mülkiyetine geçen bağımsız bölümlerin satışında uygulanacak oranların uygulamayı yürüten taraflarca bilinmesi gerekmektedir.

2. AFET RİSKİ ALTINDAKİ ALANLARIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

“Riskli alan”, zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan, Bakanlık veya İdare tarafından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görüşü de alınarak belirlenen ve Bakanlığın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan alan, “riskli yapı” ise riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıdığı ilmi ve teknik verilere dayanılarak tespit edilen yapıdır.

Riskli yapıların tespiti, masrafları kendilerine ait olmak üzere, öncelikle yapı malikleri veya kanuni temsilcileri tarafından, Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca lisanslandırılan kurum ve kuruluşlara yaptırılır. Sonuç Bakanlığa veya belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelere, bu sınırlar dışında il özel idarelerine, büyükşehirlerde büyükşehir belediyelerine ve yetkilendirilmesi hâlinde büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçe belediyelerine bildirilir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, riskli yapıların tespitini, süre vererek maliklerden veya kanuni temsilcilerinden isteyebilir. Verilen süre içinde yaptırılmadığı takdirde, tespitler Bakanlıkça veya idarece yapılır veya yaptırılır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, belirlediği alanlardaki riskli

yapıların tespitini süre vererek idareden de isteyebilir. Bakanlıkça veya belediyelerce yaptırılan riskli yapı tespitlerine karşı maliklerce veya kanuni temsilcilerince on beş gün içinde itiraz edilebilir. Riskli yapılar, tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtmek üzere, tespit tarihinden itibaren en geç on iş günü içinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı veya belediyeler tarafından ilgili tapu müdürlüğüne bildirilir.

Bu kapsamda riskli alan;

a) Alanın, zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıdığına dair teknik raporu,

b) Alanda daha önceden meydana gelmiş afetler varsa, bunlara dair bilgileri,

c) Alanın büyüklüğünü de içeren koordinatlı sınırlandırma haritasını, varsa uygulama imar planını,

ç) Alanda bulunan kamuya ait taşınmazların listesini,

d) Alanın uydu görüntüsünü veya ortofoto haritasını,

e) Zemin yapısı sebebiyle riskli alan olarak tespit edilmek istenilmesi halinde yer bilimsel etüd raporunu,

f) Alanın özelliğine göre Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca istenecek sair bilgi ve belgeleri,

İhtiva edecek şekilde hazırlanmış olan dosyaya istinaden ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının görüşü alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca belirlenir ve teklif olarak Bakanlar Kuruluna sunulur.

Ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca;

a) Kamu düzeni veya güvenliğinin olağan hayatı durduracak veya kesintiye uğratacak şekilde bozulduğu yerlerde;

1) Planlama veya altyapı hizmetlerinin yetersiz olması,

2) İmar mevzuatına aykırı yapılaşmanın bulunması,

3) Altyapı veya üstyapıda hasar meydana gelmiş olması,

Sebeplerinden birinin veya bir kaçının bir arada bulunması halinde,

b) Üzerindeki toplam yapı sayısının en az % 65'i imar mevzuatına aykırı olan veya yapı ruhsatı alınmaksızın inşa edilmiş olmakla birlikte sonradan yapı ve iskân ruhsatı alan yapılardan oluşan alanlarda,

Uygulama bütünlüğü gözetilerek belirlenen alanlar, riskli alan olarak belirlenmek üzere teklif olarak Bakanlar Kuruluna sunulur.

Bununla birlikte riskli yapıların yıktırılmasında ve bunların bulunduğu alanlar ile riskli alanlar ve rezerv yapı alanlarındaki uygulamalarda, öncelikli olarak malikler ile anlaşma yoluna gidilmesi esastır. Anlaşma ile tahliye edilen yapıların maliklerine veya malik olmasalar bile kiracı veya sınırlı aynı hak sahibi olarak bu yapılarda ikamet edenlere veya bu yapılarda işyeri bulunanlara geçici konut veya işyeri tahsisi ya da kira yardımı yapılabilir. Uygulamaya başlanmadan önce, riskli yapıların yıktırılması için, bu yapıların maliklerine altmış günden az olmamak üzere süre verilir. Bu süre içinde yapı, malik tarafından yıktırılmadığı takdirde, yapının idari makamlarca yıktırılacağı belirtilerek ve tekrar süre verilerek tebligatta bulunulur. Verilen bu süre içinde de maliklerince yıktırma yoluna gidilmediği takdirde, bu yapıların insandan ve eşyadan tahliyesi ve yıktırma işlemleri, yıktırma masrafı ile gereken diğer yardım ve krediler öncelikle dönüşüm projeleri özel hesabından karşılanmak üzere, mahallî idarelerin de iştiraki ile mülki amirler tarafından yapılır veya yaptırılır.

Öte yandan ilgili kurum, uygulama alanındaki taşınmazların sınırını, yüzölçümünü ve cinsini gösteren haritayı veya krokiyi yapar veya yaptırır ve bu taşınmazların maliklerini ve bunların adreslerini tespit eder veya ettirir. Taşınmazın değeri; ilgili kurum bünyesinden en az üç kişiden teşkil olunacak kıymet takdir komisyonları marifetiyle veya hizmet satın alınmak suretiyle tespit edilir. Yapılacak konut ve işyerlerinin niteliği ve büyüklüğü ilgili kurumca belirlenmek kaydıyla, uygulama alanındaki taşınmaz maliklerine öncelikle uygulama alanında yapılacak olan konut ve işyerlerinden verilmek üzere bunlarla sözleşme akdedilir. Riskli alanlarda, rezerv yapı alanlarında ve riskli yapılarda Kanun kapsamında öncelikle maliklerce uygulama yapılması esastır. Kanun kapsamında yapılacak bu uygulamalara ilişkin iş ve işlemlerde ilgili kurum maliklere yardımcı olmakla yükümlüdür. Riskli alanlar ve rezerv yapı alanlarında uygulama yapılan etapta veya adada, riskli yapılarda ise bu yapıların bulunduğu parsellerde; yapıların yıkılmış olması şartı aranmaksızın ve yapının paydaşı olup olmadıkları gözetilmeksizin, parsellerin tevhit edilmesine, münferit veya birleştirilerek veya imar adası bazında uygulama yapılmasına, ifraz, taksim, terk, ihdas ve tapuya tescil işlemlerine, yeniden bina yaptırılmasına, payların satışına, kat karşılığı veya hasılat paylaşımı ve diğer usuller ile yeniden değerlendirilmesine, bütün maliklerce oybirliği ile karar verilememiş ise, anlaşma sağlanamayan maliklere ait taşınmazların değeri Sermaye Piyasası Kuruluna kayıtlı olarak faaliyet gösteren lisanslı değerlendirme kuruluşlarına tespit ettirilir ve bu değer de gözetilerek oybirliği ile anlaşmaya çalışılır. Oybirliği ile anlaşma sağlanamaması halinde yapılacak uygulamalara sahip oldukları hisseleri oranında paydaşların en az üçte iki çoğunluğu ile karar verilir. Bu karar anlaşma şartlarını ihtiva eden teklif ile birlikte karara katılmayanlara noter vasıtasıyla veya 7201

sayılı Kanuna göre tebliğ edilir ve bu tebliğde, on beş gün içinde kararın ve teklifin kabul edilmemesi halinde arsa paylarının, Bakanlıkça tespit edilecek veya ettirilecek rayiç değerden az olmamak üzere anlaşma sağlayan diğer paydaşlara açık artırma usulü ile satılacağı, paydaşlara satış gerçekleştirilemediği takdirde, bu payların, rayiç bedeli Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca ödenmek kaydı ile tapuda Hazine adına resen tescil edileceği bildirilir.

3. AFET RİSKİ ALTINDAKİ BİNALARIN YIKILIP YENİDEN YAPILMASINA YÖNELİK İŞLEMLER

Afet riski altındaki binaların dönüştürülmesinde uygulamayı yürüten taraflara birtakım imkânlar ve sorumluluklar yüklenmiştir. Bu kapsamda; **488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde**, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kâğıtların damga vergisine tabi olduğu, bu Kanundaki kâğıtlar teriminin, yazılıp imzalanmak veya imza yerine geçen bir işaret konmak suretiyle düzenlenen ve herhangi bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edilebilecek olan belgeler ile elektronik imza kullanılmak suretiyle manyetik ortamda ve elektronik veri şeklinde oluşturulan belgeleri ifade edeceği hükme bağlanmıştır.

492 sayılı Harçlar Kanununun 57 nci maddesinde, tapu ve kadastro işlemlerinden bu Kanuna bağlı (4) sayılı tarifede yazılı olanların tapu ve kadastro harçlarına tabi olduğu belirtilmiş, Kanuna ekli (4) sayılı tarifenin I-20/a fıkrasında, *“Gayrimenkullerin ivaz karşılığında veya ölüncüye kadar bakma akdine dayanarak yahut trampa hükümlerine göre devir ve iktisabında gayrimenkulün beyan edilen devir ve iktisap bedelinden az olmamak üzere emlak vergisi değeri üzerinden (Cebri icra ve şuyunun izalesi hallerinde satış bedeli, istisnaklerde takdir edilen bedel üzerinden) devir eden ve devir alan için ayrı ayrı”*

nisi harç alınacağı hükme bağlanmıştır. Aynı Kanunun 123 üncü maddesinin birinci fıkrasında da, özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Ayrıca, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde, bu Kanunun amacının; afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasların belirlenmesi olduğu; 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasında, riskli yapıların tespitinin, Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikte belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde masrafları kendilerine ait olmak üzere, öncelikle yapı malikleri veya kanuni temsilcileri tarafından, Bakanlıkça lisanslandırılan kurum ve kuruluşlara yaptırılacağı ve sonucun Bakanlığa veya İdareye bildirileceği; 2 nci fıkrasında, riskli yapıların, tapu kütüğünün beyanlar hanesinde belirtilmek üzere, tespit tarihinden itibaren en geç on iş günü içinde Bakanlık veya İdare tarafından ilgili tapu müdürlüğüne bildirileceği, tapu kütüğüne işlenen belirtmeler hakkında, ilgili tapu müdürlüğüne aynı ve şahsi hak sahiplerine bilgi verileceği hükümlerine yer verilmiş; aynı Kanunun 7 nci maddesinin 9 uncu fıkrasında, bu Kanun uyarınca yapılacak olan işlem, sözleşme, devir ve tesciller ile uygulamaların, noter harcı, tapu harcı, belediyelerce alınan harçlar, damga vergisi, vaset ve intikal vergisi, döner sermaye ücreti ve diğer ücretlerden; kullandırılan krediler sebebiyle lehe alınacak paraların ise banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna olduğu hükme bağlanmıştır.

6306 sayılı Kanunla, Kanun kapsamında yer alan hak sahibi maliklerle yapılacak işlemlere yönelik istisna öngörülmekte olup, hak sahiplerinin taraf olmadığı kağıtlara

ve işlemlere istisna uygulanmasının Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Dolayısıyla, 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapı olarak tespiti yapılan taşınmazların üzerinde inşa edilerek hak sahibi malikler ile düzenlenecek sözleşme kapsamında verilecek konut ve işyerlerinin, hak sahipleri adına tapuya tescilinde harç aranılmaması gerekmektedir; riskli yapı olarak tespiti yapılan taşınmazın üzerinde inşa edilecek konutların hak sahibi malik dışında üçüncü kişilere satışı nedeniyle tapuda yapılacak işlemler ile söz konusu satış nedeniyle üçüncü kişilerle müteahhitler arasında düzenlenen sözleşmelere ve alt yüklenicilerle müteahhitler arasında düzenlenecek taşeronluk sözleşmelerine anılan Kanun kapsamında harç istisnası ve damga vergisi istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanununun 1/1 inci maddesine göre, Türkiye'de ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler KDV ye tabidir.

KDV oranları, 3065 sayılı KDV Kanununun 28 inci maddesinin Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye istinaden yayımlanan 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi (BKK) ile BKK eki (I) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %1, (II) sayılı listede yer alan teslim ve hizmetler için %8, ekli listelerde yer alanlar hariç olmak üzere, vergiye tabi diğer işlemler için %18 olarak belirlenmiştir.

2007/13033 sayılı BKK nın 1 inci maddesinin (6) ncı sırasında,

(6) (I) sayılı listenin 11 inci sırasında yer alan net alanı 150 m²'ye kadar konutlardan; 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamındaki büyükşehirlerde (16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet

Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun kapsamında rezerv yapı alanı ve riskli alan olarak belirlenen yerler ile riskli yapıların bulunduğu yerler hariç), lüks veya birinci sınıf inşaat olarak yapılan ve ruhsatın sonradan revize edilip inşaat kalitesinin yükseltilmesi hali de dâhil olmak üzere, yapı ruhsatının alındığı tarihte, üzerine yapıldığı arsanın 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 29 uncu maddesine istinaden tespit edilen arsa birim m² vergi değeri;

(i) *Yapı ruhsatı 1.1.2013 ila 31.12.2016 tarihleri arasında alınan konut inşaatı projeleri ile kamu kurum ve kuruluşlar ile bunların iştirakleri tarafından ihalesi 1.1.2013 tarihinden itibaren yapılacak konut inşaatı projelerinde;*

a) Beş yüz Türk Lirası ile bin Türk Lirası (bin Türk Lirası hariç) arasında olan konutların tesliminde bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen vergi oranı,

b) Bin Türk Lirası ve üzerinde olan konutların tesliminde bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı,

uygulanır.

(ii) *Yapı ruhsatı 1.1.2017 tarihinden (bu tarih dâhil) sonra alınan konut inşaatı projeleri ile kamu kurum ve kuruluşları ile bunların iştirakleri tarafından ihalesi 1.1.2017 tarihinden itibaren yapılacak konut inşaatı projelerinde;*

a) Bin Türk Lirası ile iki bin Türk Lirası (iki bin Türk Lirası dâhil) arasında olan konutların tesliminde bu maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen vergi oranı,

b) İki bin Türk Lirasının üzerinde olan konutların tesliminde bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen vergi oranı,

uygulanır.”

düzenlemesi yer almaktadır.

Buna göre, afet riski taşıyan gayrimenkuller üzerinde Tapu Müdürlüğüne 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapı belirlenmesi yapılmış olması halinde, söz konusu taşınmazların yıkılması sonrasında arsa sahipleri ile yapılan kat karşılığı inşaat sözleşmeleri uyarınca inşa edilecek bağımsız bölümlerden net alanı 150 m² ye kadar olan konutların arsa sahibine veya üçüncü şahıslara tesliminde arsa birim m² vergi değerlerine ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamındaki büyükşehirlerde bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın %1 oranında KDV uygulanacaktır. İşyeri ve arazi teslimleri ile net alanı 150 m² nin üzerinde olan konut teslimlerinde ise %18 oranında KDV hesaplanacağı tabiidir.

4. SONUÇ

Afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere ilişkin düzenlemeler, 2012 yılından itibaren yürürlükteki mevzuatımızda yer almaktadır. Son dönemlerde, anılan mevzuat kapsamında yapılan iyileştirme, tasfiye ve yenileme çalışmaları olanca hızıyla devam etmektedir.

Afet riski altındaki binaların dönüştürülmesinde uygulamayı yürüten taraflara birtakım imkânlar ve sorumluluklar yüklenmiştir. Bu kapsamda 6306 sayılı Kanunla, Kanun kapsamında yer alan hak sahibi maliklerle yapılacak işlemlere yönelik istisna öngörülmekte olup, hak sahiplerinin taraf olmadığı kâğıtlara ve işlemlere istisna uygulanmasının Kanun kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapı olarak tespiti yapılan taşınmazların üzerinde inşa edilerek hak sahibi malikler ile düzenlenecek **sözleşme kapsamında verilecek konut ve işyerlerinin, hak sahipleri**

adına tapuya tescilinde harç aranılmaması gerekmele birlikte; riskli yapı olarak tespiti yapılan taşınmazın üzerinde inşa edilecek konutların hak sahibi malik dışında üçüncü kişilere satışı nedeniyle tapuda yapılacak işlemler ile söz konusu satış nedeniyle üçüncü kişilerle müteahhitler arasında düzenlenen sözleşmelere ve alt yüklenicilerle müteahhitler arasında düzenlenecek taşeronluk sözleşmelerine anılan Kanun kapsamında harç istisnası ve damga vergisi istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Ayrıca, afet riski taşıyan gayrimenkuller üzerinde Tapu Müdürlüğüne 6306 sayılı Kanun kapsamında riskli yapı belirlemesi yapılmış olması halinde, söz konusu taşınmazların yıkılması sonrasında arsa sahipleri ile yapılan kat karşılığı inşaat sözleşmeleri uyarınca inşa edilecek bağımsız bölümlerden net alanı 150

m² ye kadar olan konutların arsa sahibine veya üçüncü şahıslara tesliminde arsa birim m² vergi değerlerine ve Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamındaki büyükşehirlerde bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın %1 oranında KDV uygulanacaktır. İşyeri ve arazi teslimleri ile net alanı 150 m² nin üzerinde olan konut teslimlerinde ise %18 oranında KDV hesaplanması gerekir.

KAYNAKLAR

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun

492 sayılı Harçlar Kanunu

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu

2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

5393 SAYILI BELEDİYE KANUNU KAPSAMINDA KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI İÇERİSİNDE BULUNAN İNŞAATLARLA İLGİLİ SÖZLEŞME DÜZENLENMESİ

Salih ÇALAL

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Müfettişi

ÖZET

Kentsel dönüşüm eski, ekonomik ömrünü tamamlamış ve depreme dayanıksız binaların oluşturduğu alanlarda gerçekleştirilir. Toplumsal yaşam üzerinde olumlu sonuçlar yaratan kentsel dönüşüm süreci ve buna ilişkin uygulamalar, kentin biçimsel ve sosyolojik havasını tümüyle değiştiren bir yapıya sahiptirler. Uygulamada kentsel dönüşüm planlarını hayata geçiren yükleniciler ise taşıyabilecek yapılar ile bunların yerine inşa edilecek yaşam alanlarından sorumlu olurlar.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Dönüşüm, İnşaat, Yüklenici, Kat Karşılıklı İnşaat Sözleşmesi.

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere, kentin yenileme ihtiyacını gidermek üzere, yoksul bölgelerin ıslahını sağlamak ve kentin tümünü veya bir bölümünü yaşam alanı haline getirerek diğer bölgelerle uyum sağlamak amacıyla geliştirilen planlama çalışmalarına kentsel dönüşüm denir. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapıları konu alan vergi, resim ve harçların bir kısmında istisna hükümleri uygulanmakta iken, yine kentsel dönüşüm alanı içerisinde bulunan inşaatlarla ilgili olarak düzenlenen sözleşme ve hak ediş ödenmesine ilişkin kâğıtların 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında damga vergisi istisnasına tabi olması konusunda bir boşluk bulunmaktadır. Yazımız kapsamında öncelikle kentsel dönüşüm kavramına ve bununla ilgili düzenlemelere yer verilecektir.

2. KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI

Kentsel dönüşüm, bir kentin tümünün veya belli kesimlerinin değişmesi, başka bir biçime girmesi şeklinde tanımlamakta, kent plancıları arasında bu kavramın, kentlere yeni yerleşim alanlarının eklenmesinden farklı olarak, kentin geçmişten beri var olan kesimlerinin içyapısında ve başka yerleşim birimleriyle olan ilişkilerinde meydana gelen değişimlerdir.¹

Bir başka tanıma göre *kentsel dönüşüm, kamu, özel sektör ve halk katılımını savunan, yoksul bölgelerin ıslahına ve yapı-çevre-donatı üçlüsünün iyileştirilmesine çalışan, kişilerin yaşam mekânlarının yanında ticaret ve sanayi sayesinde ekonominin de ilerlemesini amaçlayan; bununla birlikte, kent merkezlerini, günümüz yaşamına*

¹ Keleş, R. (2004) *Kentsel Dönüşümün Tüzel Altyapısı*, H. B. Tuna (Editör), Dosya: Kentsel Dönüşüm ve Katılım, Mimarist Dergisi, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, 4(12), 73-75.

uyum sağlayabilecek niteliğe kavuşturmak bakımından geliştirilmiş bir plânlama çalışmasıdır.² Kentsel dönüşümde temel hedef; kentsel projelerde yaşam kalitesini artırmak, artan ekonomik dengesizlikleri ve küresel baskıları dengelemek, sosyal eşitsizliği ve konut sıkıntısını ortadan kaldırmak gibi birçok sorunun çözüme kavuşturulması ile değerlere öncelik tanıyan mahalleler kurmaktır.

Hızla artan konut talebine şehirlerin normal gelişme hızında yanıt verememesi, yıllardır kentlerimizin kimliğini tehdit edecek biçimde sağlıklı yapılaşmasına neden olmuştur. Gecekondu ve kaçak yapıların yanı sıra, ekonomik ömrünü tamamlamış mevcut konut stoku da özellikle deprem riskinin yüksek olduğu kentlerimizde ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygun olmayan araziler üzerinde, kalitesiz malzemelerle, temel mühendislik ve yapım tekniklerinden yoksun, plan gözetilmeksizin inşa edilmiş konutlar, hem içinde yaşayanların sağlığını hem de şehirlerimizin dokusunu tehdit eder hale gelmiştir. Çözümün önündeki en büyük engel ise konut alım gücü bulunmayan dar gelirli kesime yönelik sosyal konut politikalarının uzun yıllar hayata geçirilememiş olmasıdır.³

Kentsel dönüşüm, beş temel amaca hizmet etmek üzere tasarlanır;⁴

a. Kentin fiziksel koşulları ile toplumsal problemleri arasında doğrudan bir ilişki kurulmasıdır. Kentsel alanların çöküntü alanı haline gelmesindeki en önemli nedenlerden

birisi toplumsal çökme ya da bozulmadır. Kentsel dönüşüm projeleri, temelde toplumsal bozulmanın nedenlerini araştırmalı ve bu bozulmayı önleyecek önerilerde bulunmalı.

b. Kentsel dönüşüm; kent dokusunu oluşturan birçok öğenin fiziksel olarak sürekli değişim ihtiyacına cevap vermelidir. Bir başka deyişle, kentsel dönüşüm projeleri kentin hızla büyüyen, değişen ve bozulan dokusunda ortaya çıkan yeni fiziksel, toplumsal, ekonomik, çevresel ve altyapısal ihtiyaçlara göre, kent parçalarının yeniden geliştirilmesine olanak sağlamalı.

c. Kentsel refah ve yaşam kalitesini artırıcı bir ekonomik kalkınma yaklaşımını ortaya koymalı.

d. Fiziksel ve toplumsal bozulmanın yanı sıra, kentsel alanların çöküntü bölgeleri haline gelmelerinin en önemli nedenlerinden birisi, bu alanların ekonomik canlılıklarını yitirmesidir. Kentsel dönüşüm projeleri fiziksel ve toplumsal çöküntü alanları haline gelen kent parçalarında ekonomik canlılığı yeniden getirecek stratejileri geliştirmeyi ve böylece kentsel refah ve yaşam kalitesini artırmayı amaçlamalı.

e. Kentsel alanların en etkin biçimde kullanımına ve gereksiz kentsel yayılmadan kaçınmaya yönelik stratejilerin ortaya koyulmasıdır.

3. 5393 SAYILI BELEDİYE KANUNUNDA KENTSEL DÖNÜŞÜM

5393 sayılı Belediye Kanununun 17.6.2010 tarihinde değiştirilen 73 üncü maddesi, kentsel dönüşüme özgülenmiştir. Söz konusu maddenin birinci fıkrasına göre belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi

2 Turokl. (2004)Urban RegenerationWhat Can Be Done And What Should Be Avoidant, Uluslararası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildirisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

3 <http://www.toki.gov.tr/kentsel-yenileme>

4 Roberts, P. (2000)TheEvolution, Definition AndPurpose Of Urban Regeneration. P. Roberts ve H. Sykes, (Ed.), Urbanregeneration a handbook .London: SAGE Publications, aktaran; Kibaroğlu D. ve Şişman A. (2009) Dünyada Ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 11-15Mayıs 2009, Ankara.

ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır. Ancak, kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca bu yönde karar alınması şarttır.

Anılan fıkra kapsamında kentsel dönüşüm anlamında belediyelere hem birtakım yetkiler, hem de sorumluluklar yüklenmiştir. Kural olarak, bir yerin kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması yeterli görülmüş, ancak bu kurala bir istisna getirilerek, Kamunun mülkiyetinde veya kullanımında olan yerlerde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı ilan edilebilmesi ve uygulama yapılabilmesi için ilgili belediyenin talebi ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca bu yönde karar alınması şartı getirilmiştir.

Belediye meclislerine de bazı yetkiler verilmiştir. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı olarak ilan edilecek alanın; üzerinde yapı olan veya olmayan imarlı veya imarsız alanlar olması, yapı yükseklik ve yoğunluğunun belirlenmesi, alanın büyüklüğünün en az 5 en çok 500 hektar arasında olması, etaplar halinde yapılabilmesi hususlarının takdiri münhasıran belediye meclisinin yetkisindedir. Toplamı 5 hektardan az olmamak kaydı ile proje alanı ile ilişkili birden fazla yer tek bir dönüşüm alanı olarak belirlenebilir.

Büyükşehir belediyesi olan yerlerde yetki buralardadır. Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projesi alanı ilan etmeye büyükşehir belediyeleri yetkilidir. *Büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi halinde ilçe belediyeleri kendi sınırları içinde kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir.* Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılacak kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine ilişkin her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ve benzeri tüm imar işlemleri ve 03.05.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

Bununla birlikte, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamında bulunan gayrimenkul sahipleri ve belediye tarafından açılacak davalar, mahkemelerde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır. Kentsel dönüşüm ve gelişim alanları içinde yer alan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkuller harca esas değer üzerinden belediyelere devredilir. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapılarda ilgili vergi, resim ve harçların dörtte biri alınır.

Görüldüğü üzere, kentsel dönüşüm yapılacak yerlerde taşınmaz sahibi olanlarla öncelikli olarak anlaşma yolunun tercih edilmesi hüküm altına alınmıştır. Kentsel dönüşümle ilgili açılacak davalarda bir ayrıcalık tanınmış ve bunların öncelikli olarak görüşüleceği belirlenmiştir. Ayrıca vergilendirmeye ilişkin istisnalar da getirilmiştir.

Öte yandan, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarındaki gayrimenkul sahipleri ve 24.2.1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve

Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanuna istinaden, hak sahibi olmuş kimselerle anlaşmaları halinde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanında hakları verilir. *Anlaşma sonucu belediye mülkiyetine geçen gayrimenkuller haczedilemez.* 2981 sayılı Kanun kapsamına girmeyen gecekondu sahiplerine enkaz ve ağaç bedelleri⁵ verilir veya belediye imkânları ölçüsünde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı dışında arsa veya konut satışı yapılabilir. Bu kapsamda bulunanlara Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile işbirliği yapılmak suretiyle konut satışı da yapılabilir. Enkaz ve ağaç bedelleri arsa veya konut bedellerinden mahsup edilir. Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen yerlerde belediyelere ait gayrimenkuller ile belediyelerin anlaşma sağladığı veya kamulaştırdıkları gayrimenkuller üzerindeki inşaatların tamamı belediyeler tarafından yapılır veya yaptırılır. Belediye ile anlaşma yapmayan veya belediyece kamulaştırılmasına gerek duyulmayan gayrimenkul sahiplerinden proje alanında kendilerine 3194 sayılı Kanunun 18 inci maddesine⁶ göre ayrı da ve

5 Kamulaştırma yapılacak yerin üzerinde ağaçların bulunması halinde söz konusu bu ağaçların da bir bedeli bulunmaktadır ve araziye ek olarak ödenen bu bedele ağaç bedeli denir. Ağacın türü, yaşı veya cinsi gibi nedenlerle ağaç bedeli farklı hesaplanabilmektedir. Ağacın değerlendirilmesinde önemli olan verimi ve ağaçtan elde edilen gelirdir.

6 Arazi ve arsa düzenlemesi:

Madde 18 - İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakati aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlalıkları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re-ven tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. Sözü edilen yerler belediye ve mücavir alan dışında ise yukarıda belirtilen yetkiler valilikçe kullanılır. Belediyeler veya valiliklerce düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların dağıtım sırasında bunların yüzölçümlerinden yeterli kadar saha, düzenleme dolayısıyla meydana gelen değer artışları karşılığında "düzenleme ortaklık payı" olarak düşülebilir. Ancak, bu maddeye göre alınacak düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenlemeden önceki yüzölçümlerinin yüzde kırkını geçemez. (Değişik üçüncü fıkra: 3/12/2003-5006/1 md.) *Düzenleme ortak-*

parselde imar hakkı verilmemiş olanlar kamulaştırmazsı el atma davası açabilir.

Kentsel dönüşümde giderlerin kim tarafından karşılanacağı da önemle üzerinde durulması gereken bir husustur. Bu kapsamda, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarının

lık payları, düzenlemeye tâbi tutulan yerlerin ihtiyacı olan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilk ve ortaöğretim kurumları, yol, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol gibi umumi hizmetlerden ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılmamaz.

Düzenleme ortaklık paylarının toplamı, yukarıdaki fıkroda sözü geçen umumi hizmetler için, yeniden ayrılması gereken yerlerin alanları toplamından az olduğu takdirde, eksik kalan miktar belediye veya valilikçe kamulaştırma yolu ile tamamlanır.

Herhangi bir parselden bir miktar sahanın kamulaştırılmasının gerekmesi halinde düzenleme ortaklık payı, kamulaştırmadan arta kalan saha üzerinden ayrılır.

Bu fıkra hükümlerine göre, herhangi bir parselden bir defadan fazla düzenleme ortaklık payı alınmaz. Ancak, bu hüküm o parselde imar planı ile yeniden bir düzenleme yapılmasına mani teşkil etmez.

Bu düzenlemeye tabi tutulan arazi ve arsaların düzenleme ortaklık payı almanlarından, bu düzenleme sebebiyle ayrıca değerlendirme resmi alınmaz.

Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyanma sadece zemine ait olup, şüyuan giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır.

Düzenleme sırasında, plan ve mevzuata göre muhafazasında mahzur bulunmayan bir yapı, ancak bir imar parseli içinde bırakılabilir. Tamamının veya bir kısmının plan ve mevzuat hükümlerine göre muhafazası mümkün görülemeyen yapılar ise, birden fazla imar parseline de rastlayabilir. Hisseli bir veya birkaç parsel üzerinde kalan yapıların bedelleri, ilgili parsel sahiplerince yapı sahibine ödenmedikçe ve aralarından başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya şüyuu giderilmedikçe bu yapıların eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur.

Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapılar, belediye veya valilikçe kamulaştırılmadıkça yıkırlamaz.

Düzenlenmiş arsalarda bulunan yapılara, ilgili parsel sahiplerinin muvafakati olmadığı veya plan ve mevzuat hükümlerine göre mahzur bulunduğu takdirde, küçük ölçüdeki zaruri tamirler dışında ilave, değişiklik ve esaslı tamir izni verilemez. Düzenlemeye tabi tutulması gerektiği halde, bu madde hükümlerinin tatbiki mümkün olmayan hallerde imar planı ve yönetmelik hükümlerine göre müstakil inşaata elverişli olan kadastral parsellere plana göre inşaat ruhsatı verilebilir.

Bu maddenin tatbikinde belediye veya valilik, ödeyecekleri kamulaştırma bedeli yerine ilgililerin muvafakati halinde kamulaştırılması gereken yerlerine karşılık, plan ve mevzuat hükümlerine göre yapı yapılması mümkün olan belediye veya valiliğe ait sahalardan yer verebilirler.

Veraset yolu ile intikal eden, bu Kanun hükümlerine göre şüyulan-dırılan Kat Mülkiyeti Kanunu uygulaması, tarım ve hayvancılık, turizm, sanayi ve depolama amacı için yapılan hisselendirmeler ile cebrî icra yolu ile satılanlar hariç imar planı olmayan yerlerde her türlü yapılaşma amacıyla arsa ve parselleri hisselerle ayrıracak özel parsellasyon planları, satış vaadi sözleşmeleri yapılamaz.

da yapılacak alt yapı ve rekreasyon harcamaları, proje ortak gideri sayılır. Belediyelere ait inşaatların proje ortak giderleri belediyeler tarafından karşılanır. Kendilerine ayrı ada veya parsel tahsis edilen gayrimenkul sahipleri ile kamulaştırma dışı kalan gayrimenkul sahipleri, sahip oldukları inşaatın toplam metrekaresi oranında proje ortak giderlerine katılmak zorundadır. Proje ortak gideri ödenmeden inşaat ruhsatı, yapılan binalara yapı kullanma izni verilemez; su, doğalgaz ve elektrik bağlanamaz. Dönüşüm alanı sınırını kesinleştiği tarihte, bu sınırlar içindeki gayrimenkullerin tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilmek üzere tapu sicil müdürlüğüne, paftasında gösterilmek üzere kadastro müdürlüğüne bildirilir. Söz konusu gayrimenkullerin kaydında meydana gelen değişiklikler belediyeye bildirilir.

Mezkur alanlar içerisinde yapılan düzenlemeler belediyenin iznine bağlıdır. Başka bir deyişle, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen yerlerde; ifraz, tevhit, sınırlı aynı hak tesisi ve terkini, cins değişikliği ve yapı ruhsatı verilmesine ilişkin işlemler belediyenin izni ile yapılır. Belediye, kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini gerçekleştirmek amacıyla; imar uygulaması yapmaya, imar uygulaması yapılan alanlardaki taşınmazların değerlerini tespit etmeye ve bu değer üzerinden hak sahiplerine dağıtım yapmaya veya hasılat paylaşımını esas alan uygulamalar yapmaya yetkilidir. Kentsel dönüşüm ve gelişim projelerinin uygulanması sırasında, tapu kayıtlarında mülkiyet hanesi açık olan veya aynı hakları davalı olan taşınmazlar doğrudan kamulaştırılarak bedelleri mahkemece tayin edilen bankaya belli olacak hak sahipleri adına bloke edilir. Belediye kentsel dönüşüm ve gelişim projelerinin uygulama alanında bulunan taşınmazların kamulaştırılması sırasında veraset ilamı çıkarmaya veya tapudaki kayıt malikine göre işlem yapmaya yetkilidir.

Diğer taraftan, büyükşehirlerde büyükşehir belediye meclisinin, il ve ilçelerde belediye meclislerinin salt çoğunluk ile alacağı karar ile masrafların tamamı veya bir kısmı belediye bütçesinden karşılanmak kaydıyla kentin uygun görülen alanlarında bina cephelerinde değişiklik ve yenileme ile özel aydınlatma ve çevre tanzimi çalışmaları yapılabilir. Cephe değişikliği yapılacak binalarda telif hakkı sahibi proje müelliflerine talep etmeleri hâlinde, değiştirilecek cephe veya cephelerin beher metrekaresi için bir günlük net asgari ücret tutarını geçmemek üzere telif hakkı ödenir. Büyükşehir belediye meclisince uygun görülmesi hâlinde, büyükşehir belediyesi içindeki ilçe belediyeleri kendi sınırları içinde bu fıkrada belirtilen iş ve işlemleri yapabilir. Bina cephelerinde değişiklik ve yenileme ile özel aydınlatma ve çevre tanzimi çalışmaları için yapılması gereken iş, işlem ve yetkilendirmeler, kat maliklerinin arsa payı çoğunluğu ile verecekleri karara göre yapılır. Büyükşehir belediyelerince, kentsel dönüşüm ve gelişim alanı ilan edilen alanlar ile 5366 sayılı Kanuna göre yenileme alanı ilan edilen alanlarda veya 5393 sayılı Kanunun 75 inci maddesine⁷ göre kamu

7 Diğer kuruluşlarla ilişkiler

Madde 75- Belediye, belediye meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda;

a) Mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait yapım, bakım, onarım ve taşıma işlerini bedelli veya bedelsiz üstlenebilir veya bu kuruluşlar ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir ve bu amaçla gerekli kaynak aktarımında bulunabilir. Bu takdirde iş, işin yapımını üstlenen kuruluşun tâbi olduğu mevzuat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

b) Mahallî idareler ile merkezî idareye ait asli görev ve hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli aynı ihtiyaçları karşılayabilir, geçici olarak araç ve personel temin edebilir.

c) (Değişik: 12/11/2012-6360/19 md.) Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan dernekler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınmış vakıflar ve 7/6/2005 tarihli ve 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebilir. Diğer dernek ve vakıflar ile gerçekleştirecek ortak hizmet projeleri için mahallin en büyük mülki idare amirinin izninin alınması gerekir.

d) Kendilerine ait taşınmazları, asli görev ve hizmetlerinde kullanılmak üzere bedelli veya bedelsiz olarak mahallî idareler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredebilir veya süresi yirmi beş

kurum ve kuruluşları ile protokol yapmaları hâlinde, büyükşehir belediye meclisi kararı ile, yıkılan ibadethane ve yurtların yerine veya ihtiyaç duyulan yerlerde ibadethane ve yurt inşa edilebilir. Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamındaki işler, kamu idareleriyle 75 inci madde çerçevesinde ortak hizmet projeleri aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

4. KENTSEL DÖNÜŞÜM ALANI İÇERİSİNDE BULUNAN İNŞAATLARLA İLGİLİ DÜZENLENEN SÖZLEŞMELERDE DAMGA VERGİSİ İSTİSNASI

488 sayılı Damga Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde, bu Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yazılı kağıtların damga vergisine tabi olduğu; 3 üncü maddesinde, damga vergisi mükellefinin kağıtları imza edenler olduğu, resmi dairelerle kişiler arasındaki işlemler nedeniyle düzenlenen kağıtların damga vergisinin kişiler tarafından ödeneceği; 8 inci maddesinde, bu Kanunda yazılı resmi daireden maksadın genel ve özel bütçeli idarelerle, il özel idareleri, belediyeler ve köyler olduğu, bu dairelere bağlı olup ayrı tüzel kişiliği bulunan iktisadi işletmelerin resmi daire sayılmayacağı hüküm altına alınmıştır.

Mezkur Kanuna ekli (1) sayılı tablonun "I.Akitlerle ilgili kağıtlar" başlıklı bölümü-

yılı geçmemek üzere tahsis edebilir. Bu taşınmazlar aynı kuruluşlara kiraya da verilebilir. Bu taşınmazların, tahsis amacı dışında kullanılması hâlinde, tahsis işlemi iptal edilir. Tahsis süresi sonunda, aynı esaslara göre yeniden tahsis mümkündür.

Kamu kurum ve kuruluşlarına belediyeler, bağlı kuruluşları ve belediye şirketlerinde devir veya tahsis edilen taşınmazlar, kamu konutu ve sosyal tesis olarak kullanılamaz.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/19 md.) 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun 10 uncu maddesi; belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ve bunların üyesi oldukları birlikler ile ortağı oldukları Sayıştay denetimine tabi şirketler için uygulanmaz.

(Ek fıkra: 31/10/2016-KHK-678/11 md.) Afet, kitlesel göç ve teröre maruz kalan yerleşim birimlerinin belediyeleri ile bu Kanunun 45 inci maddesinin ikinci fıkrası gereğince belediye başkanı veya başkan vekili görevlendirilen belediyelerde, vali veya belediye başkanı, aksayan belediye hizmetinin başka bir belediye tarafından yerine getirilmesini talep edebilir. Yardım istenilen belediye, meclis kararına gerek olmaksızın İçişleri Bakanının izniyle bu talebi yerine getirebilir.

nün A/1 fıkrasında, belli parayı ihtiva eden mukavelenameler, taahhütnameler ve temliknamelerin; "IV. Makbuzlar ve Diğer Kâğıtlar" başlıklı bölümünün 1/a fıkrasında, "Resmi daireler tarafından yapılan mal ve hizmet alımlarına ilişkin ödemeler (avans olarak yapılanlar dâhil) nedeniyle kişiler tarafından resmi dairelere verilen ve belli parayı ihtiva eden makbuz ve ibra senetleri ile bu ödemelerin resmi daireler nam ve hesabına, kişiler adına açılmış veya açılacak hesaplara nakledilmesini veya emir ve havaalelerine tediyesini temin eden kağıtların" nispi damga vergisine tabi olduğu hükme bağlanmıştır. 2009/15725 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 01.01.201031.12.2012 tarihleri arasında geçerli olmak üzere damga vergisi oranları, Kanuna ekli (1) sayılı tablonun I/A-1 ve IV/1-a fıkrasındaki kağıtlar için binde 8,25 olarak belirlenmiştir.

Öte yandan, 5393 sayılı Belediye Kanununun «Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı» alanı başlıklı 73 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasında; "Kentsel dönüşüm ve gelişim alanları içinde yer alan eğitim ve sağlık alanları hariç kamuya ait gayrimenkuller harca esas değer üzerinden belediyelere devredilir. Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapılarda ilgili vergi, resim ve harçların dörtte biri alınır." hükmüne yer verilmiştir.

Buna göre, 5393 sayılı Belediye Kanununun 73 üncü maddesinin altıncı fıkrası, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapıları konu alan vergi, resim ve harçların dörtte birinin ödeneceğine ilişkin hüküm içermekte olup, ayrıca madde hükmünde yapılacak inşaatlarla ilgili sözleşmeler yönünden bir belirleme bulunmadığından, kentsel dönüşüm alanı içerisinde bulunan inşaatlarla ilgili olarak imzalanan sözleşmeler ile hakediş ve avans ödemelerine ilişkin düzenlenen kağıtların 488 sayılı Kanuna ekli

(1) sayılı tablonun I/A-1 ve IV/1-a fıkrasına göre nispi damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir.

5. SONUÇ

Toplumsal yaşam üzerinde olumlu sonuçlar yaratan kentsel dönüşüm süreci ve buna ilişkin uygulamalar, *kentin biçimsel ve sosyolojik havasını tümüyle değiştiren bir yapıya sahiptirler*. Uygulamada kentsel dönüşüm planlarını hayata geçiren yükleniciler ise tasfiye edilecek yapılar ile bunların yerine inşa edilecek yaşam alanlarından sorumlu olurlar. Bu kapsamda *Belediye Kanununun ilgili maddesi, kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında yıkılarak yeniden yapılacak münferit yapıları konu alan vergi, resim ve harçların dörtte birinin ödeneceğine ilişkin hüküm içermekte olup, ayrıca madde hükmünde yapılacak inşaatlarla ilgili sözleşmeler yönünden bir belirleme bulunmadığından, kentsel dönüşüm alanı içerisinde bulunan inşaatlarla ilgili olarak imzalanan sözleşmeler ile hak ediş ve avans ödemelerine ilişkin düzenlenen kâğıtların nispi damga vergisine tabi tutulması gerekmektedir*.

KAYNAKÇA

Keleş, R. (2004) Kentsel Dönüşümün Tüzel Altyapısı, H. B. Tuna (Editör), Dos-

ya: Kentsel Dönüşüm ve Katılım, Mimarist Dergisi, TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi, 4(12), (73-75.)

Kibaroğlu D. ve Şişman A. (2009) Dünya ve Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 12. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, 11-15 Mayıs 2009, Ankara.

Roberts, P. (2000) The Evolution, Definition And Purpose Of Urban Regeneration. P. Roberts ve H. Sykes, (Ed.), Urban regeneration a handbook .London: SAGE Publications.

Turok I. (2004) Urban Regeneration What Can Be Done And What Should Be Avoidant, Uluslararası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildirisi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

<http://www.toki.gov.tr/kentsel-yenileme>

5393 sayılı Belediye Kanunu

488 sayılı Damga Vergisi Kanunu

FAİZ VE GECİKME ZAMMININ BÜTÇEDEN ÖDENMESİ SONUCU OLUŞAN KAMU ZARARINDAN KİM SORUMLUDUR?

Ayşe Çiğdem TAŞPINAR

Gelir Uzmanı

1. GİRİŞ

Bilindiği üzere kamu kurum ve kuruluşlarında bütçelerden harcama yetkisi harcama yetkililerine verilmiştir. Verilen harcama yetkisi kanun ve yönetmeliklerle kontrol altına alınmıştır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 11 inci maddesinde, devlet memurlarının görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden amirlerine karşı sorumlu oldukları, 12 nci maddesinde de, devlet memurlarının görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek zorunda oldukları ve kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesinin esas olduğu açıklanmıştır.

Bu nedenle, harcamadan sorumlu olan yetkililerin bütçeden ödeme yapılması sırasında bütçelerinde öngörülen kalemlerin dışında ödeme yapabilmeleri mümkün görünmemektedir. Şayet kamu zararına sebebiyet veren böyle bir harcamanın yapılması durumunda sorumluluğun kimlere ait olacağı üzerinde durulması gereken bir konudur. Makalemizde bütçede öngörülmeyen faiz ve gecikme zammı gibi tutarların ödenmesinin kamu zararı olup olmadığı, hangi durumlarda sorumlulara rücu edileceği ve kimlerin sorumluluğu olduğu konuları üzerinde durulacaktır.

2. FAİZ VE GECİKME ZAMMININ/ FAİZİNİN ÖDENMESİNDE SORUMLU- LUK VE KAMU ZARARI

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Ödenemeyen giderler ve bütçeleştirilmiş borçlar ” başlıklı 34 üncü maddesinin ikinci fıkrasında;

“Kamu idarelerinin nakit mevcudunun tüm ödemeleri karşılayamaması halinde giderler, muhasebe kayıtlarına alınma sırasına göre ödenir. Ancak, sırasıyla kanunları gereğince diğer kamu idarelerine ödenmesi gereken vergi, resim, harç, prim, fon kesintisi, pay ve benzeri tutarlara, tarifeye bağlı ödemelere, ilama bağlı borçlara, ödenmemesi halinde gecikme cezası veya faiz gibi ek yük getirecek borçlara ve ödenmesi talep edilen emanet hesaplarındaki tutarlara öncelik verilir.” denilmekte,

Aynı Kanunun “Kamu Zararı” başlıklı 71 inci maddesinde ise;

“Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

f) (Mülga:22/12/2005-5436/10 md.)

g)Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir...” hükmü yer almaktadır.

Yine Kamu Zararlarının Tahsiline İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin ‘Tanımlar’ başlıklı 4 üncü maddesinde:

“...c) **Kamu zararı:** Mevzuata aykırı karar, işlem, eylem veya ihmal sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıyla doğan zararı,...”

Aynı Yönetmeliğin ‘Kamu Zararının Belirlenmesi’ başlıklı 6 ncı maddesinde aynen:

“(1) Kamu zararının belirlenmesinde;

a) Yapılan iş, alınan mal veya hizmet karşılığı olarak ilgili mevzuatında belirtilen ya da mevzuatında öngörülen karar, onay, sözleşme ve benzeri belgelerde belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) İlgili mevzuatında öngörülen haller dışında, iş yaptırılmadan, mal veya hizmet alınmadan önce ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

ç) İlgili mevzuatı gereğince görevlendirilen komisyon veya kişilerce rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla iş yaptırılması, mal veya hizmet alınması,

d) Kamu idarelerine ait malların kiraya verilmesi, tahsisi, yönetimi, kullanımı ve elden çıkarılması işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

e) Görevlilere teslim edilen taşınırların zarara uğraması,

f) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) **Kamu idaresinin yükümlülüklerinin mevzuatına uygun bir şekilde yerine getirilmemesi nedeniyle kamu idaresine faiz, tazminat, gecikme zammı, para cezası gibi ek mali külfet getirilmesi,**

ğ) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

esas alınır.” hükümleri yer almıştır.

Diğer taraftan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun “Harcama yetkisi ve yetkilisi” başlıklı 31 inci maddesinde;

“Bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisidir...” denilmekte,

Aynı Kanunun “Harcama talimatı ve sorumluluk” başlıklı 32 nci maddesinde;

“Bütçelerden harcama yapılabilmesi, harcama yetkilisinin harcama talimatı vermesiyle mümkündür. Harcama talimatlarında hizmet gerekeşi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeyle görevli olanlara ilişkin bilgiler yer alır.

Harcama yetkilileri, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.” hükmüne yer verilmektedir.

Söz konusu hükümlere göre; bütçeyle ödenek tahsis edilen bir harcama biriminin en üst yöneticisi harcama yetkilisi olup, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken diğer işlemlerden sorumludur.

Sayıştay Genel Kurulunun 14.06.2007 tarih ve 5189/1 sayılı Kararının “Sorumlular” başlıklı 3 üncü bölümünde de Harcama Yetkilileri açıklanmış ve “Harcama Yetkililerinin Genel Sorumluluğu” başlıklı (a) şıkında;

“...bütçeden yapılacak harcamalar konusunda 5018 sayılı Kanunda öngörülen harcama sürecinde tek ve tam yetkili olan, giderin yapılmasına karar vermekten ödeme aşamasına kadar tüm işlemleri emir ve talimatı çerçevesinde yürüten ve maiyetindekileri ve onların eylem ve işlemlerini gözetmek ve denetlemekle yükümlü olan harcama yetkilisinin, Sayıştay’a karşı hesap konusunda tam ve doğrudan sorumlu olduğu anlaşılmaktadır

Bu nedenle, harcama yetkililerinin, harcama talimatlarının ve buna konu olan harcamaların bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygunluğundan sorumlu olduklarına...” karar verilmiştir.

Özetle 5018 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde bütçeyle ödenek tahsis edilen her bir **harcama biriminin en üst yöneticisinin harcama yetkilisi** olduğu ifade edilmiş, 32

nci maddesinde ise; bütçeden harcama yapılabilmesi harcama yetkilisinin, harcama talimatı vermesine bağlanmış, harcama talimatlarında da hizmet gerekçesi, yapılacak işin konusu ve tutarı, süresi, kullanılabilir ödeneği, gerçekleştirme usulü ile gerçekleştirmeye görevli olanlara ilişkin bilgilerin yer alacağı, harcama talimatlarının bütçe ilke ve esaslarına, kanun, tüzük ve yönetmelikler ile diğer mevzuata uygun olmasından, ödeneklerin etkili, ekonomik ve verimli kullanılmasından ve bu Kanun çerçevesinde yapmaları gereken işlemlerden harcama yetkililerinin sorumlu oldukları belirtilmiştir. Anılan Kanunun 33 üncü maddesinde de, giderin gerçekleştirilmesinin, harcama yetkililerince belirlenen görevli tarafından düzenlenen ödeme emri belgesinin harcama yetkilisince imzalanması ve tutarın hak sahibine ödenmesi ile tamamlanacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerine göre bütçeden yapılacak harcamalarda süreç, harcama talimatı ile başlamakta ve ödeme emri belgesi uyarınca hak sahibine ödeme yapılması ile son bulmaktadır. 5018 sayılı Kanunda, giderin yapılmasından ödeme aşamasına kadar tüm işlemlerin harcama yetkilisinin gözetim ve denetimi altında, onun emir ve talimatı ile yürütülmesi öngörüldüğünden, elektrik, doğalgaz, su vs. gibi tüketim bedellerinin zamanında ödenmemesi nedeniyle gecikme cezası/faizi ödenmesinden dolayı sorumlu tutulan gerçekleştirme görevlileri ile birlikte harcama yetkilileri de sorumludur.

3. GECİKME CEZASI/FAİZ ÖDEMELERİNE İLİŞKİN SAYIŞTAY KARARLARI

3.1. Elektrik Gecikme Cezası Ödenmesi Durumunda;

5018 sayılı Kanunda, giderin yapılmasından ödeme aşamasına kadar tüm işlemlerin

harcama yetkilisinin gözetim ve denetimi altında, onun emir ve talimatı ile yürütülmesi öngörüldüğünden elektrik tüketim bedellerinin zamanında ödenmemesi nedeniyle güncel borç adı altında günlük gecikme cezası/faizi ödenmesinden dolayı gerçekleştirme görevlileri ile birlikte harcama yetkilileri sorumludur¹.

3.2. Ödenek Yetersizliği Nedeniyle Gecikme Zammı Ödenmesi Durumunda;

Gecikme zammına konu borcun ödene-memesine ilişkin olarak kamu görevlilerinin herhangi bir kasıt, kusur ya da ihmalinin bulunmadığı, (05.01.2008 tarihli Belediye Başkanı imzalı yazıdan anlaşıldığı üzere) Belediyenin nakit sıkıntısı içinde bulunmasından kaynaklanan bir husus olduğu görülmüştür. Yukarıda ifade edilen mevzuat hükümleri uyarınca, devlet memurları kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizlik sonucu verecekleri zarardan sorumlu tutulmuşlar, yine kamu zararının oluşması için kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmali aranmıştır. **Belediyenin nakit sıkıntısı içerisinde olması nedeniyle gecikme bedeli ödenmesinde herhangi bir kasıt, kusur veya ihmali bulunmayan kamu görevlisinin sorumlu tutulması ve buna ilişkin kamu zararından bahsedilmesi mümkün değildir².**

5. SONUÇ

5018 sayılı Kanunda harcama yetkilisi ifadesiyle bir program sorumlusuna ve statü hukukunda tanımlanan daire/birim ami-

rine işaret edilmektedir. Bu konumda olan yöneticilerin, 657 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde belirtildiği gibi, amiri oldukları kuruluş ve hizmet biriminde kanun, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenen görevleri zamanında ve eksiksiz olarak yapmaktan ve yaptırmaktan, maiyetindeki memurları takip ve kontrol etmekten görevli ve sorumlu tutulacakları da tabiidir.

Gerçekleştirme görevlileri ise, harcama talimatı üzerine; işin yaptırılması, mal veya hizmetin alınması, teslim almaya ilişkin işlemlerin yapılması, belgelendirilmesi ve ödeme için gerekli belgelerin hazırlanması görevlerini yürütürler.

Harcamalardan birinci derece sorumlu olan harcama yetkilileri ve gerçekleştirme görevlilerinin harcama esnasında bütçelerinde öngörülen giderler ile mevzuat hükümlerine azami derecede riayet etmeleri ileride kamu zararları ile karşılaşmalarını açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Sayıştay Genel Kurulunun 14.06.2007 tarih ve 5189/1 sayılı Kararı

Sayıştay Temyiz Kurulu Kararları

1 Sayıştay Temyiz Kurulunun 23.11.2016 tarih ve 42357 tutanak sayılı kararı.

2 Sayıştay Temyiz Kurulunun 25.02.2014 tarih ve 38483 tutanak sayılı kararı.

Ufuk ÜNLÜ

Başbakanlık Müfettişi

BİNA ÜZERİNE ASILAN İLAN VE REKLAMLAR NEDENİYLE OLUŞAN İLAN VE REKLAM VERGİSİNİN TAHSİLİNDE HANGİ BELEDİYE YETKİLİDİR?

1. GİRİŞ

İlan ve reklam vergisi belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamı kapsamaktadır. Söz konusu verginin tahsilatı belediyelerce gerçekleştirilir.

Bununla birlikte bina sağır yüzeyleri; bina cephesinde pencerelerin ve boşlukların dışında kalan yüzeyleridir. Bina sağır yüzeyleri genel olarak, bina cephe alanının bütünlük arz eden %70'inden fazla sağır yüzey alanına sahip olması halinde reklâm alanı olarak kullanılabilir. Yanısıra kent estetiğini bozan metruk binaların veya natamam inşaatların cepheleri reklam alanı olarak kullanılabilir. Bina cephesi bir bütün olarak değerlendirilir. Cam ile beraber diğer cephe kaplama malzemeleri ile kaplanmış cephelerde; cam yüzey alanının, toplam cephe alanına oranı ve bina mimarisi dikkate alınarak cam grafiği uygulaması yapılmasına izin verilebilir. Birçok belediye yönetmeliği açısından, bir cephe yüzeyinde birden fazla reklam uygulaması yapılamaz. Bir binada birden fazla reklam yapılabilecek cephe olması durumunda; binanın mimari özellikleri, binanın yer aldığı güzergâhtaki reklam yoğunluğu, silüete etkisi, trafiğe etkisi ve benzeri unsurlar dikkate alınarak, reklamın uygulanabileceği cepheler ilgili belediye tarafından belirlenir.

Özellikle binalar üzerindeki her türlü

ilan ve reklamın büyükşehir belediyesi olan yerlerde, büyükşehir belediyesince mi yoksa diğer belediyeler tarafından mı tahsil edileceğine ilişkin karışıklıklar yaşanmaktadır. Söz konusu mevzuata ilişkin açıklamalardan önce ilan ve reklam vergisinin mahiyetinden bahsetmekte yarar vardır.

2. İLAN VE REKLAM VERGİSİ

İlan ve reklam vergisi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda düzenlenmiştir. Anılan Kanunun 12 nci maddesine göre, belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü İlan ve reklam, ilan ve reklam vergisine tabidir. ***Bu kapsamda ilan ve reklam vergisinin mükellefi, yurt dışından gönderilen ilan ve reklamlar dâhil olmak üzere, ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzelkişilerdir.*** İlan ve reklam işlerini mutat meslek olarak ifa edenler, başkaları adına yaptıkları ilan ve reklamlara ait vergileri mükellefler adına ilgili belediyeye yatırmaktan sorumludurlar.

İlan ve reklam vergisinde istisnalar ve muafiyetler söz konusudur. **Aşağıda sayılan ilan ve reklamlardan vergi alınmaz.**

1. *Türkiye Radyo Televizyon Kurumu* tarafından yayınlanan ve yapılan ilan ve reklamlar,

2. Her türlü *gazete, dergi ve kitaplarda* yapılan ilan ve reklamlar,

3. Gerçek kişilerin *ikametgahlarının iç veya dış kapılarına konan ve kimliklerini gösteren levhalar,*

4. İşletmelerin iştegal veya imal konusu maddelerinin ambalajları üzerinde bulunan ve kendi işlerine ait ilan ve reklamları ile ambalaj muhtevassından olan *prospektüs ve tarifnameler,*

5. Gerçek veya tüzel kişilere ait işyerlerinin içine veya dışına asılan iş sahibinin kimliği ile işin mahiyetini gösteren ve *alanı 1/2 metrekaresi aşmayan ışsksız levhalar,* (Alanı 1/2 metrekaresi aşan levhalar, aşan kısım üzerinden vergiye tabidir.)

6. *Genel ve katma bütçeli idareler ile il özel idarelerinin, belediyelerin, köylerin ve bunların kuracakları birliklerin ve Posta - Telgraf - Telefon ve T.C. Devlet Demiryolları İşletmelerinin yapacakları her türlü ilan ve reklamlar,*

7. Siyasi Partiler Kanununa göre, siyasi partilerin *siyasi faaliyet sınırları içinde yapacakları ilan ve reklamlar,*

8. Altıncı maddede yazılı idarelerle, kooperatifler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından ülke ürünlerinin ve turizminin reklamını yapmak ve herhangi bir ticari ve sınai kuruluşa ait olmamak üzere hazırlanan her türlü levha ve afişlerle, aynı kuruluşlar tarafından Türkiye'deki ticaret, sanayi, tarım ve mesleki müesseselerinin isim ve ticaret unvanları ile ad ve adreslerini ihtiva etmek üzere yayınlanacak kitap, broşür, katalog ve dergiler,

9. Umumi mahallere *reklam amacı ile konulacak sıra, bank ve benzeri gereçler üzerindeki ilan ve reklamlar,*

10. *Sinema ve tiyatroların kendi programlarına ilişkin olarak gösterinin yapıldığı binanın içinde ve dış yüzünde yaptıkları ilan ve reklamlar.*

İlan ve Reklam Vergisi aşağıdaki tarifeye göre alınır;

	Tarife	Verginin Tutarı	
		En az	En çok
1	Dükkan, ticari ve sınai müessese ve serbest meslek erbabınca çeşitli yerlere asılan ve takılan her çeşit levha, yazı ve resim gibi tüm sabit ilân ve reklamların beher metrekaresinden yıllık olarak:	20	100
2	Motorlu taşıt araçlarının içine veya dışına konulan ilân ve reklamların beher metrekaresinden yıllık olarak:	8	40
3	Cadde, sokak ve yaya kaldırımları üzerine gerilen, binaların cephe ve yanlarına asılan bez veya sair maddeler vasıtasıyla yapılan geçici mahiyetteki ilân ve reklamların metrekaresinden haftalık olarak	2	10
4	Işıklı veya projeksiyonlu ilân ve reklamlardan her metrekaresi için yıllık olarak	30	150
5	İlân ve reklam amacıyla dağıtılan broşür, katalog, duvar ve cep takvimleri, biblolar veya benzerlerinin her biri için	0,01	0,25
6	Mahiyeti ne olursa olsun yapıştırılacak çeşitli afişler ve benzerlerinin beherinin metrekaresinden	0,02	0,50

Vergi tarifesinin uygulanmasında aşağıdaki esaslara uyulur:

a) Metrekare üzerinden yapılan hesaplamalarda, yarım metrekareye kadar olan kesirler yarım metrekareye, yarım metrekareyi aşanlar ise tam metrekareye tamamlanır.

b) Herhangi bir yüzeye yazılmak, takılmak veya çizilmek suretiyle yapılan ilan ve reklamlarda yazı ve resimlerin kapladığı alanın yüzölçümü esas alınır.

c) Çok cepheli ilan ve reklamlarda metrekare hesabı her cephe için ayrı ayrı nazara alınır,

d) Vergi tarifesinin 1, 2 ve 4 üncü bentlerinde belirtilen ilan ve reklamların süresi 6 aydan; 3 üncü bendinde belirtilen ilan ve reklamların süresi 1 haftadan az olursa vergi miktarının yarısı alınır. 6 ayı geçen süreler 1 yıl, hafta kesirleri de tam hafta sayılır.

e) Vergi tarifesinin 5 ve 6 ncı bentlerinde yer alan ve çok nüsha olarak basılan ilan ve reklamlar üzerinde basımevinin ticari unvanı, adresi ve kaç nüsha olarak basıldığı ayrıca belirtilir.

İlan Reklam Vergisi beyan dönemi her yıl 01 Ocak – 31 Ocak tarihleri arasındadır. Vergiye tabi ilan ve reklamlarda, ilan ve reklam işinin mükellefçe yapılması halinde ilan veya reklam işinin yapılmasından önce mükellef tarafından, ilan ve reklam işinin bu işi mutad meslek olarak ifa edenler tarafından yapılması halinde ilan ve reklam işini yapanlarca ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine, tarh ve tahakkuk ettirilir. Beyannameler vergi tarifesinin 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 ncı bentlerinde yazılı ilan ve reklamlarda bunların yayınlandığı, dağıtıldığı veya teşhir edildiği mahallin belediyesine verilir. İlan ve reklam vergisi, beyanname verme süresi içinde ödenir. Şu kadar ki, belediye meclisleri vergi tarifesinin 1, 2 ve 4 üncü bentlerinde yazılı yıllık ilan ve reklamlara ait vergileri, yılı içinde, iki eşit taksitte almaya yetkilidir-

ler. İlan ve Reklam vergisinin ödendiğinin belgelendirilmesi yönünden ilgili belediyeler gerekli usulleri ihdas edebilirler.

3. İLAN VE REKLAM VERGİSİNİN TAHSİLİ

Bilindiği üzere, 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 12 nci maddesinde, “Belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklam, İlan ve Reklam Vergisine tabidir.” denilmekte ve 13 üncü maddesinde de, “İlan ve Reklam Verginin mükellefi, yurt dışından gönderilen ilan ve reklamlar dahil olmak üzere, ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzel kişilerdir...” hükmüne yer verilmektedir.

Diğer taraftan, 5216 Sayılı Kanunun büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirleyen 7 nci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde; “Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek” hükmü yer almaktadır.

Anılan Kanunun 23 üncü maddesi ile büyükşehir belediyesinin gelirleri belirlenmiş ve (e) bendinde de; 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri, büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında sayılmıştır.

Yukarıda yer alan madde hükmünden, **büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamlardan, içi ve dışı ayırımı yapılmaksızın bu binalar üzerinde yer alan bütün ilan ve reklamların anlaşılması gerekmektedir.**

Bu itibarla, ilan ve reklam verilen binanın; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerinde olması halinde, her türlü ilan ve reklama ait vergilerin, söz konusu binaların sokaklara cephesi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın büyükşehir belediyesine ödenmesi gerekmekte olup, verginin ilçe belediyesine yatırılması halinde yatırılan vergilerin ilgili belediyece iadesi gerekmektedir.

Nitekim, mülga 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanununun yürürlükte bulunduğu yıllarda, Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun “ana cadde üzerinde tretuvar da özel direkte asılı olan ilan panosuna ait ilan ve reklam vergisinin; ilanın asılı olduğu özel direk 3030 sayılı Yasanın 18. maddesinin (e) bendinde sayılan yerlerden olmadığından büyükşehir belediyesi tarafından yapılan tarhiyatın hukuka uygun olup olmadığı” konusunu ele alan 12.11.1999 tarih ve E.1999/117, K.1999/485 sayılı kararında¹, “ışıklı ilan panosunun, ana arter üzerinde tretuvar da özel direkte asılı olduğunun 21.2.1995 tarihli tutanakla tespit edildiği ve bu nedenle, ilan panosunun özel bir direkte asılı bulunması ve söz konusu panoya ait ilan ve reklam vergisinin ilçe belediyesine ödenmiş olması karşısında büyükşehir belediyesince yapılan tarhiyatın hukuka uygun bulunmadığı” kararı verilmiştir. Söz konusu karar özetle;

“Ana arter üzerinde tretuvar da özel direkte ışıklı pano astığı belirlenen kurum adına salınan ilan ve reklam vergisine karşı açılan davanın reddi yolundaki ısrar hükmü temyiz edilmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 12 nci maddesinde, belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklamın ilan ve reklam vergisine tabi olduğu, 16 ncı maddesinde de verginin, ilan ve reklamın yapılmasından önce

mükellef tarafından ilan veya reklamın yapıldığı ayı takip eden ayın 20 nci günü akşamına kadar verilecek beyanname üzerine, tarh ve tahakkuk ettirileceği kurala bağlanmıştır.

Dosyanın incelenmesinden yükümlü kurumun 1995 yılı ilan ve reklam vergisini 30.11.1995 tarihli makbuzla ... İlçe Belediye Başkanlığına ödediği anlaşılmıştır.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin (A) fıkrasının (c) bendinde; büyükşehir dahilindeki meydan, bulvar, cadde ve anayolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak ve kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek büyükşehir belediyelerine ait görevler arasında sayılmış, 18 inci maddesinin (e) fıkrasında da; 6 ncı maddenin (A) fıkrasının (c) bendinde belirtilen alanlardaki ilan asma yerleri, elektrik direkleri, büfeler ile tercihli yollardaki bariyerlere konulacak her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretlerinin büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında yer aldığı belirtilmiştir.

Davacı kuruma ait ışıklı ilan panosunun, ana arter üzerinde tretuvar özel direkte asılı olduğu 21.2.1995 tarihli tutanakla tespitlidir. İlan panosunun özel bir direkte asılı bulunması ve söz konusu panoya ait ilan ve reklam vergisinin ilçe belediyesine ödenmiş olması karşısında büyükşehir belediyesince yapılan tarhiyatta hukuka uygunluk görülmemiştir.”

Şeklinde karara bağlanmıştır. Ancak, yine aynı kararda kullanılan karşı oyda ise aşağıda yer alan ifadelere yer verilmiştir;

“Yasaya göre büyükşehir belediyesince ilan asılması için özel olarak ayrılmış ve düzenlenmiş yerlere, ana arterler üzerindeki elektrik direklerine, büfelere, tercihli

1 <http://www.vergi.tc/yargi-karar/1999-485-1999-117/c1234f1f-e255-46f9-9ecf-f4d1e7e94f35>

yollardaki bariyerlere konulan ilan ve reklamların hem vergilerini, hem de asma tahsis ve bakım ücretlerini büyükşehir belediyeleri almaya yetkilidir. Bunun dışında ana arterde olsa bile yol kenarındaki binaların yahut dükkanların yüzlerine, yol kenarındaki binanın özel mülke konu bahçesine dikilen direklere konulan reklamların vergilerini ise mahalli belediye alacaktır. Ana arterdeki kaldırım kazılarak bir özel direk dikilmiş ve reklam panosu bu direğe asılmış ise tretuvar, yol, meydan üzerine dikilen bu direkler, ilan ve reklam vergisi yönünden, yasada sayılan elektrik direkleri gibidir ve cadde, tretuvar ve meydanlardaki bu kabil ilanların vergileri büyükşehir belediyesine ait olduğu gibi kaldırım, yol, meydan üzerinde buldukları sürece bu yerlerin tahsislerinin büyükşehir belediyesince yapıldığını kabul etmek gerektiğinden asma, tahsis ve bakım ücretlerinin de büyükşehir belediyesince alınması gerekir. Başka deyişle ilan ve reklamın yapıldığı direğin kurum tarafından dikilen direk olması olayı etkilemeyip direğin dikildiği yerin özel mülk içinde olup olmaması sonucunu etkiler. Dosyanın incelenmesinden, yükümlü kurumun ana arter üzerinde tretuvar da panosunu astığı direğin özel mülkün üzerinde olmadığı anlaşıldığından ... Büyükşehir Belediyesince ilan ve reklam vergisi tarh olunmasında yasal isabetsizlik yoktur.

Ayrıca bu reklam nedeniyle ilan ve reklam vergisinin mahalli belediyeye ödenmiş olması, belediyelerin bütçelerinin ayrı olması nedeniyle sonucu etkileyici olamaz. Yükümlünün hatalı ödediği vergiyi düzeltme yoluyla istemesi her zaman mümkündür. Nitekim Danıştay Dokuzuncu Dairesinin, özel direğin tretuvar kazılarak dikilmesi ve reklam panosunun bunun üzerine asılması halinde ilan ve reklam vergisi ile asma tahsis ve bakım ücretini almaya yetkili belediyenin büyükşehir belediyesi olduğu yolunda verilmiş kararları da mevcuttur.

Açıklanan nedenlerle ısrar kararına karşı yapılan temyiz isteminin reddi gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.”

4. SONUÇ

İlan ve reklam vergisi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda düzenlenmiştir. Anılan Kanunun 12 nci maddesine göre, belediye sınırları ile mücavir alanları içinde yapılan her türlü ilan ve reklam, ilan ve reklam vergisine tabidir. Bu kapsamda ilan ve reklam vergisinin mükellefi, yurt dışından gönderilen ilan ve reklamlar dâhil olmak üzere, ilan ve reklamı kendi adına yapan veya yaptıran gerçek veya tüzel kişilerdir. İlan ve reklam işlerini mutat meslek olarak ifa edenler, başkaları adına yaptıkları ilan ve reklamlara ait vergileri mükellefler adına ilgili belediyeye yatırmaktan sorumludurlar.

5216 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi ile büyükşehir belediyesinin gelirlerini belirlenmiş ve (e) bendinde de; 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilan ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri, büyükşehir belediyesinin gelirleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, ilan ve reklam verilen binanın; büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yollara cephesi bulunan binalar üzerinde olması halinde, her türlü ilan ve reklama ait vergilerin, söz konusu binaların sokaklara cephesi bulunup bulunmadığına bakılmaksızın büyükşehir belediyesine ödenmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu
5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu
Mülga 3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu
<http://www.vergi.tc>

EMEKLİLER AÇISINDAN İNDİRİMLİ (SIFIR ORANLI) EMLAK VERGİSİ UYGULAMASI

Altar Ömer ARPACI

Maliye Bakanlığı
Vergi Başmüfettişi
E. Gelirler Başkontrolörü

1. GİRİŞ

Bina vergisi, Emlak Vergisi Kanununun birinci kısmında düzenlenmiştir; daimi ve geçici muafiyetleri Kanunun 4 ve 5 inci maddelerinde, verginin nispeti ise 8 inci maddede belirlenmiştir.

Emlak Vergisinin mevzuu 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 1 inci maddesinde belirlenmiştir. Buna göre Türkiye sınırları içinde bulunan binalar Emlak Vergisi Kanunu hükümlerine göre Bina Vergisine tabidir.

Bina vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikiside yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder.

Bir binaya, paylı mülkiyet halinde malik olanlar, hisseleri oranında mükelleftirler. Elbirliği mülkiyette malikler vergiden mütesilsilen sorumlu olurlar.

Kanunun 8 inci maddesine göre; bina vergisinin oranı meskenlerde binde bir, diğer binalarda ise binde ikidir. Bu oranlar, 5216 sayılı Kanunun uygulandığı büyükşehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde % 100 artırımlı uygulanmaktadır.

Bina vergisinde indirimli(sıfır) vergi uygulaması söz konusu Kanunun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer almaktadır. Söz konusu fıkra şu şekildedir.

(5378 sayılı “Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 22 nci

maddesi ile değişik fıkra) *Bakanlar Kurulu, kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenlerin, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların, gazilerin, özürlülerin, şehitlerin dul ve yetimlerinin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni olması (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) halinde, bu meskenlerine ait vergi oranlarını sifira kadar indirmeye yetkilidir. Bu hüküm, yukarıda belirtilenlerin tek meskene hisse ile sahip olmaları halinde hisselerine ait kısım hakkında da uygulanır. Muayyen zamanda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler hakkında bu hüküm uygulanmaz. Geliri olmadığını belgelemenin usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkilidir.*

5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹ 22 nci maddesi ile, Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan indirimli bina vergisi oranına ilişkin hükme, özürlüler ifadesi eklenmiş, böylece özürlülerin de indirimli bina vergisi oranı uygulamasından yararlanmaları sağlanmıştır.

Kanun metninde 4962 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeyle eski düzenlemeden farklı olarak, indirimli bina vergisi uygu-

1 7 Temmuz 2005 tarih ve 25868 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

lamasından, gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıklardan ibaret bulunanların yanı sıra, hiçbir geliri olmadığını belgeleyenler de (kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup onsekiz yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere) yararlanabileceklerdir. Ayrıca Türkiye sınırları içinde bulunan tek mesken şartına brüt 200 m²'yi geçmeme şartı getirilmiş ve tek mesken üzerinde intifa hakkına sahip olanlar da uygulamaya dahil edilmiştir. Geliri olmadığını belgelemenin usul ve esaslarını belirlemeye Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Emlak Vergisi Kanununun 8 nci maddesinde yer alan düzenlemeye dayanarak Bakanlar Kurulu 20.12.2006 tarihinde aldığı 2006/11450 sayılı Karar ile 2007 yılı ve müteakip yıllar için, hiçbir geliri olmayanlara ait 200 m²'yi geçmeyen tek konutun emlak vergisi oranını *sıfır(0)* olarak belirlemiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden indirimli(-sıfır) bina vergisi uygulamasına ilişkin usul ve esaslar, Maliye Bakanlığınca 38, 39, 43,44 ,45, 47 ve 57 seri nolu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile yapılmıştır.²

İndirimli(sıfır) Bina Vergisi imkanından faydalanmak için ilgililerin birçok belgeyi tamamlayıp ilgili Belediyeye vermesi gerekmektedir. Ancak, 44 seri nolu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile belge karmaşası kaldırılmış olup yükümlülük bir taahhüt belgesine bağlanmıştır.

2 38 seri nolu Tebliğ 31 Aralık 2003 tarih ve 3. Mükerrer 25333 sayılı Resmi Gazete'de,
39 seri nolu Tebliğ 26 Mart 2004 tarih ve 25414 sayılı Resmi Gazete'de,
40 seri nolu Tebliğ 29 Temmuz 2004 tarih ve 25537 sayılı Resmi Gazete'de,
43 seri nolu Tebliğ 20 Mart 2005 tarih ve 25761 sayılı Resmi Gazete'de
44 seri no'lu Tebliğ 12 Mayıs 2005 tarih ve 25813 sayılı Resmi Gazete'de
45 seri no'lu Tebliğ 9 Ağustos 2005 tarih ve 25901 sayılı Resmi Gazete'de,
47 seri no'lu Tebliğ 31 Aralık 2005 tarih ve 26040(4.Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de
57 ser, no'lu Tebliğ 27 Temmuz /2011 tarih ve 28007 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2. İNDİRİMLİ (SIFIR ORANLI) VERGİDEN YARARLANACAKLAR ve ŞARTLAR

Bakanlar Kurulunca belirlenecek indirimli vergi oranından, Türkiye'de brüt yüzölçümü 200 m²'yi geçmeyen tek meskeni olan veya tek meskenin intifa hakkına sahip bulunan;

- Kendisine bakmakla mükellef kimsesi olup 18 yaşını doldurmamış olanlar hariç olmak üzere hiçbir geliri olmadığını belgeleyenler,
- Gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları emekli, dul, yetim, ölüm ve maluliyet aylığından ibaret bulunanlar,
- Gaziler,
- Şehitlerin dul ve yetimleri,
- Özürllüler

yararlanacaklardır.

İndirimli(sıfır oranlı) bina vergisinden faydalanma şartları ise şu şekildedir.

- Söz konusu emlak, bina olmalıdır.
- Bina, mesken (konut) olarak kullanılmalıdır.
- Bina, Türkiye sınırları içinde olmalıdır.
- Meskenin brüt alanı 200 m²'yi geçmemelidir.
- Mesken, muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla değil, ikamet amacıyla sürekli kullanılmalıdır.

İndirimli(sıfır) vergi oranının uygulanması için meskende bizzat oturma şartı aranmamaktadır. Bu nedenle, sahip olduğu tek meskeni kiraya verip, kirada oturanlar da diğer şartları taşımaları kaydıyla indirimli vergi oranından faydalanabileceklerdir.

200 m²'yi geçmeyen tek meskene hisse ile

sahip olunması halinde indirimli(sıfır) vergi oranı, meskenin vergi değerinin hisseye isabet eden kısmına uygulanacaktır.

Birden fazla meskeni olanların veya birden fazla meskende hisseye sahip olanların meskenlerine indirimli(sıfır) vergi oranı uygulanmayacaktır.

Muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler için söz konusu indirimli(sıfır) vergi oranının uygulanması mümkün değildir.

3. EMEKLİLER İÇİN İNDİRİMLİ (SIFIR ORANLI) BİNA VERGİSİ UYGULAMASI

3.1. Emeklinin Gelirinin Münhasıran Kanunla Kurulan Sosyal Güvenlik Kurumlarından Aldığı Aylıktan İbaret Olması Gerekmemektedir

Emeklinin kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aylık alması ve gelirinin münhasıran bu aylıktan ibaret olması gerekmektedir. Kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan başka geliri olan emeklilerin Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskenleri için indirimli (sıfır) bina vergisi oranı uygulanmaz. "Kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumu" ifadesinden Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulan sosyal güvenlik kurumlarının anlaşılması gerekir. Yurt dışındaki bir sosyal güvenlik kurumundan aylık alan emekli indirimli/sıfır oranlı emlak/bina vergisi uygulamasından yararlanamaz

38 seri nolu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde; Türkiye'de brüt yüzölçümü 200 m² yi geçmeyen tek meskeni olan veya tek meskenin intifa hakkına sahip bulunan ve hiçbir geliri olmadığını belgeleyenler ile gelirleri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları emekli, dul, yetim, ölüm ve malûliyet aylığından ibaret bulunanların indirimli (sıfır) bina vergisi oranından yararlanacağı ve sosyal güvenlik kurumlarından emekli, dul, yetim, ölüm ve

malûliyet aylığı alanların, bu aylıkları dışında başka gelirlerinin bulunması halinde ise bunların meskenlerine indirimli (sıfır) vergi oranının uygulanmayacağı belirtilmiştir.³

Kamuoyunda aylıklarını bankaya yatıranların durumunun ne olacağı haklı olarak gündeme getirilmiştir. İndirimli (sıfır) bina vergisinden yararlanmak için gerekli şartları taşıyan emekli, işsiz ve ev hanımını mağdur eden uygulamaya çözüm getirmeye çalışan 45 seri numaralı Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile sorunlar giderilmiştir. Buna göre gelirin sürekli olması özelliği de dikkate alınarak hiçbir geliri olmadığını belgeleyenler ile geliri münhasıran kanunla kurulan sosyal güvenlik kurumlarından aldıkları aylıktan ibaret bulunanların elde ettikleri ve yıllık tutarı toplamı bina vergisi indiriminden yararlanan yıldan bir önceki yılda geçerli olan Gelir Vergisi Kanununun 103 üncü maddesinde yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde(2016 yılı için geçerli olan ikinci gelir dilimi 30.000.-TL'dir) yer alan tutarı geçmeyen her türlü menkul sermaye iradı gelirleri, indirimli (sıfır) bina vergisi oranından yararlanmaya engel teşkil eden gelirler arasında değerlendirilmeyecektir.⁴

3.2. Emeklinin Türkiye Sınırları İçinde Hisseli Veya Tam Mülkiyet Kapsamında Brüt Yüzölçümü 200 M²'yi Geçmeyen Tek Meskeni Dışında Başka Meskeninin Bulunmaması Gerekmemektedir⁵

3 Mükelleflerin gelir getirmeyen işyeri, arsa ve araziye sahip olmaları, indirimli vergi oranından yararlanmalarına engel teşkil etmemektedir. Bununla birlikte; meskeni işyeri olarak kiraya vererek gayrimenkul sermaye iradı elde eden ve babasına ait evde oturan emekli kişi, söz konusu mesken için sıfır oranlı bina vergisi uygulamasına imkan bulunmamaktadır.

4 Diğer taraftan, Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen, tek meskeni bulunan (intifa hakkına sahip olunması hali dahil) gaziler ile şehitlerin dul ve yetimlerinin bina vergisi indiriminden yararlanabilmesi için herhangi bir faaliyet veya gelir şartı aranılmayacak, bunlar herhal ve takdirde indirimli bina vergisi uygulamasından yararlanacaklardır.

5 4962 sayılı Kanunla 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesinde yapılan değişiklikten önce, indirimli (sıfır) bina vergisi oranı uygulamasında emeklinin sahip olduğu tek meskenin yüzölçümü büyüklüğünün herhangi bir önemi bulunmamaktaydı. Yani diğer şartları taşımak kaydıyla, emeklinin sahip olduğu tek meskenin büyüklüğü 200 m²'yi aşıya dahi indi-

Emeklilerin Türkiye sınırları içinde tek meskeni olması gerekir. Birden fazla meskeni olanların hiç bir meskeni için indirimli (sıfır) bina vergisi oranı uygulanmaz. Brüt yüzölçümü⁶ 200 m²'yi geçmeyen tek meskene hisse ile sahip olunması halinde indirimli(sıfır) vergi oranı, meskenin vergi değerinin hisseye isabet eden kısmına uygulanacaktır. Brüt yüzölçümü 200 m²'yi geçen meskene hisseli sahip olunması durumunda dahi indirimli (sıfır) oran uygulanmayacaktır.⁷ Birden fazla meskeni olanların veya birden fazla meskende hisseye sahip olanların meskenlerine indirimli(sıfır) vergi oranı uygulanmayacaktır.

İndirimli (sıfır oranlı) bina vergisi uygulaması sadece konutlara tanınmış bir imkandır. Bu nedenle, fiilen işyeri olarak kullanılan bina için indirimli bina vergisi oranı (sıfır) uygulamasından faydalanılamaz

3.3. Emeklinin Bu Meskeni Muayyen Zamanlarda Dinlenme Amacıyla Değil, Daimi Olarak Kullanması Gerekmemektedir

İndirimli (sıfır) vergi oranı sadece sürekli ikamet için kullanılan meskenler için geçerlidir. Bundan dolayı, muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla kullanılan meskenler (yazlıklar) hakkında indirimli (sıfır)

rimli (sıfır) bina vergisi oranı uygulamasından yararlanılmaktadır. Ancak 4962 sayılı Kanunla, Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesinde yapılan değişiklikten sonra, indirimli (sıfır) bina vergisi oranı uygulamasından yararlanabilmek için emeklilerin diğer şartların yanında, Türkiye sınırları içinde brüt 200 m²'yi geçmeyen tek meskene sahip olmaları şartı getirilmiştir.

⁶ 14 seri nolu Emlak Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde emlak vergisine esas olacak bina değerinin tespitine ilişkin açıklamalar yapılmış olup "Binanın Dıştan Dışa Yüzölçümünün Tesbiti" başlıklı bölümünde, emlak vergisine esas olacak bina değerinin tespitinde binanın dıştan dışa (brüt) yüzölçümünün esas alınacağı binanın (apartmanlarda ise dairenin) dıştan dışa yüzölçümü ise dış duvarlar arasındaki mesafeler itibarıyla m² cinsinden bulunacak alan olduğu ve bu şekilde hesaplanan brüt alanın, hol, merdiven boşluğu, kapıcı ve kalorifer dairesi, sığınak gibi ortak kullanım yerlerinden gelen paylar ile kömürlük ve çamaşırık gibi müstemilatın yüzölçümünü de içereceği belirtilmiştir.

⁷ Emekli ½ hisseli 350 m² meskene malik olması halinde, ½ hisseye sahip olduğu meskenin brüt yüzölçümü 200 m²'yi geçtiğinden kendisinin hissesi için indirimli bina vergisi oranı (sıfır) uygulanmasından yararlanamaz. (Konya Vergi Dairesi Başkanlığının 4 Nisan 2011 Tarih ve B.07.1.Gİ-B.4.42.16.02-EML-2/775-24 sayılı özelvesi bkz. www.gib.gov.tr)

bina vergisi oranının uygulanması mümkün değildir. İndirimli(sıfır) vergi oranının uygulanması için meskende bizzat oturma şartı aranmamaktadır. Bu nedenle, sahip olduğu tek meskeni kiraya verip, kirada oturan emekliler de diğer şartları taşımaları kaydıyla indirimli vergi oranından faydalanabileceklerdir.

3.4. İlgili Belediyeye Bildirimde Bulunulması Gerekmemektedir.

Emekliler bakımından indirimli (sıfır) bina vergisi oranının uygulanabilmesi için, 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesi ve ilgili tebliğlerde belirtilen şartları taşıyan emeklilerin, 38 Seri No.lu Emlak Vergisi Genel Tebliğine ekli formlardan durumlarına uygun olanını "**Tek Meskeni Olan (İntifa Hakkına Sahip Olanlar Dahil) Emeklilere, Dul ve Yetimlere Ait Form**" doldurup imzalayarak ilgili belediyelere vermeleri gerekmektedir. Belediyeler, söz konusu uygulamada yararlanmak için başvuran emeklilerden belirtilen form dışında başka bir belge talep etmeyeceklerdir. Ancak, bir defa bu formu (bildirimi) ilgili belediyeye veren ve durumlarında herhangi bir değişiklik olmayan (yani durumlarında söz konusu uygulamadan yararlanma şartlarını ortadan kaldıran bir değişiklik olmayan) emeklilerin, izleyen yıllar için ayrıca bir bildirimde (başvuruda) bulunmalarına gerek yoktur. Örneğin, şartları taşıyan ve 2015 yılında indirimli bina vergisi oranı uygulamasından yararlanmak için ilgili belediyeye başvuran bir emeklinin, şartlarında değişiklik olmadığı süreç ve indirimli bina vergisi oranı uygulamasında Kanunla ve/veya Bakanlar Kurulu Kararı ile bir değişiklik yapılmadığı süreç 2016 ve izleyen yıllarda tekrar bildirimde bulunmasına gerek yoktur. İndirimli(sıfır) vergi oranından yararlanan mükelleflerin, bu orandan yararlanma ile ilgili şartlardan herhangi birini kaybetmeleri halinde, bu durumu mükellefiyetlerinin bulunduğu belediyeye bildirmeleri gerekmektedir. **Öte yandan, indirimli vergi oranından yararlanma**

şartlarını taşımadığı halde, gerçek dışı taahhütte bulunmak suretiyle indirimli vergi oranından yararlanan mükellefler ile durumunda meydana gelen değişikliği

bildirmeyen mükelleflerden alınması gereken vergi, cezalı olarak ve gecikme faizi ile birlikte alınacaktır.

TEK MESKENİ OLAN (İNTİFA HAKKINA SAHİP OLANLAR DAHİL) EMEKLİLERE, DUL VE YETİMLERE AİT FORM (FORM:2)

Tarih:/...../.....

.....BELEDİYE BAŞKANLIĞINA

Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesi uyarınca aşağıda vasıfları açıklanan meskenime indirimli vergi nispeti uygulanmasını talep ediyorum.

- Gelirim münhasıran aşağıda belirtilen sosyal güvenlik kurumundan aldığım aylıktan ibarettir.
- Türkiye sınırları içinde hisseli veya tam mülkiyet kapsamında brüt yüzölçümü 200 m²' yi geçmeyen tek meskenim dışında başka meskenim bulunmamaktadır.
- Bu meskenimi muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla değil, daimi olarak kullanmaktayım.
- Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu kabul eder, gereğini arz ederim.

ADRES:

MÜKELLEF

Adı ve Soyadı
(İmza)

GAYRİMENKULÜN:

Bina Vergisi Sicil No :

Belediyenin Adı :

Mahallesi :

Cadde ve Sokağı :

Kapı ve Daire No :

Pafta No

Ada No

Parsel No

Emekli Sandığı

SGK

BAĞ-KUR

Diğer Sandıklar (*)

Emekli Sandığı

Sicil Numarası

.....

Emekli Sicil

Numarası

.....

Bağ-Kur No

Bağ-Kur No

.....

Sandık Sicil No

Sandık Sicil No

Not: Mükellef yukarıda belirtilen hangi bölüme giriyorsa, o bölüme (x) işareti koyacaktır.

(*)Sosyal Sigortalar Kanunu'nun geçici 20. maddesi kapsamına giren sandığın ismi yazılacaktır.

Söz konusu Formdaki "Bu meskenimi muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla değil, daimi olarak kullanmaktayım." ifadesi, 57 nolu Tebliğ ile "**Bu mesken muayyen zamanlarda dinlenme amacıyla değil, daimi olarak kullanılmaktadır.**" şeklinde değiştirilmiştir.

3.5 İndirimli (Sıfır Oranlı) Vergiden Yararlanma Süresi

Önceki yıllarda sıfır oranlı emlak vergisi uygulaması yıllık olarak belirlendiğinden

söz konusu oranın geçerli olabilmesi için takip eden yılda yeni Bakanlar Kurulu Kararının çıkması gerekiyordu. Fakat Emlak Vergisi Kanununun 8 inci maddesinde yer alan düzenlemeye dayanarak Bakanlar Kurulu 20.12.2006 tarihinde aldığı 2006/11450 sayılı Karar ile 2007 yılı ve müteakip yıllar için, 200 m²'yi geçmeyen tek konutun emlak vergisi oranını *sıfır(0)* olarak belirlediğinden aksi belirlenmediği sürece her yıl indirimli(-sıfır) orandan faydalanılabilecektir.